

5. Addició de subentrades

5.1. SUBENTRADES NOVES

<i>Subentrada</i>	<i>Definició</i>
a boqueta de nit [o a boqueta nit]	A entrada de fosc (⇒). <i>Vam arribar a boqueta de nit</i>
a cantell	Amb les posts del folre del buc disposades cantell amb cantell.
a canvi	En compensació.
a càrrec de (s. v. càrrec , acc. 2)*	Sota la responsabilitat de. <i>La revisió de les proves és a càrrec de la directora.</i>
a condició	Sota reserva, amb alguna condició. <i>Comprar, negociar, sota condició.</i>
a condició que	Amb la condició que.
a crits	Amb veu molt alta. <i>Li recriminava a crits la seva traïdoria.</i>
a escala	Respectant l'escala. <i>Una reproducció de Sant Pere de Galligants feta a escala.</i>
a fil	En la direcció de les fibres d'una matèria, especialment en xilografia. <i>Gravar a fil.</i>
a l'alça	Cap amunt, per damunt. <i>Arrodonir a l'alça.</i>
a l'ample	Còmodament. <i>Aquesta família sempre ha viscut a l'ample.</i>
a l'atzar	Deixant que sigui l'atzar, la sort, qui decideixin. <i>Agafar una carta a l'atzar.</i>
a la baixa	Cap avall, per sota. <i>Calcular a la baixa. Negociar a la baixa.</i>
a la barroca	En heràld., que es representa passant i com si sortís de darrere l'escut, s'aplica a un animal que és suport.

* En el DIEC2 hi ha una subentrada **a càrrec de** procedent del DIEC1. Aquesta subentrada pertany a l'accepció 4 de l'article **càrrec** i és diferent, doncs, de la subentrada **a càrrec de** que recollim aquí com a nova i que pertany a l'accepció 2 de l'article.

<i>Subentrada</i>	<i>Definició</i>
a la carta	Que es pot seleccionar d'entre una llista de possibilitats diverses. <i>Servei a la carta.</i>
a la pràctica	A l'hora de la veritat, a l'hora de posar en pràctica una cosa. <i>Està molt ben pensat però a la pràctica no serveix de res.</i>
a les petites a males penes a menys que a mercè de	Cap a la matinada. <i>Cap a la matinada.</i> A penes (⇒). Llevat que (⇒). a) A la discreció de. <i>Estar a mercè d'algú.</i> b) <i>PER EXT.</i> A la mercè dels vents.
a orri a petició de a raó de	a) En abundància. b) En doina 1. Per haver-ho demanat. <i>Repetir una peça a petició del públic.</i> D'acord amb la quantitat que s'expressa. <i>L'indemnitzen a raó de 40 dies per any treballat. Ens paguen a raó de 200 euros per funció.</i>
a terminis	Mitjançant pagaments successius que es fixen al moment d'efectuar una operació de compravenda. <i>Comprar a terminis. Venda a terminis.</i>
a teulada	Amb les posts del folre del buc encavalcades com en una teulada de pissarra. <i>La nau viking està construïda a teulada.</i>
a topall a tota tesa	A cantell (⇒). a) En tota l'extensió, sense limitació. b) Sense interrupció, a totes hores. <i>Treballar a tota tesa.</i>
absortivitat molar	Valor de l'absortivitat expressada per mol de substància absorbent.
acàcia de flor groga acceleració mitjana	Tipuana. En un moviment no uniforme, quocient de l'increment de la velocitat per l'increment de temps en un interval determinat.
accent fix	Accent que recau sistemàticament sobre la mateixa síl·laba dels mots, propi de llengües com ara el txec.
acer àcid	Acer obtingut pel procediment àcid.
acobrador acústic	Dispositiu que permet adaptar un sistema informàtic a un sistema acústic, especialment a un aparell telefònic.
acord directe	Acord sense inversió.
acte jurídic	Actuació humana realitzada amb consciència i voluntat que produeix efectes jurídics. <i>Un atropellament és un acte jurídic.</i>
activador negatiu	Element lingüístic que permet que en una oració s'usin mots negatius com ara <i>ningú, mai, res</i> , etc.
adjectiu adverbial	Adjectiu que expressa algun tipus de valor modal, aspectual o circumstancial del substantiu que modifica.

<i>Subentrada</i>	<i>Definició</i>
adjectiu de relació	Adjectiu que delimita la classe a la qual pertany el substantiu que modifica.
adob verd	Adob natural nitrificant procedent de vegetals.
adreça electrònica	Conjunt de caràcters que permeten identificar l'origen o la destinació de missatges de correu electrònic.
afecció legitimària	Garantia del dret de la llegítima.
afinitat electiva	Interacció que s'estableix entre diversos fenòmens socials que, sense pressuposar una relació causal, fa que convergeixin cap a objectius semblants.
afix derivatiu	Afix que crea un mot nou.
afix flexiu	Afix que expressa alguna categoria gramatical.
agent econòmic	Operador i participant d'un mercat determinat o d'una activitat econòmica.
agent social	Organització que representa els interessos d'un col·lectiu subjecte de l'activitat social, com ara un sindicat o la patronal.
agent turístic	Persona que treballa a comissió en la promoció de viatges per a un proveïdor.
agulla azimuthal	Agulla magistral que disposa d'una alidada per a mesurar angles.
agulla giroscòpica	Brúixola que, per a la seva orientació, utilitza el giroscopi.
agulla imperial	Peix de la família dels belònids, de fins a 150 centímetres de llargada, amb el dors blau d'acer (<i>Tylosurus acus</i>).
agulla magistral	Brúixola situada a la coberta més alta d'un vaixell, normalment sobre el pont de govern.
agulla tonyinera	Peix de la família dels escomberesòcids, de 20 a 30 centímetres de llargada, de maxil·lars llargs i prims, amb una sèrie de pinnules darrere les aletes dorsal i anal (<i>Scomberesox saurus</i>).
aigua corrent	a) Aigua que corre, que no és estagnant. b) Aigua que circula per les canonades d'un edifici.
aigua salmàstica	Aigua que conté sal en menor quantitat que l'aigua marina.
aigües braves	Aigües caracteritzades per la presència de corrents i d'obstacles naturals i artificials, on tenen lloc les proves d'eslàlom i de descens.
aigües tranquil·les	Aigües caracteritzades per l'absència de corrents i d'obstacles, on tenen lloc curses de 500, 1.000, 5.000 o 10.000 metres.
aigües vives	Aigües braves (⇒).
aixecar acta	Estendre acta.
així i tot	Tot i això.
això és	És a dir, expressió usada per a introduir un aclariment o una enumeració.

<i>Subentrada</i>	<i>Definició</i>
això mateix!	Expressió usada per a manifestar l'acord, la conformitat absoluta amb alguna cosa dita, per a ressaltar-ne l'exactitud.
això no mata ni espanta	No és extraordinari, no és excepcional.
això no obstant	Sense que sigui obstacle el que s'acaba de dir.
ajudant tècnic sanitari	Infermer.
al rampeu de	Al peu mateix de.
àlber gris [o àlber bord]	Arbre de la família de les salicàcies, semblant a l'àlber, però de fulles només dentades, grisenques per sota, corrent a molts països d'Europa i sovint cultivat (<i>Populus × canescens</i>).
alerç de Xile	Arbre perennifoli de la família de les cupressàcies, molt alt i de vida molt llarga, de fulletes lanceolades, verticil·lades en grups de tres, de fusta duradora, propi de la part meridional de l'Amèrica del Sud (<i>Fitzroya cupressoides</i>).
alfals bord	Planta de la família de les papilionàcies, molt semblant a l'alfals cultivat, però de flors grogues i fruit falcat, que es fa espontàniament als marges i herbassars (<i>Medicago sativa</i> ssp. <i>falcata</i>).
àlgebra de conjunts	Família de subconjunts d'un conjunt donat que conté el dit conjunt i és tancada per unions finites i formació de complements.
aliment dietètic	Aliment dissenyat o modificat a fi de satisfer necessitats especials degudes a estats fisiològics o a certes malalties.
aliment energètic	Aliment que aporta energia, sobretot pel seu contingut en hidrats de carboni o greixos i també en proteïnes.
aliment funcional	Aliment que conté o s'hi ha afegit un ingredient natural que li confereix propietats preventives de certs trastorns de l'organisme.
aliment protector	Aliment que aporta vitamines i minerals.
all bord	All de bruixa (⇒).
all columbí	All de bulbs oblongs o fusiformes i flors liloses, que es fa en llocs rocosos (<i>Allium senescens</i>).
all de bruixa	a) Clabruixa 2. b) All de bulb globós i flors de color de rosa, disposades en umbel·la globosa o hemisfèrica, corrent als marges i a les vores de camins de les conrades mediterrànies (<i>Allium roseum</i>).
all de colobra	All de flors rosades, violàcies o esblanqueïdes, sovint barrejades amb bulbils, rarament substituïdes enterament per bulbils, que es fa als camps de conreu i a les vores dels camins (<i>Allium vinelae</i>).

<i>Subentrada</i>	<i>Definició</i>
all de serp	All 2 1.
allà enllà	Més enllà, més lluny.
alta traició	Delicte contra la seguretat de l'Estat.
altiplà tectònic	En geomorfologia, altiplà de la superfície terrestre que es correspon amb un horst situat en un nivell geològic profund.
alzina vera	Alzina 1 1.
amant de rissada	Cap que en una vela quadra en facilita la rissada.
amàs d'estels	Cúmulo d'estels (⇒).
amàs globular	Cúmulo globular (⇒).
amb els braços plegats	a) Amb els braços encreuats (⇒). b) Inactiu, sense fer res.
amb tot [o tot amb tot]	Nogensmenys.
amfibols calcicosòdics	Subgrup d'amfibols monoclíncics que es caracteritza perquè els seus membres presenten entre una quarta i tres quartes parts de les posicions de coordinació 8 ocupades per calci, i la resta, per sodi.
amfibols càlcics	Subgrup d'amfibols monoclíncics que es caracteritza perquè els seus membres presenten més de les tres quartes parts de les posicions de coordinació 8 ocupades per calci.
amfibols sòdics	Subgrup d'amfibols monoclíncics que es caracteritza perquè els seus membres presenten més de les tres quartes parts de les posicions de coordinació 8 ocupades per sodi.
aminoàcid essencial	Aminoàcid que no és sintetitzat per l'organisme humà i que ha de formar part de l'alimentació.
anagall d'aigua	Herba de la família de les escrofulariàcies, de fulles oposades i flors blavenques o rosades en raïms axillars, que es fa als rierols o en sòls xops (<i>Veronica anagallis-aquatica</i>).
anàlisi factorial	Anàlisi multivariable que descriu i explica les relacions entre variables observables i els factors de què puguin dependre.
anàlisi multivariable	Anàlisi estadística simultània de dues o més variables.
anàlisi titulomètrica	Anàlisi quantitativa que fa ús d'una reacció química entre dues solucions, una d'elles de concentració ben coneguda, per tal de determinar la concentració de l'altra i, consegüentment, la quantitat de substància objecte de l'anàlisi, present en la mostra.
analitzador lògic	Equip emprat per a la verificació d'un sistema electrònic digital.
anar al canyet [o anar-se'n al canyet]	a) Morir 1 1. b) <i>PER EXT.</i> El negoci se n'ha anat al canyet.

<i>Subentrada</i>	<i>Definició</i>
anar mal dades [o venir mal dades]	Anar o venir malament. <i>Si les coses van mal dades, haurem de plegar el rem.</i>
anar per llarg	Haver-n'hi per temps.
anar-se'n el cap a algú	Rodar el cap a algú (⇒).
anemone coronària	Anemone 1 2.
anfós bord [o anfós jueu]	Peix de la família dels serrànids, de cos robust i allargat, de fins a 80 centímetres de llargada, de color bru vermellós, amb taques més obscures i més clares irregulars i nebuloses, amb algunes ratlles fosques darrere els ulls en els individus adults i amb 8 o 9 ratlles obscures ondulants sobre el cos en els individus joves, amb el maxil·lar inferior prominent (<i>Mycteroperca rubra</i>).
anfós llis	Peix de la família dels serrànids, de cos més aviat allargat, normalment de 50 a 80 centímetres de llargada, de color gris brunenc, més fosc al dors, tirant a groguenc al ventre, amb una gran taca daurada a cada flanc, sols visible a l'animal viu, en els individus adults, i amb 5 o 7 ratlles longitudinals obscures en els individus joves (<i>Epinephelus alexandrinus</i>).
anfós ratllat	Fase juvenil de l'anfós bord.
anfós rosat	Anfós bord (⇒).
anhidrid ftàlic	Compost format en la reacció de dues molècules d'àcid ftàlic, amb pèrdua d'una molècula d'aigua, de fórmula (HOOC)C ₆ H ₄ COOCC ₆ H ₄ (COOH).
animal d'abastament	Animal que tradicionalment s'escorxa.
animal de sang freda	Peciloterm 2.
animal de sella	Animal destinat a ésser cavalcats.
anorèxia nerviosa	Síndrome caracteritzada pel rebuig a ingerir aliments, amb inducció al vòmit, generalment motivada per un desig compulsiu d'estar prim.
antic règim	Règim posterior al feudalisme caracteritzat per la monarquia absoluta.
antílop heràldic	Representació d'un animal fabulós amb el cap semblant al d'un drac, les banyes gairebé rectes, el cos de cérvol i la cua dreçada sobre la gropa.
antropologia biològica	Disciplina que estudia l'home com a ésser biològic.
antropologia filosòfica	Branca de la filosofia que estudia l'essència de l'home i el seu lloc en el món.
antropologia física	Antropologia biològica (⇒).
antropologia social	Antropologia cultural (⇒).
any natural	Període de 365 dies, o de 366, que es compta de data a data, independentment del dia que es fixi com a començament.

<i>Subentrada</i>	<i>Definició</i>
any solar	Any tròpic (⇒).
anyell pasqual	a) Anyell que era sacrificat la nit de Pasqua en memòria de l'alliberament del poble israelita de l'esclavitud d'Egipte. b) Agnus-dei 2.
aparat elèctric	Seguit de llamps i llampecs que acompanyen una tempesta.
aparell de tallant [o aparell de tall]	Aparell les veles principals del qual són de tallant.
aparell quadre	Aparell les veles principals del qual són rodones.
apetit irascible	Apetit que comprèn les passions referides al bé en tant que difícilment assolible o al mal en tant que difícilment evitable. <i>L'esperança, la desesperació, l'audàcia, el temor i la ira són passions de l'apetit irascible.</i>
àpex vegetatiu	Punt vegetatiu (⇒).
aprenentatge significatiu	Aprenentatge en què l'alumnat relaciona els nous coneixements amb els coneixements previs.
ara..., ara...	Introdueix expressions disjuntives.
aranger gros	Arbre de la família de les rutàcies, semblant a l'aranger, però més gros i no tan espinós, amb el pecíol foliar no tan amplament alat, que produeix les aranges grans o pomelos (<i>Citrus maxima</i> o <i>C. grandis</i>).
aranya capçada	Peix de la família dels traquínids, que pot superar els 40 centímetres de llargada, amb nombroses taques brunes de diferents grandàries, sovint de forma anellada, formant algunes sèries irregulars a la meitat superior dels flancs, amb la part superior del cap de superfície rugosa (<i>Trachinus radiatus</i>).
aranya fragata [o aranya espasenca]	Peix de la família dels traquínids, de fins a 40 centímetres de llargada, amb una sèrie de taques grosses, brunes i ovalades, immediatament per sota la línia lateral i el ventre de color groguenc brut i pàl·lid (<i>Trachinus araneus</i>).
aranya roja	Aràcnid dels gèneres <i>Tetranychus</i> o <i>Panonychus</i> que ataca diversos conreus i especialment fruiters.
araucària de Norfolk	Araucària de branques disposades netament en verticils superposats, originària de l'illa de Norfolk i cultivada com a ornamental (<i>Araucaria heterophylla</i>).
araucària de Xile	Araucària de fulles triangulars, molt rígides i punxents, originària de les muntanyes andines (<i>Araucaria araucana</i>).
araucària del Brasil	Araucària de fulles lanceolades, rígides i punxents, i de llavor comestible, originària del Brasil (<i>Araucaria angustifolia</i>).

<i>Subentrada</i>	<i>Definició</i>
arbre de Júpiter	Arbret o arbust caducifoli de la família de les litràcies, de branques joves anguloses, fulles oblongues o el·líptiques i flors en panícules terminals, rosades o purpúries, més rarament blanques, amb el limbe dels pètals arrodonit i cresp al marge, originari de l'Àsia meridional i el nord d'Austràlia, cultivat com a ornamental (<i>Lagerstroemia indica</i>).
arbre de la quina	Arbre del gènere <i>Cinchona</i> , de la família de les rubiàcies, originari de l'Amèrica del Sud, l'escorça del qual, la quina, conté diversos alcaloides com la quinina, emprats per a combatre el paludisme.
arbre de la salut	Eucaliptus blau (⇒).
arbre de la vida (<i>s. v.</i> arbre , acc. 7)*	Tuia 1.
arbre de les botifarres	Arbre de la família de les bignoniàcies, de fulles imparipinnades, flors vermelloses i fruits cilíndrics d'un o dos pams, que pengen d'un llarg peduncle, propi de les sabanes africanes i de vegades cultivat com a medicinal (<i>Kigelia africana</i>).
arbre de lleves	Arbre proveït de diverses lleves per a comandar mecanismes.
arbre de pisos	Araucària.
arbre del cautxú	Hevea.
arbre del coneixement del bé i del mal	Arbre del paradís terrenal el fruit del qual, segons la narració bíblica, Déu prohibí de menjar a Adam i Eva.
arbre del coral	Eritrina cresta de gall (⇒).
arbre dels fics	Púdol.
arbre monumental	Arbre notable, per les mides excepcionals dins de la seva espècie, per l'edat, la història o la particularitat científica i declarat expressament protegit. <i>El Roure de Can Codorniu és un arbre monumental</i> .
arc antibolcada	Estructura resistent de certs vehicles de motor que protegeix els ocupants en cas de bolcada.
arc doblar	Arc que suporta una volta de canó o de mig punt, situat a trams regulars.
arc former	Arc disposat en el sentit de l'eix longitudinal d'una nau.
arc insular	Arc discontinu format pels cims emergits d'una serralada submergida.

* En el DIEC2 hi ha dues subentrades **arbre de la vida** procedents del DIEC1. Una pertany a l'accepció 2 de l'article **arbre**, mentre que l'altra pertany a l'accepció 5 d'aquest mateix article. Aquestes subentrades són diferents, doncs, de la subentrada **arbre de la vida** que recollim aquí com a nova i que pertany a l'accepció 7 de l'article.

<i>Subentrada</i>	<i>Definició</i>
arc triomfal	Arc situat entre la nau principal i el presbiteri d'una església.
àrea temàtica	En lexicografia i terminologia, camp de coneixement especialitzat.
argument ontològic	Prova de l'existència de Déu, en què l'afirmació de l'existència es dedueix de l'anàlisi de la idea.
arma curta	Arma de foc portàtil, de poc pes, amb el canó de menys de 30 centímetres de llargada o una longitud total inferior a 60 centímetres, que pot empuñar-se i disparar-se amb una sola mà.
arma llarga	Arma de foc portàtil, amb el canó de més de 30 centímetres o amb una longitud total superior a 60 centímetres, que s'empanya i es dispara sostenint-la amb les dues mans.
arma portàtil	Arma de foc que pot ésser transportada per una sola persona.
arrendament d'obres	Contracte en virtut del qual una persona es compromet a executar una obra per compte d'una altra.
arrendament de serveis	Contracte en virtut del qual una persona es compromet a realitzar unes determinades prestacions per a una altra.
art clar	Art d'encerclament, semblant a la teranyina, però de malla més clara que serveix per a la captura de peix blanc.
art de mosca	Art clar (⇒).
art de platja	Art de tir que es lleva de la platja estant.
art de tir	Art d'estructura i funció intermedi entre l'arrossegament i l'encerclament, que encercla i amolla el peix i el captura en un còp. <i>El bolig, la xàvega i la sonsera són arts de tir.</i>
art menor (s. v. art , acc. 5)	Art d'estructura senzilla i que sovint treballa d'una manera passiva. <i>Les nanses i els tresmallés són arts menors.</i>
article personal	Article que pot precedir els noms propis de persona i que presenta formes derivades d'antigues partícules de tractament.
arts manuals	Arts en què hom obra més especialment amb les mans.
atmosfera estàndard	Atmosfera tipus (⇒).
atmosfera primària	Atmosfera produïda per la captura de material gasós de la nebulosa primordial en condensar-se un protoplaneta.
atmosfera secundària	Atmosfera produïda per la gasificació de materials volàtils atrapatats en roques de planetes.
atmosfera tipus	Atmosfera ideal que s'utilitza per a graduar els altímetres i es caracteritza per tenir al nivell del mar una pressió de 1.013,2 hectopascals i una temperatura de 15 °C, amb una disminució constant de la temperatura de 0,65 °C

<i>Subentrada</i>	<i>Definició</i>
	cada 100 metres d'altitud des del nivell del mar fins als 11 quilòmetres.
audiència provincial	Tribunal de segona instància, on es resolen els recursos contra les sentències dels jutges de primera instància.
aurèola de contacte	Zona perifèrica d'una roca ígnia intrusiva afectada per un metamorfisme.
autonomia de la voluntat	Principi en virtut del qual els subjectes jurídics poden convenir lliurement les seves relacions.
avet andalús	Pinsap.
avet de Vancouver	Avet gegant americà (⇒).
avet del bàlsam	Avet autòcton d'Amèrica del Nord, del qual s'obté el bàlsam del Canadà (<i>Abies balsamea</i>).
avet noble	Avet de fulles glauques a l'anvers, originari d'Amèrica del Nord, plantat de vegades a Europa com a arbre forestal (<i>Abies procera</i>).
bacil de Koch	Bacteri del gènere <i>Mycobacterium</i> , en forma de bacil, agent de la tuberculosi en l'home i en altres animals mamífers.
baix obstinat	Seqüència de notes en la veu del baix que es repeteix d'una manera successiva.
bala dumdum	Bala de fusell, de plom recobert d'acer, que explota en el moment de l'impacte.
ball de bastons	Ball folklòric en el qual els balladors fan xocar uns bastons que duen a les mans tot seguint el ritme de la melodia que acompanya les seves evolucions.
ball dels cossiers	Dansa tradicional mallorquina en què participen sis balladors, una dama que presideix les evolucions i moviments d'aquests i un o més dimonis.
ball rodó	Ball en què els dansaires, formant rodona i agafats de les mans, volten en un sol sentit o bé alternant tots dos sentits.
bananer gros	Bananer que fa uns fruits farinosos, que es mengen molts o guisats (<i>Musa paradisiaca</i>).
banc fluvial	Acumulació afluvià sobresortint del llit d'un corrent d'aigua.
banda llombarda	Lesena.
banús negre	a) Banús originari de l'Àsia sud-oriental, un dels més apreciats com a productor de fusta de qualitat (<i>Diospyros ebenum</i>). b) Fusta del banús negre, de color negre amb ratlles brunes.
bany electrolític	Procés electroquímic basat en l'aplicació de corrent a una solució conductora mitjançant un ànode i un càtode.
baptisme clínic	Baptisme administrat al moment de la mort.

<i>Subentrada</i>	<i>Definició</i>
bar musical	Bar en què s'ofereixen com a atracció audicions musicals.
barba serrada	Barba espessa.
barra doble	Signe gràfic () format per dues barres acoblades, que sol emprar-se en funcions similars a la barra, però assenyalava una diferència més gran entre les parts separades.
barra inclinada	Signe gràfic (/) que serveix per a indicar l'alternança o l'oposició dels dos termes que relaciona, usada també en matemàtiques per a indicar l'operació de dividir.
barra lliure	Servei de begudes, en una festa o una reunió, que no requereix el pagament individual de cada consumició.
barreneta del taronger	Insecte lepidòpter, les erugues del qual ataquen el taronger i l'ametller (<i>Ectomyelois ceratoniae</i>).
barrera de seguretat	Element col·locat al costat de les carreteres a fi de protegir els vehicles que hi circulen, evitant l'accés a zones perilloses, amortint els xocs o guiant la trajectòria.
barrot de quarter	Travesser de fusta en què es claven les taules que formen el quarter d'una embarcació.
bastó d'Esculapi	Figura heràldica que representa una verga acoblada a una serp que té el cap a la dreta.
bastó flordelísat	Figura heràldica que representa un bastó amb l'extrem superior acabat en una flor de lis.
bastó natural	Figura heràldica que representa un bastó en la seva forma ordinària.
batalla campal	Batalla a camp obert en què intervenen dos exèrcits complets.
batan de maces	Batan en què la pressió és exercida per un parell de maces que colpegen el teixit d'una manera intermitent.
batan rotatiu	Batan en què la pressió és exercida per un parell de corrons rotatius.
bedoll comú	Bedoll 1 2.
bestina plana	Peix del grup dels elasmobranquis, de cos molt aplanat, com els escats, les escurçanes i les rajades.
bestina rodona	Peix del grup dels elasmobranquis, de cos fusiforme, com els agullats, els gatons i les mussolles.
besuc de la taca [o besuc de fonera]	Peix de la família dels espàrids, de cos oval i comprimit i ulls grossos, de 25 a 45 centímetres de llargada, de color bru vermellós amb una taca fosca sobre l'inici de la línia lateral (<i>Pagellus bogaraveo</i>).
bisbe coadjutor	Bisbe auxiliar amb dret de successió.
bisbe titular	Bisbe sense jurisdicció, que té assignat el nom d'una antiga diòcesi, sense fidels ni clerecia.
boca de metro	Accés al metro des del carrer.

<i>Subentrada</i>	<i>Definició</i>
boix moll	Arbust de la família de les caprifoliàcies, mena de xuclamel de fulles ovades, blanques i pubescentes, flors d'un blanc groguenc, sovint tenyides de porpra, i fruit en baia vermella, que es fa als boscos caducifolis de l'estatge montà (<i>Lonicera xylosteum</i>).
bolet amarg	Bolet de l'ordre de les tricolomatals, de bona mida, de carn molt amarga, freqüent als boscos mediterranis (<i>Leucopaxillus gentianeus</i>).
bolet d'om	Orellana 3.
bolet de camí	Terrerol 1 2.
bolet de fems	a) Bolet de femer (⇒). b) Bolet de tinta (⇒).
bolet de neu	Bolet d'esquirol (⇒).
bolet de panical	Gírgola de panical (⇒).
bolet de roc	Bolet de l'ordre de les pluteals, de peu blanc, làmines rosades i olor de farina (<i>Entoloma lividoalbum</i>).
bolet de soca de pi	Bolet de pi (⇒).
bolet de soca dels fruiters	Bolet de soca del grup dels basidiomicets, que ataca els fruiters de pinyol i els ametllers, sobre els quals forma fructificacions de color canyella, gruixudes, cobertes de porus (<i>Phellinus tuberculosus</i>).
bolet de xop	Pollancró 1.
bolet del dimoni	Matagent.
bolet fort	Pebràs 1.
bolet groc	Molleric.
bolet pudent	Ou del diable (⇒).
bolet rialler	Bolet de l'ordre de les cortinarials, de color groc, que forma flotes sobre soques en descomposició i pot ésser allucinogen (<i>Gymnopilus spectabilis</i>).
bomba de mà	Granada ¹ 1 1. <i>Combatien amb bombes de mà.</i>
bon punt	Tan bon punt (⇒).
bonitol de ventre ratllat	Peix de la família dels escòmbrids, que pot superar els 100 centímetres de llargada, dors blau purpuri i ventre argentat, amb quatre o sis bandes longitudinals fosques molt vistents (<i>Katsuwonus pelamis</i>).
bosc de ribera	Bosc que es fa a la ribera dels rius i dels estanys, en sòls humits.
bosc mitjà	Bosc compost de bosc alt i bosc menut.
botiga de mar	Botiga 4 1.
botó de pressió	Dispositiu constituït per dues peces metàl·liques circulars, l'una amb una espiga central i l'altra amb un encaix, les quals, cosides cadascuna en un dels costats d'una peça de vestir, hom fa encaixar a pressió per tal de cordar-la.

<i>Subentrada</i>	<i>Definició</i>
bufa de bou [o bufa de jai , o bufa de jaia , o bufa de monja]	Pet de llop (⇒).
cabet d'escata	Escatós 3.
cabot amb banyes	Peix de diferents espècies del gènere <i>Callionymus</i> , de la família dels callionímids.
cabra d'estepa	Lletraga peluda.
cabra de beç	Bolet de l'ordre de les russulals, de barret molt pelut i làtex blanc abundant, que viu sota els bedolls (<i>Lactarius torminosus</i>).
cadena protó-protó	Conjunt de reaccions nuclears en cadena que converteixen quatre nuclis d'hidrogen en un d'heli.
cadena tròfica	Cadena alimentària (⇒).
caixa de morts	Taüt.
caixa expressiva	En l'orgue, moble dotat de persianes mòbils que conté un conjunt de jocs.
calàpet verd	Gripau verd (⇒).
calçada lateral	Calçada paral·lela a una de principal, separada d'aquesta i amb accessos limitats, destinada al trànsit local.
calet de la piga	Besuc de la taca (⇒).
caluga negra	Llissa caplà (⇒).
camamilla de muntanya	Herba de la família de les compostes, de fulles lanceolades i dentades, cobertes de punts negrosos, i capítols blancs reunits en corimbe, que es fa als prats humits del Pirineu i és emprada en medicina popular (<i>Achillea pyrenaica</i>).
cama-sec de bosc	Cama-sec fals (⇒).
cambra de derrota	Espai al costat del pont on es desen les cartes i les publicacions nàutiques, i on el pilot calcula la situació.
cambra de guspieres	Dispositiu que indica el camí seguit per partícules mitjançant un seguit de guspieres.
camp de Mart	Terreny destinat a exercicis militars.
camp de tir	Terreny destinat a la pràctica dels soldats en l'ús de les armes de foc lleugeres.
campaneta d'ortiga	Campànula força robusta, hispida, de fulles ovades, fortament dentades, i flors blaves, en panícula terminal, foliosa, que es fa als boscos frescals i a les vorades (<i>Campanula trachelium</i>).
candela borda	Bromosa 2.
candela estàndard	Objecte celeste de lluminositat coneguda, útil per a determinar distàncies a galàxies.
candela petita	a) Tassa de bruc (⇒). b) Pampeta.
cànem de Guinea	Herba anual de la família de les malvàcies, alta, de fulles

<i>Subentrada</i>	<i>Definició</i>
cansalada virada	lobades o dividides en segments linears i flors groguenques, originària de l'Àfrica tropical i cultivada àmpliament, la tija de la qual produeix una fibra comercial emprada com a substitut del jute (<i>Hibiscus cannabinus</i>).
canyó submarí	Cansalada del ventre o del coll del porc que presenta vies de carn.
caoba de les Filipines	Vall submarina estreta i de secció en forma de V excavada al talús continental.
caoba vermella	Lauan 2.
cap d'estudis	Fusta de l'eucaliptus karri, de color vermell fosc, densa i dura, emprada en ebenisteria.
cap de bou	Professor que dirigeix els estudis en un centre docent i té per funcions l'elaboració d'horaris, la supervisió dels programes i exàmens, la disciplina acadèmica, etc.
cap de casa (s. v. cap ¹ , acc. 4)*	Capgròs 2.
cap de fibló	Golfa.
cap de mina	Mànega 3.
cap de moro	a) La part més endinsada d'una mina. b) Indret on neix l'aigua d'una mina.
cap de mort	Cavall, sovint negre, amb el cap molt més fosc que la resta del cos.
cap de riu	Peça de fusta situada a l'extrem superior de la roda de proa.
capa d'aigua	Part sobresortint d'un delta.
capa d'ozó	Aqüífer 2 2.
capacitat de càlcul	Capa de l'atmosfera terrestre que s'estén a una altura d'entre 10 i 50 quilòmetres, caracteritzada per la presència d'ozó.
capacitat de sustentació	Nombre d'operacions per segon que pot efectuar un ordinador o un processador.
capacitat territorial	Nombre màxim de persones que poden alimentar-se en un medi determinat.
capell de senyor	Nombre màxim de persones o d'activitats que un territori pot mantenir d'acord amb els seus recursos.
capital flotant	Apagallums 4.
	Diner que circula entre les diverses places financeres amb finalitat principalment especulativa.

* En el DIEC2 hi ha una subentrada **cap de casa** procedent del DIEC1. Aquesta subentrada pertany a l'accepció 13 de l'article **cap** i és diferent, doncs, de la subentrada **cap de casa** que recollim aquí com a nova i que pertany a l'accepció 4 de l'article.

<i>Subentrada</i>	<i>Definició</i>
capítol de redreç	Conjunt de disposicions que es dicten apartir del segle xv destinades a sanejar les finances de les corporacions públiques.
cap-roig de fonera	Peix de la família dels escorpènids, amb vistoses lamelles cutànies sobre el marge de les galtes, que viu en aigües profundes (<i>Scorpaena elongata</i>).
caquier bord	Arbre caducifoli de la família de les ebenàcies, dioic, de fulles oblongues, flors unisexuals i fruit en baia comestible, semblant al caqui però més petit, cultivat sobretot com a peu per a empeltar-hi el caquier, originari de l'Àsia oriental (<i>Diospyros lotus</i>).
cara de resinació	Faixa vertical del tronc d'un arbre de la qual es lleva l'escorça per tal que flueixi la resina.
caragol d'Arquimedes	Barra metàl·lica en forma d'hèlix que, col·locada sobre mitja canonada i en angle sobre l'horitzontal, eleva aigua i sòlids en girar sobre el seu eix.
caragol d'estrènyer	Eina per a prémer dues peces o dues parts d'un treball en procés d'encolada, per a subjectar peces o parts de l'objecte que es treballa, i també per a fixar damunt del banc una peça o part d'una feina perquè no es bellugui mentre és treballada.
caramel·losa blanca	Llenega blanca (⇒).
cardassa blanca	Cardassa de fulles grises o blanquinoses espinoses, fent una roseta aplicada a terra, al bell mig de la qual neixen diversos capítols sèssils de flors blanques, pròpia de la muntanya mediterrània (<i>Onopordum acaule</i>).
cardenal vicari	Cardenal que en nom del papa regeix amb potestat ordinària la diòcesi de Roma, llevat del Vaticà.
cardó de paraire	Planta molt semblant al cardó, però de capítols ovoides i amb les esquames de punta ganxuda, cultivada, sobretot antigament, perquè els capítols secs serveixen per a cardar la llana (<i>Dipsacus sativus</i>).
carlet blanc	Bolet comestible de l'ordre de les tricolomatals, gros, carnós i blanquinós, que es fa als boscos de planifolis (<i>Hygrophorus penarius</i>).
carlet de pi	Fals carlet brunenc (⇒).
carlet de primavera	Bolet d'esquirol (⇒).
carlet roig	Bolet de l'ordre de les tricolomatals, de barret bru vermellós, més pàl·lid al marge, comestible, propi dels boscos de planifolis (<i>Hygrophorus nemoreus</i>).
carlet vermell	Carlet 1.
carner bord	Fals carlet (⇒).
càrrega elèctrica	Càrrega 7 2.

<i>Subentrada</i>	<i>Definició</i>
càrregues socials	Conjunt de les despeses empresarials vinculades als salaris dels treballadors, les quals tenen a veure amb la seguretat social, les vacances, les pensions, etc.
carril reversible	Carril d'una calçada bidireccional que pot ésser reservat a la circulació en un sentit únic o en el contrari.
carta astral	Representació de la posició dels astres respecte dels diversos signes del zodíac en un moment determinat, especialment en el moment del naixement d'una persona, que l'astrologia utilitza per a tractar de predir-ne el destí.
carta atorgada	Document jurídicopolític atorgat lliurement per un sobirà on es reconeixen alguns drets dels súbdits i s'organitzen les institucions polítiques.
carta bomba	Tramesa postal que duu incorporat un explosiu.
carta de colors	Catàleg ordenat de mostres de colors amb tota la gamma de tons.
carta de franqueses	Concessió feta pel sobirà o pel senyor d'un lloc perquè arrelhi la població existent en una localitat i s'eviti l'emigració.
cartilag xifoide	Apèndix xifoide (⇒).
casa comuna	Casa de la vila (⇒).
casa de colònies	Casa que ofereix allotjament i manutenció a grups, especialment de nens i joves, i que disposa d'instal·lacions per a activitats educatives i lúdiques.
casquet polar	Regió de gel situada als pols nord i sud d'un planeta.
casset de butxaca	Casset portàtil petit proveït d'uns auriculars molt lleugers.
cassoleta bruna de primavera [o cassoleta murgolera]	Cassoleta de color bru i carn violàcia (<i>Peziza phyllogena</i>).
castanyer bord	Arbre caducifoli de la família de les hipocastànies, de grans fulles palmaticompostes, flors blanques, reunides en grans panícules erectes, i fruit en càpsula espínosa, dehiscent per tres valves, que conté dues llavors molt semblants al fruit del castanyer, originari de la península Balcànica i conreat com a ornamental (<i>Aesculus hippocastanum</i>).
català central	Dialecte oriental del català parlat en una part del Principat de Catalunya, que inclou el subdialecte septentrional de transició, el barceloní i el tarragoní.
català nord-occidental	Dialecte occidental del català parlat en una part de Catalunya, i a Andorra, la Ribagorça, la Llitera, el Baix Cinca i una part del Matarranya, que inclou el lleidatà, el ribagorçà, el pallarès i el tortosí.
català occidental	Grup dialectal del català que inclou el català nord-occidental i el valencià.

<i>Subentrada</i>	<i>Definició</i>
català oriental	Grup dialectal del català que inclou el rossellonès, el català central, el balear i l'alguerès.
català septentrional	Rossellonès 2 1.
català septentrional de transició	Subdialecte del català central, de transició cap al rossellonès.
cavall de faves	Insecte de l'ordre dels fasmòpters que adopta la forma de branquilló.
cavall llimoner	Cavall que va enganxat a les vares d'un carro o d'un caruatge tot sol.
cedre d'encens	Libocedre.
cedre de Virgínia	Arbre de la família de les cupressàcies, del grup de les savines, dioic, de fulles oposades punxents i fruit en gàbul carnós de color violeta brut, originari d'Amèrica del Nord, que proporciona fusta vermellosa, molt olorosa, tova però resistent, i un oli emprat en perfumeria i en productes de neteja (<i>Juniperus virginiana</i>).
cel empiri	Empiri 2.
cep de beç	Bolet comestible de l'ordre de les boletals, de peu amb esquames, i carn blanca, que viu sota els bedolls (<i>Leccinum scabrum</i>).
cerasti tomentós	Cerasti cespitós, densament cobert d'una pilositat blanca, originari dels Apenins i de Sicília, cultivat als jardins (<i>Cerastium tomentosum</i>).
cercle d'altura	Vertical d'un astre (⇒).
cercle de declinació	Meitat d'un cercle màxim que tenint per extrems els pols nord i sud celestes passa pel centre d'un astre.
cercle horari	Cercle de declinació (⇒).
cercle menor	Cercle d'una esfera el centre del qual no coincideix amb el d'aquesta i la circumferència del qual es troba en la superfície de l'esfera.
cercle vertical	Vertical d'un astre (⇒).
certesa moral	Certesa no absoluta, però suficient pera la pràctica.
cérvol volant	Escanyapolls.
cicle carboni-nitrogen	Conjunt de reaccions nuclears en què quatre nuclis d'hidrogen es converteixen en un d'heli mitjançant les reaccions de nuclis d'hidrogen amb nuclis de carboni, nitrogen i oxigen que actuen com a catalitzadors.
cicle domèstic	Conjunt de fases del desenvolupament econòmic i de procreació d'un grup domèstic.
cicle solar	Conjunt de variacions en la freqüència i en el nombre dels fenòmens que experimenta l'activitat solar durant un període d'onze anys.

<i>Subentrada</i>	<i>Definició</i>
ciclisme darrere moto	Cursa de velocitat o de distància mitjana que es disputa en una pista i en la qual els ciclistes són precedits per una moto o un ciclomotor.
cilindre cortical	Escorça 2 2.
cilindre recte	Cilindre les generatrius del qual tallen perpendicularment els dos plans que delimiten.
cintura escapular	Anell ossi que, constituït per la clavícula i l'omòplat, recolza sobre la caixa toràtica i serveix de suport per a les extremitats superiors.
cintura pelviana	Anell ossi que, constituït pels ossos ilíacs i el sacre, serveix de suport per a les extremitats inferiors.
cinturó d'asteroides	Regió situada entre les òrbites de Mart i de Júpiter, que conté la majoria dels asteroides.
cistell de consum	Conjunt de béns de consum diari que es prenen com a base, juntament amb altres béns i serveis, per al càlcul de l'índex de preus al consum.
classe mineral	Rang superior de la classificació mineral, definit generalment en funció d'un aspecte estructural comú a tots els seus components.
clau de volta	a) Peça circular i decorada col·locada a la part central d'una volta de creueria. b) Element fonamental d'una idea, d'un projecte, etc.
clima continental	Clima propi de l'interior dels grans continents, caracteritzat per grans oscil·lacions de la temperatura, tant diürnes com anuals.
clissar-s'hi	Veure-hi. <i>Que no hi clisses?</i>
clitocibe d'estepar	Clitocibe blanc o de color de caramel, amb olor d'anís, que viu sota les estepes (<i>Clitocybe cistophila</i>).
clòtxina de terra	Orellana de terra (⇒).
cocoter de les Seychelles	Palmera de fulles palmades, originària de les illes Seychelles (<i>Lodoicea maldivica</i>).
codi civil	Text legal que conté allò que s'ha establert sobre el règim jurídic, aplicable a persones, béns, successions, obligacions i contractes.
codi de comerç	Text legal que regula les matèries relacionades amb el comerç i els comerciants.
codi genètic	Sistema de correspondència entre els triplets de parells de bases de l'àcid desoxiribonucleic d'un gen i els aminoàcids de la proteïna codificada pel gen.
codi penal	Text legal que defineix els delictes i les faltes, les penes corresponents i les responsabilitats derivades.
coeficient d'activitat	Quantitat per la qual cal multiplicar les pressions gasoses o les concentracions per a obtenir les activitats.

<i>Subentrada</i>	<i>Definició</i>
coeficient d'asimetria	Coefficient que quantifica la manca de simetria d'una distribució de probabilitats respecte a la seva mitjana.
coeficient de caixa	Percentatge dels dipòsits bancaris que les entitats financeres han de mantenir, segons llei, com a reserva en efectiu per assegurar la liquiditat.
coeficient de restitució	Relació entre l'energia cinètica final i la inicial en una col·lisió inelàstica.
cogomassa farinera	Farinera.
cogombre de mar	Espardenya 2.
coixinet de rodolament	Coixinet basat en un conjunt de rodets, boles o agulles que rodolen entre dos anells, un dels quals va unit al suport i l'altre, a l'òrgan mòbil.
cola d'impacte	Substància adhesiva que s'aplica prèviament a les dues superfícies que cal encolar, les quals, passats uns minuts, s'adhereixen fortament per simple contacte.
cola de peix	Ictiocol·la.
col·legi major	Residència per a estudiants universitaris.
col·legi menor	Residència per a estudiants d'ensenyament secundari.
collíbia llefiscosa	Collíbia de barret brunenc, de tacte de mantega i de cama tova i dilatada a la base (<i>Collybia butyracea</i>).
col·lisió continental	Zona de convergència de dues plaques continentals en la qual no hi ha subducció, cosa que genera el tancament d'un domini oceànic, associat a fenòmens de compressió i plegament.
colònia de vacances	Colònia educativa que es fa durant el període de vacances d'estiu.
colònia escolar	Colònia destinada a complementar la formació escolar amb activitats a l'aire lliure.
columna de sondatge	Successió estratigràfica obtinguda en un sondatge.
com a molt	Com a màxim, a tot estirar. <i>Els resultats els tindràs com a molt d'aquí a un mes.</i>
com així?	Com és que. <i>Com així no has aprovat?</i>
com una ànima en pena	Amb aspecte trist i abatut.
commutació de paquets	Establiment de les connexions necessàries en una xarxa de telecomunicacions per a la transmissió i l'emmagatzematge de missatges o de dades formant paquets.
compàs partit	a) Mesura antiga del compàs, indicada amb una plec vertical sobre la figura del temps, en què la pulsació passa a coincidir amb les figures de valor immediatament superior. b) Compàs de dos per dos.
competència perfecta	Situació de competència en un mercat o sector en què tots els venedors i compradors tenen les mateixes

<i>Subentrada</i>	<i>Definició</i>
	oportunitats i la mateixa informació, en què ningú no té cap avantatge especial sobre els altres.
complement de datiu	Complement que pot ésser representat pel pronom feble <i>li</i> , o les variants flexives d'aquest pronom, sigui el complement indirecte, el datiu ètic, el datiu possessiu o el complement benefactiu.
complex turístic	Conjunt d'instal·lacions turístiques situades en un mateix indret que ofereixen diversos serveis, com ara allotjament, menjars, lleure o comerç.
compost d'inclusió	Compost en el qual un component forma una xarxa cristallina amb espais buits en els quals es troba una segona espècie química.
compost orgànic	Compost que conté carboni i hidrogen, sols o combinats amb altres elements.
comptador partidor	Persona encarregada de partir una herència.
comunicació de massa	Comunicació 4 1.
con d'enderroc	Acumulació cònica molt inclinada formada per blocs i carells despresos d'un vessant.
con oblic	Con en què la base talla les generatrius formant angles diferents.
con recte	Con en què la base talla les generatrius formant angles iguals.
con volcànic	Relleu cònic d'un volcà resultant de l'acumulació dels materials expulsats al voltant del cràter.
concertació social	Pacte entre els sindicats i la patronal, en el qual pot intervenir un govern, per a definir la política de rendes.
concòrdia evangèlica	Fusió del text dels quatre Evangelis en un sol text continu.
condició resolutòria	Fet convingut per les parts que dóna lloc a l'extinció d'un dret o d'una relació jurídica.
condició suspensiva	Fet convingut per les parts que dóna lloc al naixement d'un dret o d'una relació jurídica.
condicional compost	Condicional perfet.
condicional simple	Condicional 2 2.
conflicte col·lectiu	Situació d'enfrontament entre sindicats i patronal, o entre treballadors i empresari, per desacord en qüestions salarials i laborals.
conflicte de classes	Conflicte entre classes socials quan una es considera superior i domina les altres i les explota.
conflicte social	Desequilibri temporal en la cohesió d'un sistema social, causat per elements dissidents que pretenen de restablir un nou equilibri, fonamentat en unes bases noves.
connexió punt a punt	Connexió entre dos dispositius o dos sistemes de telecomunicacions que permet la comunicació directa.
consagrar el pa i el vi	Consagrar 1 3.

<i>Subentrada</i>	<i>Definició</i>
consciència col·lectiva	Conjunt de creences i sentiments que integren l'heretatge comú d'una societat.
consell de tutela	Grup de persones, compost com a mínim per tres i com a màxim per cinc, que té la finalitat de vetllar pel bon desenvolupament de la institució de la tutela.
conseller delegat	Membre del consell d'administració d'una societat a qui són encarregades funcions de la societat a la qual representa.
contaminació acústica	Augment del soroll de fons d'un indret a causa de fonts acústiques artificials diverses.
contaminació lluminosa	Augment del fons de brillantor del cel nocturn a causa de la dispersió de llum procedent de la il·luminació artificial.
contracte mutu	Contracte pel qual una persona dóna a una altra una certa quantitat de coses i aquesta altra queda obligada a tornar-ne altres tantes de la mateixa espècie i qualitat.
contracte programa	Contracte entre l'Administració i una empresa pública en què s'estableixen ajuts financers per al compliment d'un objectiu concertat.
contrafer a l'espiritual	Substituir el contingut profà d'una obra per una temàtica religiosa, però conservant elements formals que fan reconeixedor l'original.
control de canvis	Conjunt de mesures per a limitar les variacions del tipus de canvi de la moneda.
control parlamentari	Activitat del Parlament que té la finalitat de fiscalitzar les activitats del Govern.
controlador aeri	Persona que regula l'enlairament i l'aterratge d'avions en un aeroport.
cop d'arc [o cop d'arquet]	Atac i moviment de l'arc en la tècnica dels cordòfons.
corba podària	Podària.
corbata de llacet	Corbatí I.
cordó de platja	Acumulació de sorra, de còdols i de llim disposada paral·lelament a la línia de la costa i més alta que les ple-namars.
cordó micelià	Feix d'hifes que creixen paral·leles i són visibles a la base dels basidiomes o entre el substrat.
corona imperial (s. <i>v.</i> corona , acc. 5)*	Corona d'or amb vuit florons i un bonet escarlata, agafada de cada costat per dues diademes carregades i una altra diadema que aguanta un món centrat que acaba amb una creu.

* En el DIEC2 hi ha una subentrada **corona imperial** procedent del DIEC1. Aquesta subentrada pertany a l'accepció **12** de l'article **corona** i és diferent, doncs, de la subentrada **corona imperial** que recollim aquí com a nova i que pertany a l'accepció **5** de l'article.

<i>Subentrada</i>	<i>Definició</i>
corona reial	Corona que és un cercle d'or enriquit de pedreria, realçat per vuit florons o fulles d'acant, intercalats amb una perla cada un, que sostenen vuit diademes carregades de perles i tancades al punt d'intersecció on agafen un món centrat i somat d'una creu d'or.
corporació municipal	Ajuntament 3 1 .
corredor de fons	Fondista ² .
correlació objectiva	Tècnica literària segons la qual els esdeveniments, les situacions i els objectes esdevenen fórmules precises per a evocar emocions i sentiments.
correlat objectiu	Objecte, situació, esdeveniment utilitzat en una obra literària com a fórmula per a evocar emocions i sentiments.
corrent de turbiditat [o corrent de terbolesa]	Massa d'aigua turbulenta carregada de material detrític en suspensió i més densa que l'aigua que la circumda i que s'esllavissa pel pendent marí o lacustre per efecte de la gravetat.
corretgeta la ning-ning	Joc d'infants, en què un dels jugadors amaga un objecte, especialment un mocador, i els altres l'han de cercar.
cos legal	Collecció de lleis.
cosa en si	Realitat tal com és en ella mateixa, amb independència de les possibilitats del coneixement humà.
cosí encreuat	Fill d'un oncle matern o d'una tia paterna.
cosí paral·lel	Fill d'un oncle patern o d'una tia materna.
cosina encreuada	Filla d'un oncle matern o d'una tia paterna.
cosina paral·lela	Filla d'un oncle patern o d'una tia materna.
cotxe bomba	Vehicle en el qual s'ha instal·lat un artefacte explosiu amb la intenció de realitzar un atemptat a la via pública.
coures grisos	Conjunt de sulfosals de coure, de color gris i lluïssor metàl·lica, que poden ésser mena de coure i d'argent.
crepuscle astronòmic	Claror que hi ha mentre el sol es troba en un angle menor o igual a 18° sota l'horitzó, que fa invisibles els estels més dèbils.
crepuscle civil	Claror que hi ha mentre el sol es troba en un angle menor o igual a 7° sota l'horitzó, que fa invisibles els estels més brillants.
cresta de gall (s. v. cresta , acc. 4)*	Varietat de la marcassita formada per agregats de cristalls disposats de manera que recorden la cresta d'un gall.

* En el DIEC2 hi ha dues subentrades **cresta de gall** procedents del DIEC1. Una pertany a l'accepció **6** de l'article **cresta**, mentre que l'altra pertany a l'accepció **7** d'aquest mateix article. Aquestes subentrades són diferents, doncs, de la subentrada **cresta de gall** que recollim aquí com a nova i que pertany a l'accepció **4** de l'article.

<i>Subentrada</i>	<i>Definició</i>
cresta de platja	Cordó litoral agut i retallat per l'onatge.
creu alta	Creu processional (⇒).
creu de Malta	Creu que té els quatre braços triangulars i iguals units al centre pels angles.
creu de tau	Creu llatina abscissa a la qual falta l'extremitat superior.
creu estreta	Creu plena reduïda a la meitat de la seva amplària.
creu processional	Creu posada a l'extrem superior d'un pal cilíndric.
crida i cerca	Ordre donada per l'autoritat judicial a la governativa per a perseguir i arrestar un delinqüent.
crim de guerra	Infracció greu contra el dret de guerra comesa durant un conflicte armat de caràcter internacional.
crit de guerra	Crit que serveix per a reunir els combatents al camp de batalla sota la seva bandera.
crítica textual	Tècnica per a reconstruir l'original més probable d'un text a partir de l'examen i la comparació dels manuscrits o edicions impreses en què ha estat transmès.
cromita podiforme	Massa de cromita en forma de llentia que generalment es forma en roques ultrabàsiques riques en minerals del grup de les serpentines.
cua d'ermini	En heràld., clapa negra que imita la cua d'un ermini.
cua de mico	Cua de rata e) (⇒).
qualbra carbonera	Qualbra de color bru pàl·lid i carn molt picant, sobretot la de les làmines (<i>Russula acrifolia</i>).
qualbra de pineda	Qualbra torulosa (⇒).
qualbra morada	Llora blanca (⇒).
qualbra regera	Qualbra de barret vermell i làmines de color groc viu des del principi (<i>Russula aurata</i>).
qualbra verda	Llora.
qualbra vermella	Qualbra de barret vermell i carn ferma, comestible poc apreciat (<i>Russula lepida</i>).
qualbra vermella de pineda	Qualbra sanguínia (⇒).
cuc de gleva	Fase juvenil de la llampresa.
cuc de l'arròs	Insecte lepidòpter de color groc torrat, que constitueix un flagell de les plantacions d'arròs (<i>Chilo suppressalis</i>).
cudol polsós	Bolet del grup dels gasteromicets, de color brunenc, profundament arrelat, que es desfà per la part superior en una pols bruna d'espores (<i>Pisolithus tinctorius</i>).
cuina americana	Cuina, generalment petita, separada del menjador o de la sala d'estar per una barra.
cuir al crom	Pell adobada amb sals de crom.
cuir vegetal	Pell adobada amb extractes vegetals.
cul de món	Lloc remot, aïllat. <i>Ha anat a viure a un cul de món. En aquest cul de món ningú no ens vindrà a trobar.</i>

<i>Subentrada</i>	<i>Definició</i>
cúmul globular	Agrupació densa d'estels vells, de forma esfèrica, situada a l'halo galàctic.
cúmul obert	Agrupació d'uns pocs centenars d'estels que tenen un origen comú, situada en el pla galàctic.
corsa d'armaments	Acumulació competitiva de material bèl·lic entre dos o més estats, amb finalitats dissuasives.
d'antic [o des d'antic]	Des de temps antic, de fa molt temps.
d'igual a igual	Sense establir distinció de rang o condició, com a iguals. <i>Hem tingut una conversa d'igual a igual.</i>
d'un plegat	Sobtosament, d'improvís.
datiu ètic [o datiu d'interès]	Complement de datiu usat exclusivament amb formes pronominals que expressa la relació afectiva d'una persona amb la situació designada pel verb.
datiu possessiu	Complement de datiu que designa el posseïdor de l'entitat a què es refereix el complement directe.
de bon dir (o fer, etc.)	Fàcil de dir, fàcil de fer, etc. <i>Fa de bon portar. Un remei de bon prendre.</i>
de cap	Amb el cap, anant primerament el cap. <i>Topar de cap contra una branca. Rematar una pilota de cap. Tirar-se de cap al mar.</i>
de cara a	a) Cap ³ c). <i>Anem de cara al bon temps.</i> b) Envers 2. <i>De cara als clients sempre sap quedar bé.</i> c) Per a, pensant en. <i>Ho diuen de cara a les properes eleccions. Treballem de cara al futur.</i>
de gènere	Per raó de sexe. <i>Discriminacions de gènere.</i>
de pedra seca	Amb les pedres disposades sense cap material de lligament, s'aplica a una construcció.
de per vida	Per sempre.
de ple	D'una manera directa.
de seguida que	Així que a) (⇒). <i>De seguida que ho sàpigues, truca-li.</i>
de sobra	Més del compte, amb escreix.
de temps en temps	De tant en tant (⇒).
de tota manera	Sigui com sigui, costi el que costi.
de tu a tu	Personalment, amb franquesa. <i>Hem parlat de tu a tu.</i>
decret legislatiu	Norma amb rang de llei dictada pel Govern de l'Estat o d'una comunitat autònoma en els casos en què l'ordenament jurídic ho preveu.
demà, m'afaitaràs!	Expressió usada per a indicar incredulitat o refús.
democràcia cristiana	Moviment polític i social que promou la conciliació dels principis democràtics amb la doctrina cristiana, mitjançant l'organització de partits, sindicats i altres associacions.
dent de rata	Llengua de bou (⇒).

<i>Subentrada</i>	<i>Definició</i>
dent premolar	Queixal situat entre l'ullal i la primera dent molar.
deriva genètica	Variació de les freqüències gèniques en generacions successives, deguda a fluctuacions aleatòries.
derivació impròpia	Conversió 6 .
derivació zero	Conversió 6 .
descens de barrancs	Barranquisme.
desert fred	Regió terrestre molt àrida i freda i pràcticament sense vegetació.
desigualtat triangular	Desigualtat, en un espai dotat d'una distància expressa, en què la longitud d'un costat d'un triangle no pot excedir la suma de les longituds dels altres dos costats.
desmuntar l'aprest	Eliminar productes d'aprest presents en un fil o en un teixit.
desviació estàndard [o desviació típica]	Desviació 3 1 .
deute exterior	Deute que contreu un país amb un creditor estranger, com ara el que contreuen els països del Tercer Món amb els creditors dels països rics.
dia natural	Dia 3 1 .
dia solar [o dia solar mitjà]	Dia 3 1 .
dia solar veritable	Interval de temps entre dos passos successius del centre del disc del sol veritable pel meridià superior.
diari de camp	Llibreta per a la recollida de dades del treball de camp on s'anoten els resultats de l'observació directa de fets, persones i experiències.
dibuix lineal	Representació de peces, de màquines, de mobles o de construccions, en projeccions de planta, alçat i perfil, amb totes les seccions que calguin per tal de precisar-ne els més mínims detalls a fi d'elaborar correctament l'objecte projectat.
diferenciació social	Classificació dels individus segons les categories culturals de gènere, edat, etc.
dimecres de cendra	Dia d'inici de la quaresma, en què es beneeix i s'imposa cendra als fidels, com a signe penitencial. <i>El carnaval s'acaba el dimecres de cendra.</i>
dimensió fractal	Paràmetre numèric que caracteritza aspectes geomètrics dels objectes fractals.
dipòsit mineral	Dipòsit format per un o més minerals.
dir una cosa ras i curt	Dir-la sense subterfugis, sense embuts.
direcció d'estudis	Càrrec del cap d'estudis.
disc d'acreció	Disc de matèria que cau sobre el cos central d'un objecte celeste.

<i>Subentrada</i>	<i>Definició</i>
discurs indirecte	Estil indirecte (⇒).
distància angular de dos astres	Angle determinat per les dues visuals que, a partir d'un punt d'observació, passen pels astres considerats.
dístic elegíac	Estrofa formada per un hexàmetre i un pentàmetre.
distribució de probabilitat	Manera com la probabilitat està distribuïda.
dit del cor	Dit de la mà entre l'índex i l'anular.
dividir un nombre entre un altre	Determinar el nombre que multiplicat pel segon dóna un producte igual al primer.
doblament de clític [o doblament de pronom feble]	Ús en una mateixa oració d'un complement dislocat a l'esquerra o a la dreta i d'un clític o pronom feble amb la mateixa funció.
doctor de la llei	Escriba <i>l</i> .
domini directe	Domini que es reserva qui ha cedit un immoble a cens perpetu o emfiteusi o altre títol semblant, de manera que la propietat no pot ésser venuda sense que es comuniqui al propietari directe els efectes de cobrament dels drets corresponents.
domini útil	Conjunt de facultats d'ús, gaudiment i altres drets que té el qui rep una propietat en emfiteusi o per un títol semblant.
dona de palla	Dona que figura com a responsable quan en realitat són uns altres els que disposen.
dona del temps	Meteoròloga que fa la crònica del temps en un mitjà de comunicació, especialment audiovisual.
dona orquestra	Música ambulat que toca simultàniament diversos instruments que duu al seu damunt.
donar el cop	Algú, causar, en aparèixer, un gran efecte, fer impressió.
donar l'enhorabona	Felicitar. <i>Tothom li donava l'enhorabona pel premi que havia aconseguit.</i>
donar una aferrada pel coll	Abraçar 1 <i>l</i> .
donar-se el bec	a) Besar-se. <i>Dos enamorats donant-se el bec.</i> b) Dos ocells, aplicar-se mútuament la punta del bec.
dragó comú	Dragó de la família dels gecònids, de cos deprimit i amb protuberàncies en el dors i la cua, d'uns 15 centímetres de llarg, color grisós i amb una formació adhesiva als dits (<i>Tarentola mauritanica</i>).
dret civil	Part del dret privat que s'ocupa de regular els drets sobre béns, les obligacions, la família i la successió de les persones.
dret comú	Sistema normatiu de l'edat mitjana basat fonamentalment en el dret romà.
dret de barca	Barcatge.
dret de barra	Dret que es cobrava per a transitar per ponts o camins.

<i>Subentrada</i>	<i>Definició</i>
dret romà	Conjunt de normes que regulaven les relacions jurídiques dels ciutadans de l'Imperi romà.
drets d'autor	Conjunt de drets que pertanyen a un autor o als seus hereus.
dúmping social	Aplicació de preus anormalment baixos per part dels països exportadors a conseqüència del seu nivell de vida més baix o d'unes condicions de treball abusives.
eclipsi anular de sol	Eclipsi de Sol que es produeix quan el disc aparent de la Lluna és menor que el del Sol i apareix un anell brillant envoltant la Lluna.
ecologia cultural	Estudi dels processos mitjançant els quals una societat s'adapta al medi físic que l'envolta.
economia d'escala	Economia basada en els avantatges de produir en grans quantitats.
economia dual	Economia en què coexisteixen sectors d'activitat desenvolupats i sectors arcaics o subdesenvolupats.
economia mixta	Economia en què una part dels mitjans de producció és de propietat estatal i l'altra és de propietat privada.
economia submergida	Activitat econòmica realitzada al marge dels circuits legals.
edat de la pedra	Edat prehistòrica anterior a l'ús dels metalls.
edat glacial	Període geològic caracteritzat per unes condicions climàtiques que han afavorit l'expansió del glaç sobre una part important dels continents.
edició electrònica	Edició d'una obra difosa en suport electrònic.
edifici intel·ligent	Edifici en què els sistemes de climatització, comunicació, seguretat, etc., són regulats i controlats informàticament.
educació especial	Educació adreçada a incorporar els deficients físics o psíquics a la vida social i a un sistema de treball en què es puguin valer per ells mateixos.
educador social	Educador especialitzat en els àmbits de l'educació no formal, l'educació d'adults i la inserció social de persones inadaptades i minusvàlids.
efecte fotoelèctric	Emissió d'electrons per part d'un metall a causa de la incidència sobre aquest de radiació electromagnètica de freqüència prou elevada.
efecte túnel	Efecte quàntic en què una partícula pot travessar una barreira de potencial que no hauria pogut travessar segons la mecànica clàssica.
eix cristal·logràfic	Eix de coordenades no coplanari que, en nombre de tres, és usat per a determinar la posició d'una cara d'un cristall.

<i>Subentrada</i>	<i>Definició</i>
eix de declinació	Eix perpendicular a l'eix polar, emprat especialment en la muntura d'un telescopi.
eix del món	Eix paral·lel a l'eix de rotació de la Terra, al voltant del qual es produeix la rotació aparent de l'esfera celeste en sentit est-oest.
eix horari	Eix polar (⇒).
eix òptic	En una indicatriu òptica, direcció que és perpendicular a una secció circular.
eix polar	Eix paral·lel a l'eix de la Terra, emprat especialment en la muntura d'un telescopi.
eixam primari	Eixam capitanejat per la reina mare.
el verb	El Fill de Déu, la segona persona de la Trinitat.
element orbital	Paràmetre que, juntament amb d'altres, determina la posició i el moviment d'un cos en l'òrbita al voltant d'un altre cos.
en batalla	En heràld., afrontat.
en consonància amb	D'acord amb. <i>Els seus actes no estan en consonància amb les seves paraules.</i>
en curs	Present, corrent, que té lloc en aquest moment. <i>L'any en curs. Les obres en curs.</i>
en curs de	Davant de substantiu, en procés de. <i>El diccionari està en curs de publicació. Un projecte en curs d'execució.</i>
en darrera instància	Al capdavant, com a últim recurs.
en espera de	Esperant.
en funció de	Depenent de. <i>Es concediran indemnitzacions en funció dels danys soferts.</i>
en pro de	Favorablement a, a favor de. <i>Quatre vots en pro de la immunitat del general i cinc en contra.</i>
en temps diferit	De manera que el tractament de les dades en un ordinador ajorna la resposta de qualsevol demanda d'informació.
en tot cas	Passi el que passi, en qualsevol cas.
en total	Tot plegat, comptat i debatut. <i>En total érem trenta-dos.</i>
en voler	Quan hom vulgui. <i>En voler podem partir.</i>
encàrrec de gestió	Encàrrec d'activitats que són competència d'òrgans administratius o d'entitats de dret públic a altres òrgans o entitats de la mateixa administració o d'una altra, sense que se'n cedeixi la titularitat.
encens silvestre	Espígol dentat (⇒).
endret de	Davant de.
enfosquiment al limbe	Enfosquiment aparent del disc solar, creixent des del centre cap a la vora pel fet que la llum solar es torna més tènue en augmentar el gruix d'atmosfera solar que travessa.

<i>Subentrada</i>	<i>Definició</i>
enganyapastors mediterrani	Bolet de l'ordre de les russulals, de peu i barret escrobiculats i làtex blanc, típic dels alzinars i carrascars calcícoles (<i>Lactarius mediterraneensis</i>).
enginyer tècnic	Persona que té un títol universitari de grau mitjà en enginyeria.
enllaç triple	Enllaç entre dos àtoms format per tres parells d'electrons, l'un, d'electrons sigma, concentrat en la direcció de la recta que uneix els dos nuclis, i els altres dos, d'electrons pi, distribuïts simètricament a les bandes.
ennobliment tèxtil	Conjunt d'operacions i de processos industrials per a convertir els productes tèxtils en idonis per a la seva utilització a les empreses de confecció o per al seu ús final.
enquadernació de canonet	Enquadernació en què els fulls queden agafats mitjançant un canonet de plàstic.
enquesta d'opinió	Enquesta 2.
enzim digestiu	Enzim present en el verí de certes serps, que té efectes proteolítics.
equació del temps	Diferència entre el temps donat pel sol veritable i el temps donat pel sol mitjà.
equilibri social	Equilibri entre un sistema social i les exigències imposades per un canvi en l'entorn.
equinocci de primavera	Temps en què el Sol passa pel primer punt del signe Àries, cap al dia de març.
equinocci de tardor	Temps en què el Sol passa pel primer punt del signe Balança, cap al dia de setembre.
equivalent lateral	Formació stratigràfica que passa lateralment a una altra que té la mateixa edat encara que sigui de natura diferent.
era de la matèria	Època de l'Univers iniciada aproximadament uns cent mil anys després de la gran explosió, en què la matèria domina l'Univers.
era de la radiació	Època de l'Univers situada aproximadament en els primers cent mil anys, des que tingué lloc la gran explosió, caracteritzada pel domini de la radiació sobre la matèria.
erable de sucre	Arbre caducifoli de la família de les aceràcies, semblant a l'erable, originari de l'Amèrica del Nord, de la saba del qual s'obté xarop i sucre (<i>Acer saccharum</i>).
error absolut	Valor de l'error comès en mesurar una magnitud.
error relatiu	Quocient que resulta de dividir l'error absolut pel valor de la magnitud mesurada, expressat en tant per cent.
eruga del pi	Processionària del pi.

<i>Subentrada</i>	<i>Definició</i>
eruga del roure	Processionària del roure.
eruga peluda del suro	Eruga del lepidòpter <i>Lymantria dispar</i> , que és plaga de l'alzina i de la surera.
erupció solar	Fulguració solar (⇒).
esca marginada	Bolet de soca de l'ordre de les porials, amb porus i marge clar, que viu sobre fusta de pi (<i>Fomitopsis pini-cola</i>).
escala de peixos	Sèrie de piques unides entre si, en forma d'escala, per on corre l'aigua d'una manera que els peixos puguin pujar-les a contracorrent i així salvar preses altes.
escala imperial	Escala amb un primer tram central molt ample que es bifurca en arribar al primer replà.
escalat multidimensional	En geogr., procediment per a simplificar i establir l'ordre en una matriu que registra les distàncies entre cada parella d'un conjunt de localitats.
escaldabec fràgil	Escaldabec de barret violaci pàl·lid i carn fràgil i picant (<i>Russula fragilis</i>).
escaldat de la surera	Assecament de la surera (⇒).
escata cicloide	Escata de forma arrodonida o ovoide, que cobreix el cos d'alguns peixos, com les anguiles, les truites i les sardines.
escata ctenoide	Escata dels peixos ossis molt evolucionats, més o menys quadrangular i amb denticles molt fins al marge, que donen certa aspror i adherència.
esclata-sang bord	a) Lleterola de llet groga (⇒). b) Enganyapastors 2.
esclata-sang coent	Enganyapastors 2.
esclata-sang d'alzina	Lleterola de llet groga (⇒).
esclata-sang pelut	Lletraga peluda (⇒).
escola maternal	Jardí d'infants (⇒).
escola unitària	Escola en què un sol mestre imparteix classe als infants de tots els graus.
escorça continental	Part de la litosfera que forma els continents.
escorça oceànica	Part de la litosfera que forma els fons oceànics.
escòrpora de roquer	Captinyós.
escòrpora dels bruts	Cap-roig 2 1.
[o escòrpora groga]	
escriptura bastarda	Escriptura d'inclinació accentuada i disseny simple, adoptada per algunes cancelleries europees a mitjan segle XIV en documents administratius.
escriptura beneventana	Escriptura usada en els manuscrits del sud d'Itàlia durant l'edat mitjana.
escriptura processal	Escriptura manuscrita amb moltes lligadures, típica de les cancelleries castellanques.

<i>Subentrada</i>	<i>Definició</i>
escriptura rabínica	Escriptura semicursiva pròpia de l'escriptura hebraica.
escriptura rodona	Escriptura manuscrita en què les lletres apareixen separades les unes de les altres, sense prolongacions ni lligadures que les uneixin.
escriptura romana	Escriptura rodona emprada pels copistes medievals.
escriptura semicursiva	Escriptura cursiva que tendeix a la calligrafiada.
escrit intertestamentari	Escrit jueu o cristià, generalment de caràcter parenètic o apocalíptic, que no pertany al cànon de la Bíblia hebrea ni al de la Bíblia catòlica.
escurar-se les dents	Treure els fragments de menjar que s'han ficat entre dent i dent.
escurar-se les orelles	Treure'n el cerumen.
escurar-se les ungles	Treure la brutícia que s'ha posat entre pell i ungla.
escurçó ibèric	Escurçó propi de Catalunya, excepte els Pirineus, i del País Valencià (<i>Vipera latasti</i>).
escurçó pirinenc	Escurçó propi del nord de Catalunya i dels Pirineus (<i>Vipera aspis</i>).
esfera obliqua	Esfera celeste en què l'equador es troba inclinat en un angle major o menor de 90° respecte de l'horitzó.
esparreguera boscana	Mata de la família de les liliàcies, de tiges arquejades o enfiladisses, falses fulles rígides i punxents, flors verdoses i fruit negre, que es fa als alzinars i garrigues de les terres mediterrànies (<i>Asparagus acutifolius</i>).
esparreguera de gat	Mata de la família de les liliàcies, de tiges blanques amb fortes espines, falses fulles blanques, flors blanques i fruit negre, que es fa a les màquies i garrigues de les terres mediterrànies càlides (<i>Asparagus albus</i>).
esparreguera de jardí	Planta de la família de les liliàcies, un xic espinosa, amb falses fulles blanques, nombroses, flors rosades i baies vermelles, originària del sud d'Àfrica i cultivada com a ornamental (<i>Asparagus densiflorus</i> o <i>A. sprengeri</i>).
esparreguera fina	Planta de la família de les liliàcies, de tiges verdes molt ramificades i amb molts fascicles de falses fulles, flors blanquinoses i baies d'un púrpura negrós, originària del sud d'Àfrica i cultivada als jardins (<i>Asparagus setaceus</i> o <i>A. plumosus</i>).
esparreguera marina	Mata de la família de les liliàcies, d'un verd grisenc, molt espinosa, amb flors violàcies i baies negres, que es fa a les màquies i garrigues de les terres mediterrànies càlides (<i>Asparagus horridus</i>).
espècie mineral	Unitat bàsica de la mineralogia sistemàtica, caracteritzada per una estructura cristallina i una composició química determinades.

<i>Subentrada</i>	<i>Definició</i>
espectre continu	Espectre de la radiació electromagnètica que no presenta cap línia espectral.
espectre de Brocken	Ombra augmentada d'un objecte que a vegades s'observa sobre un núvol, a la banda oposada al sol.
espectre de masses	Espectre produït per un espectròmetre de masses.
espectròmetre de masses	Aparell per a separar els feixos d'ions atòmics o moleculars de diferents masses i enregistrar-ne la deflexió i la intensitat.
espectrometria d'emissió atòmica de flama	Espectrometria d'emissió atòmica que utilitza la flama per a vaporitzar, atomitzar i excitar els elements de la mostra.
espectrometria de masses	Branca de l'espectrometria que s'ocupa de tots els aspectes relacionats amb la producció, el mesurament i la interpretació dels espectres de masses.
espí blanc	Arc blanc (⇒).
espí negre	a) Aranyoner. b) Arçot.
espina bifida	Malformació congènita consistent en una fissura a la columna vertebral a través de la qual fan hèrnia les meninges i la medulla espinal.
esquirol ratllat	Mamífer rosegador de la família dels esciúrids, que mesura entre 15 i 40 centímetres de longitud, amb la cua curta i ratlles fosques a l'esquena, que fa caus a terra i habita a l'est d'Europa (<i>Spermophilus citellus</i>).
ésser negre com una gola de llop	Ésser enterament fosc.
ésser un gran què	Ésser una cosa molt important.
estació de treball	Ordinador amb els perifèrics adequats, que permet a l'usuari realitzar les tasques informàtiques i la connexió a una xarxa.
estació orbital	Satèl·lit artificial terrestre permanentment habitat, on es duen a terme experiments científics i tecnològics.
estalvi de pantalla	Utilitat d'un ordinador que, un cop transcorregut el temps preestablert d'inactivitat de la màquina, enfosqueix la pantalla o hi projecta seqüències d'imatges, per tal d'evitar que l'exposició d'una mateixa imatge durant llarga estona provoqui danys en el monitor.
estar algú fora del seu element	Estar en una situació contrària als seus gustos, inclinacions, aptituds, etc. <i>Envoltat dels aficionats que cridaven, el pobre noi estava fora del seu element.</i>
estar de punta	Estar barallats, renyits. <i>Dues famílies que han estat sempre de punta.</i>
estat policial	Estat dictatorial que utilitza la policia com a instrument de repressió política i social.

<i>Subentrada</i>	<i>Definició</i>
estatge d'una mina	Conjunt de labors mineres situades en un mateix nivell.
estel del vespre [o estel vespertí]	Venus, quan al vespre hom el veu brillar des de la Terra.
estel gegant	Estel de gran lluminositat, de radi entre 10 i 100 vegades més gran que el del Sol.
estel matutí	Venus, quan al matí hom el veu brillar des de la Terra.
estella de sabó	Quilhaia.
estepa ladanífera	Estepa alta de fulles lanceolades i grans flors blanques, generalment amb taques vermelles al centre, productora de làdan (<i>Cistus ladanifer</i>).
estil alpí	Estil tectònic caracteritzat per un conjunt d'unitats al·lòctones plegades, encavalcades i que formen mantells de corriment.
estímul condicionat	Estímul que, després de la seva associació repetida amb un altre estímul, passa a provocar una resposta similar a la provocada per aquest.
estimulació precoç	Educació primerenca destinada a obtenir el major desenvolupament possible d'infants amb dificultats especials.
estrella de terra	Estrelleta 1.
estrella del temps	Estrelleta higromètrica (⇒).
estrofa alcaica	En mètrica moderna, estrofa formada per dos enneasíl·labs i dos decasíl·labs, alternats, blancs i amb terminació paroxítona, que resulta de l'adaptació d'una estrofa de la mètrica clàssica.
estrofa sàfica	En mètrica moderna, estrofa formada per tres decasíl·labs i un tetrasíl·lab, blancs i amb terminació paroxítona, que resulta de l'adaptació d'una estrofa de la mètrica clàssica.
estudis culturals	Corrent teòric i crític que en un principi analitzava tant l'evolució i les formes de la cultura obrera com de la cultura popular i de massa, i que avui estudia la representació de la classe, de la raça i del gènere en la literatura i en les arts.
eucaliptus blau [o eucaliptus comú]	Eucaliptus molt alt, de flors isolades, fruit d'uns 2 centímetres, les fulles del qual contenen un oli i són emprades com a medicinals (<i>Eucalyptus globulus</i>).
eucaliptus de fulla estreta	Eucaliptus de fulles, flors i fruits més petits que els de l'eucaliptus comú i inflorescències en umbel·la (<i>Eucalyptus camaldulensis</i>).
eucaliptus karri	Eucaliptus molt alt, que proporciona la caoba vermella (<i>Eucalyptus diversicolor</i>).
eucaliptus roig	Eucaliptus de fulla estreta (⇒).

<i>Subentrada</i>	<i>Definició</i>
evidència col·lectiva	Conjunt de coneixements construïts socialment que en un període determinat i per a un grup específic esdevenen indiscutibles.
facultat estimativa	Facultat de judicar el valor de les coses.
faig austral	Arbre del gènere <i>Nothofagus</i> , de la família de les fagàcies, de fulles perennes o caduques de forma diversa, enteres, dentades o crenades, i fruits en núcula trígona, tancats en nombre d'un a tres dins una cúpula coberta d'esquames sovint glanduloses, dehiscent per valves, originari de les àrees fredes o temperades de l'Amèrica del Sud i de la regió australiana, de vegades cultivat com a ornamental o forestal.
fals carlet lívid	Fals carlet (⇒).
fals escaire (s. v. escaire , acc. 1)*	Santanell 1 .
família extensa	Família formada per diverses unitats maritals vinculades per parentiu i els seus ascendents vius i descendents.
família matrifocal	Família formada per una o més dones adultes emparentades i la seva descendència, dins la qual els esposos, companys sexuals, pares i genitors no són residents permanents.
família monoparental	Família en què només conviu o bé el pare o bé la mare amb un o més fills.
família nuclear	Família formada per una unitat marital monògama i els seus descendents solters.
farinera perlada	Bolet de l'ordre de les agaricals, semblant a la farinera, però amb el vel universal desfet en berrugues sobre el barret i en el lloc de la volva (<i>Amanita baccata</i>).
farinera vinosa	Cua de cavall (⇒).
fer cap	Arribar, comparèixer, en un lloc. <i>Demà farem cap a Tarragona. On fa cap, aquest camí?</i>
fer clic	Clicar.
fer colla	Dujar un cap o cable.
fer d'un lloc	Ésser-ne característic. <i>Fa molt dels pobles de la costa, això.</i>
fer l'orc	Fer el ximple, fer bestieses.
fer la fi d'en Cagaelàstics	Acabar malament, anar a mal borràs.
fer números	Fer els comptes d'una cosa, calcular. <i>Fes números abans de demanar la hipoteca.</i>

* En el DIEC2 hi ha una subentrada **fals escaire** procedent del DIEC1. Aquesta subentrada pertany a l'accepció **3** de l'article **escaire** i és diferent, doncs, de la subentrada **fals escaire** que recollim aquí com a nova i que pertany a l'accepció **1** de l'article.

<i>Subentrada</i>	<i>Definició</i>
fer oposicions	Concòrrer a una oposició. <i>La Joana ha fet oposicions al cos d'arxivers.</i>
ferro alfa	Ferro cristal·litzat en el sistema cúbic centrat en el cos.
ferro gamma	Ferro cristal·litzat en el sistema cúbic centrat en les cares.
fer-se de malvoler d'algú	Enemistar-s'hi.
fer-se pregar	Negar-se a fer una cosa fins que no s'ha demanat molt i repetidament. <i>Si li ho demanes, veuràs com no es farà pregar. Vol fer-se pregar.</i>
fer-se vespre	Fer-se fosc (⇒).
fet a amagar [o fet i amagar]	Fet 5 1.
fet i fet	Al capdavant, comptat i debatut.
fibra de coco	Fibra tèxtil procedent del recobriment filamentós de la closca del fruit del cocoter.
figuera de les pagodes	Arbre robust de la família de les moràcies, de fulles perennes acuminades, que sol començar a créixer epifític, propi de l'Índia, on es considera sagrat (<i>Ficus religiosa</i>).
figura de construcció	Figura que consisteix a modificar l'ordre no marcat dels mots o la concordança establerta entre aquests. <i>L'hipèr-baton és una figura de construcció.</i>
figura de dicció	Figura que consisteix a modificar la forma dels mots o la manera com s'enuncien. <i>L'apòcope, l'afèresi i la paragoge són figures de dicció.</i>
figura de pensament	Figura relacionada amb l'enunciat complet, en la seva conformació creativa i imaginativa. <i>La interrogació retòrica i la prosopopeia són figures de pensament.</i>
figura de significat	Trop.
figura retòrica	Figura 5 1.
fil per l'agulla	Minuciosament, amb tots els detalls.
filosofia crítica	Criticisme 2.
fins al punt de	Fins a un tal extrem, una situació tal que. <i>Se l'estima fins al punt de no poder-se'n desprendre.</i>
flauta de bec	Flauta d'embocadura terminal, en la qual el bisell està tallat a una finestra lateral i l'aire s'hi dirigeix mitjançant un canal rígid.
flexibilitat del treball	Adequació del volum de treball a les necessitats de la producció, amb la possibilitat de contractar i acomiadar els treballadors amb un mínim de regulacions legals.
flor de Nadal	Ponsètia.
flor de tòfona	Fetjó.
floridura aquàtica	Fong amb miceli de vida aquàtica, pertanyent a les saprolegnials, als deuteromicets, etc.
flota carnera	Gírgola de bruc (⇒).

<i>Subentrada</i>	<i>Definició</i>
flota d'arbre	a) Alzinoi. b) Pollancró 1.
flota de noguer	a) Alzinoi. b) Gírgola de bruc (⇒).
flota de pi	Bolet de pi (⇒).
flota de suro	Flota de surera (⇒).
fluix de ventre	Diarrea.
foc i lloc	Contribució de caràcter comunal d'Andorra que es fa per raó de la casa com a lloc de residència.
foliota de carbonera	Foliota de barret viscos, abundant en els llocs on hi ha hagut foc (<i>Pholiota highlandensis</i> o <i>P. carbonaria</i>).
folicle ovàric	Unitat estructural i funcional de l'ovari que conté l'òcit.
fons de pensions	Unitat patrimonial sense personalitat jurídica que mitjançant la contribució dels seus subscriptors constitueix una inversió, el fruit de la qual rebran aquests subscriptors en un termini determinat per tal de complementar les seves pensions de jubilació.
força de marea	Diferència en la força gravitatòria entre dos punts d'un mateix cos causada per un segon cos que pot provocar la deformació del primer.
forces armades	Conjunt dels exèrcits de terra, mar i aire d'un estat o d'una organització internacional.
forma biològica [o forma vital]	Conjunt de característiques morfològiques d'un vegetal o d'un animal que reflecteix la seva adaptació a les condicions ambientals. <i>Les plantes cactifòrmes representen una forma vital adaptada a ambients secs.</i>
forma de citació	Forma d'un mot variable que s'usa com a entrada de diccionari.
forma forta	Forma verbal rizotònica.
forma incoativa	Forma verbal dels verbs de la tercera conjugació que pren l'increment incoatiu.
forma prefixada	a) Primer element d'un mot compost, que prové d'una forma llatina o grega o bé d'un mot català o d'una altra llengua, i que, en general, no funciona com a mot independent. <i>Les formes drogo, aquí i oftalmo són formes prefixades del mot català droga, del mot llatí aqua i del mot grec ophtalmós, respectivament.</i> b) Prefixoide.
forma sufixada	a) Darrer element d'un mot compost, que prové d'una forma llatina o grega. <i>Les formes forme i trop són formes sufixades del mot llatí forma i del mot grec trópos, respectivament.</i> b) Sufixoide.
formació permanent	Formació realitzada al llarg de la vida d'un individu en centres especialitzats, amb la finalitat de completar la formació inicial, per a reciclar-se o com a passatemps.
formació professional	Formació que té com a objectiu l'adquisició de coneixe-

<i>Subentrada</i>	<i>Definició</i>
	ments, habilitats i actituds necessaris per a l'exercici d'una professió.
formigó cel·lular	Formigó elaborat amb àrid de poc pes i de consistència final porosa, força aïllant però poc resistent.
forn d'arc	Forn per a la fusió en què la càrrega s'escalfa per arc elèctric entre aquesta i un elèctrode o entre dos elèctrodes.
forn de mufla	Mufla.
forn de solera	Forn on la càrrega, col·locada sobre la solera del forn, és escalfada per convecció o radiació, i que pot ésser d'arc, de resistència o de combustió.
forn solar	Forn en què la calor és produïda per la llum solar recollida per heliòstats. <i>El forn solar de l'Odelló.</i>
fort de boca	Que no obeeix el fre. <i>Un cavall fort de boca.</i>
fossa abissal	Depressió submarina allargada i estreta, amb una longitud de centenars de quilòmetres i una profunditat de 5 a 11 quilòmetres, situada als límits de les plaques.
fotometria de flama	Espectrometria d'emissió atòmica de flama (⇒).
frec a frec de	a) A punt de (⇒). <i>Ha estat frec a frec de perdre's.</i> b) Molt a la vora de. <i>El cavall passà frec a frec del grup.</i>
fredolic farinós	Bolet de l'ordre de les tricolomatsals, semblant al fredolic, però amb olor de farina, que es fa sota alzines i carrasques (<i>Tricholoma scalpturatum</i>).
fricció de distància	Mesura del retard que es produeix en l'acció humana al llarg del territori.
frígola borda	Mata de la família de les labiades, molt foliosa, de fulles aciculars amb els marges revoluts, i flors purpurescents, soles o a parells a la part superior de les branques, que es fa a les timonedes i als llocs molt pasturats, comuna a Eivissa (<i>Satureja barceloi</i> o <i>Micromeria inodora</i>).
fritillària imperial	Corona imperial (⇒).
fromental petit	Herba de la família de les gramínies, de panícula groguenca i brillant, amb espiguetes petites amb arestes, pròpia dels prats de dall i dels herbassars poc o molt humits (<i>Trisetum flavescens</i>).
fruita de la passió	Fruit de la liana <i>Passiflora edulis</i> , de la família de les passifloràcies, semblant a la passionera plantada als jardins, ovoide o subglobós, de pela coriàcia i llisa, de color púrpura o groc, i de polpa sucosa, formada per nombroses llavors negres envoltades d'un aril, comestible i emprat també per a fer begudes i licors.
full de volta	Capa de rajoles o de maons que formen una part de la volta prima a la catalana.
fulla de serra	Faixa, banda o barra amb el perfil inferior dentelat.

<i>Subentrada</i>	<i>Definició</i>
fulla marina	Moble heràldic cordiforme, entallat en forma trilobada per la part interior.
fullola de ganiveta	Fullola tallada en sentit diagonal respecte al tronc o al tauló.
fullola desenrotllada	Fullola tallada de través respecte al tronc o roll.
funció de densitat de probabilitat	Funció d'una variable aleatòria que integrada sobre qualsevol subconjunt mesurable de valors dóna la probabilitat que la variable prengui un valor en aquell subconjunt.
funció de distribució	Funció que assigna a cada nombre d'una variable aleatòria la probabilitat que la variable prengui un valor menor o igual que ell.
funció de versemblança	Funció associada a un model estadístic i a una sèrie de dades observades, que determina la funció de densitat de probabilitat d'aquestes dades en funció dels paràmetres desconeguts del model, i que es pot considerar com a proporcional a les probabilitats d'haver obtingut les dades donades segons cadascun dels paràmetres del model.
funció holomorfa [o funció holomòrfica]	Funció d'una o diverses variables complexes que admet derivada o derivades parcials en el sentit complex.
funció meromorfa [o funció meromòrfica]	Funció d'una o diverses variables complexes que és holomorfa en el seu domini, llevat en un conjunt de punts isolats que són pols de la funció.
funció semàntica	Relació semàntica que un argument estableix amb el predicat de què depèn sintàcticament. <i>Les funcions semàntiques d'agent, pacient, experimentador, etc.</i>
funció sesquilineal	Funció de dues variables vectorials, d'un espai vectorial sobre els nombres complexos, que és lineal en la primera, que respecte a la segona conserva la suma i que quan es multiplica la segona variable per qualsevol nombre complex la imatge del parell de variables queda multiplicada pel conjugat d'aquest nombre.
funció sintàctica	Relació gramatical que un element estableix amb els altres elements d'una oració o d'un sintagma. <i>Dins una oració es poden distingir les funcions sintàctiques de subjecte, predicat, complement directe, complement indirecte, etc.</i>
fura de fons	Peix de la família dels gàdids, semblant a la fura, més petit i de color més clar, que viu en aigües profundes, fins a 600 metres (<i>Antonogadus megalokynodon</i>).
fus horari	Porció de la superfície terrestre que va del pol Nord al pol Sud, de 15° d'amplada, a la qual correspon una mateixa hora oficial.

<i>Subentrada</i>	<i>Definició</i>
gàbia meteorològica	Abric meteorològic (⇒).
galàxia activa	Galàxia caracteritzada per un espectre no tèrmic i una gran producció d'energia.
gamba vermella	Gamba de color vermell intens, molt apreciada en gastronomia (<i>Aristaemorpha foliacea</i>).
garitjol blau	Lliri blau (⇒).
garitjol groc	Lliri groc (⇒).
gasa de volta	a) Lligat destinat a evitar que els teixits de gasa es destriïn en lliscar els fils d'ordit i de trama els uns sobre els altres. b) Teixit fabricat amb lligat de gasa de volta.
gasolina súper	Gasolina amb un índex d'octà entre 97 i 999.
gat fer	Gat salvatge (⇒).
gavó espinós	Ungla de gat (⇒).
gavó groc	Gavó densament glandulós, molt viscos, de flors grogues amb estries vermelles, que fa mates compactes en llocs secs, sovint arenosos o pedregosos (<i>Ononis natrix</i>).
gemma floral	a) Gemma que donarà lloc a una rama florífera. b) Ponceu 3.
gemma perdurant	Gemma capaç de romandre en estat de vida latent durant un cert temps.
genciana alpina	Genciana amb la majoria de fulles agrupades en roseta basal i de flors grosses campanulades, que es fa als prats d'alta muntanya (<i>Gentiana alpina</i>).
gènere masculí	Gènere aplicat a mots que designen éssers que tenen sexe masculí o a d'altres que hi són assimilables per la terminació o per l'ús.
gènere neutre	En llengües amb triple oposició de gènere, gènere aplicat a mots que designen entitats inanimades o a d'altres que hi són assimilables per la terminació o per l'ús.
gerani d'heura	Gerani de tiges esteses o penjants i fulles peltades un xic carnosos (<i>Pelargonium peltatum</i>).
gerani de pensament	Gerani de flors un xic irregulars, amb els dos pètals superiors més grossos i tacats (<i>Pelargonium domesticum</i>).
gerret anglès	Gerret flabioler (⇒).
gerret bord	Gerret ver femella, de cos més llarg que el mascle.
gerret canari [o gerret d'ala groga]	Gerret ver mascle en lliurea nupcial.
gerret de Sant Pere	Gerret bord (⇒).
gerret flabioler	Peix de la família dels centracàntids, de cos més allargat que el gerret ver, de color bru vermellós, sense taca fosca sobre els costats, amb una escotadura a la part central de l'aleta dorsal (<i>Centracanthus cirrus</i>).

<i>Subentrada</i>	<i>Definició</i>
gerret ver	Peix de la família dels centracàntids, de cos fusiforme i allargat, de fins a 13 centímetres les femelles i 20 centímetres els mascles, amb el dors de color brunenc clar, el ventre argentat i una taca fosca rectangular sobre el centre dels flancs, els mascles del qual tenen línies i taques de color blau cel, les aletes anal i ventrals groguenques, les pectorals ataronjades, una sola aleta dorsal molt llarga i l'aleta anal relativament llarga i alta (<i>Spicara smaris</i>).
gessamí de Virgínia	Liana de la família de les bignoniàcies, amb arrels aèries adherents, fulles caduques pinnaticompostes, de foliols serrats, caduques, flors tubuloses i grosses, amb el tub ataronjat i el limbe escarlata, i fruit en càpsula llarga, originària d'Amèrica del Nord i plantada com a ornamental (<i>Campsis radicans</i>).
ginesta blanca	Ginestó.
ginesta vimenera	Arbust grisenc de la família de les papilionàcies, de branques primes, gairebé sense fulles, flors grogues i petites, en raïms densos, i fruit ovoide o esferoïdal amb una o dues llavors, que es fa als erms i als codolars de les contrades mediterrànies seques (<i>Retama sphaerocarpa</i>).
ginesterola de pi	Camagroc.
gírgola borda	Gírgola de pi b (⇒).
gírgola d'alzina	Alzinoi.
gírgola d'arbre	Orellana 3 1 .
gírgola d'arena	Gírgola de panical (⇒).
gírgola d'estepa	a) Fredolic 2 1 . b) Fredolic farinós (⇒).
gírgola d'om	Pollancró 1 .
gírgola de camp	Gírgola de panical (⇒).
gírgola de carboner	Gírgola de pi b (⇒).
gírgola de faig	Gamarús 3 .
gírgola de ferla	Gírgola de canyaferla (⇒).
gírgola de figuera	Pollancró 1 .
gírgola de garrover	Gírgola groga (⇒)
gírgola de llim	Llenega negra (⇒)
gírgola de mata	a) Fals carlet brunenc (⇒). b) Llenega negra (⇒).
gírgola de poll	Pollancró 1 .
glaç marí	Aigua marina congelada.
globus sonda	Globus lliure que porta instruments meteorològics per a mesurar en altitud diferents variables meteorològiques.
globus terrestre	a) La Terra. b) Esfera sostinguda per un peu, en què hi ha representada la Terra i els accidents de la seva superfície.

<i>Subentrada</i>	<i>Definició</i>
gos pigall	Gos ensinistrat que acompanya una persona cega.
gram d'Amèrica	Herba de la família de les gramínies, estolonífera, de fulles força amples i inflorescències espiciformes comprimides, originària dels països tropicals i cultivada per a fer gespes (<i>Stenotaphrum secundatum</i>).
gram estrellat	Petita herba de la família de les gramínies, de fulles pubescents i inflorescència globosa proveïda d'apèndixs espinosos, que es fa als erms d'annuals de les terres mediterrànies (<i>Echinaria capitata</i>).
gramàtica descriptiva	Gramàtica basada en els usos lingüístics reals sense considerar-ne el grau de correcció.
gramàtica estructural	Gramàtica basada en l'estructuralisme.
gramàtica funcional	Funcionalisme 3.
gramàtica històrica	Branca de la lingüística que estudia els canvis lingüístics experimentats per una llengua al llarg del temps.
gran duc	Sobirà d'un gran ducat.
gran ducat	a) Títol o dignitat de gran duc. b) Circumscripció territorial sota la jurisdicció d'un gran duc
gran explosió	Explosió esdevinguda fa uns 15.000 milions d'anys, a partir de la qual va sorgir l'Univers.
granat comú	Almandina.
granota comuna	Granota de la família dels rànids, de coloració verda típica (<i>Rana perezi</i>).
granota pintada	Granota del gènere <i>Discoglossus</i> , de la família dels discoglòssids, de musell agut, pupilla bombada i membranes interdigitals reduïdes a les extremitats posteriors.
granota pirinenca	Granota de la família dels rànids, bruna i esvelta, que viu en alguns rierols de Navarra i d'Osca (<i>Rana pyrenaica</i>).
granota verda	Granota comuna (⇒).
granoteta de punts	Granoteta de pupilla vertical, amb el dors recobert de petites berrugues alineades de color verd intens i d'hàbits nocturns (<i>Pelodytes punctatus</i>).
gravat al buit	Procediment d'impressió en què es buida a la planxa o al cilindre el dibuix que s'ha d'estampar.
gripau banyut	Gripau del gènere <i>Ceratophrys</i> , de mida relativament gran, de cap molt gros, amb l'obertura bucal molt ampla, i colors vistosos, caracteritzat per la seva agressivitat i per unes petites banyes situades sobre els ulls, propi de l'Amèrica del Sud.
gripau comú	Gripau de la família dels bufònids, de mida gran, amb glàndules paròtides prominents, ulls de color de coure amb la pupilla horitzontal i coloració brunenca (<i>Bufo bufo</i>).

<i>Subentrada</i>	<i>Definició</i>
grup de l'aragonita	Grup mineral de carbonats simples anhidres de simetria ròmbica.
grup de l'epidota	Grup de sorosilicats hidratats, rics en calci i alumini, de simetria ròmbica o monocònica i morfologia prismàtica típica, que tenen la major part dels cations d'alumini disposats en cadenes paral·leles a l'eix b del cristall.
grup de la calcita	Grup mineral de carbonats simples anhidres de simetria romboèdrica.
grup de la dolomita	Grup mineral de carbonats dobles anhidres de simetria romboèdrica.
grup de la sílice	Grup de tectosilicats en què tots els tetraedres es troben units pels seus vèrtexs i formen un esquelet tridimensional en què no hi ha cations.
grup de referència	Grup d'individus que influeix sobre la conducta, l'actitud i les creences d'altres persones.
grup de simetria	Conjunt de transformacions geomètriques que deixen invariant una figura o un sistema.
grup mineral	Rang de la classificació mineral, de categoria inferior a la classe, que comprèn minerals isoestructurals que formen sèries entre si o que tenen algunes propietats comunes. <i>El grup mineral dels granats.</i>
gruta marina	Gruta en un penya-segat produïda per l'onatge.
guàrdia civil	Cos de seguretat de l'Estat espanyol.
guàrdia civil	Aregada 1.
guàrdia urbana	Cos policial que forma part d'una corporació local.
guineu àrtica [o guineu blava]	Mamífer carnívor de la família dels cànids, conegut pel seu pelatge, gris blavós a l'hivern i argentat a l'estiu, que viu a les regions polars (<i>Alopex lagopus</i>).
hàbit fibrós	Hàbit d'alguns minerals, com ara l'amiant i l'asbest, que creixen formant acícules molt allargades.
heliotropi de jardí	Mata de la família de les boraginàcies, de fulles ovades o lanceolades, amb nervis molt prominents, i flors violàcies oloroses, en inflorescències escorpioides, originària de l'Amèrica tropical i cultivada als jardins (<i>Heliotropium arborescens</i> o <i>H. peruvianum</i>).
herba colera	Fulla de col (⇒).
herba de les berrugues	Celidònia.
herba de les llagues	a) Vidiella 1. b) Vidalba.
herba de Noè	Herba de la família de les cariofil·làcies, glabra i verda, de tiges ajagudes i esteses tot al volt, fulles oblongues molt petites, flors diminutes reunides en glomèruls nombrosos i de vegades confluents i fruit en aqueni, que es

<i>Subentrada</i>	<i>Definició</i>
herba flatera	fa als camins, camps i pradells i és emprada en medicina popular com a diürètica (<i>Herniaria glabra</i>).
herba mate	Herba fetgera (⇒).
hereu escampa	Mate.
historieta il·lustrada	Dilapidador.
hivern nuclear	Còmic ¹ .
	Període de fred i foscors extrems que s'esdevindria com a conseqüència del fum i la pols acumulats a l'atmosfera, arran d'una guerra o d'una catàstrofe nuclears.
home de ploma	Home la professió del qual és o implica escriure.
home del sac	Personatge imaginari amb què hom fa agafar por a la canalla.
home del temps	Meteoròleg que fa la crònica del temps en un mitjà de comunicació, especialment audiovisual.
home dels nassos	Personatge que hom diu que apareix el darrer o el primer dia de l'any i que té tants nassos com dies té l'any.
horitzó dels esdeveniments	Límit que tanca una regió de l'univers que no pot comunicar-se amb l'univers exterior.
hormona gonadotròpica	Hormona secretada pel lòbul anterior de la hipòfisi i per la placenta que estimula les funcions de les glàndules sexuals.
i això que	Tot i que, introduint la circumstància que hauria hagut d'evitar el fet de què s'ha parlat. <i>He suspès, i això que havia estudiat molt.</i>
icosaedre regular	Icosaedre en què les cares són triangles equilàters.
imatge eidètica	Imatge mental que reproduïx en aparença tots els detalls d'una realitat, sense tenir-la físicament al davant.
impediment diriment	Situació que no permet que una persona pugui contraure matrimoni canònic.
impediment impediènt	Situació que impediria el matrimoni canònic si no fos objecte de dispensació.
implantació cartogràfica	Forma elemental de la representació dels objectes geogràfics en el mapa.
impresora d'agulles [o impresora de punts]	Impresora en què un conjunt de petites agulles percu-deixen la cinta entintada, de manera que els caràcters o dibuixos impresos són formats per punts.
increment incoatiu	Increment que prenen certs verbs de la tercera conjugació, el qual, en llatí, tenia un valor incoatiu.
indicatriu òptica	Superfície de referència amb què es representa la variació dels índexs de refracció en les diferents direccions de l'espai.
inspecció tècnica de vehicles	Inspecció obligatòria a què s'han de sotmetre els vehicles automòbils, a fi de comprovar si compleixen les con-

<i>Subentrada</i>	<i>Definició</i>
	dicions exigibles per a poder circular per les vies públiques.
institut religiós	Societat de persones cristianes que emeten vots públics de pobresa, castedat i obediència i fan vida fraterna en comú seguint les regles o les constitucions establertes normalment pel fundador o la fundadora.
instrument musical	Instrument 2 1 .
interdicció de drets	Restricció de determinats drets personals o públics a una persona.
inversament proporcional	Lligat a un altre de tal manera que l'un decreix en créixer l'altre.
ja ho trobarem!	Expressió per a indicar que s'està d'acord a posposar un cobrament.
joc de rol	a) Joc en el qual les persones que hi participen representen els diversos personatges d'una aventura o acció. b) Tècnica educativa i terapèutica que utilitza la simulació de determinades habilitats de tipus social.
joc de taula (s. v. joc , acc. 2)*	Joc que se sol jugar al voltant d'una taula amb daus, fitxes, naips o altres elements, i en què intervenen generalment l'atzar, l'estratègia o una combinació de totes dues coses.
jonc d'Índies	Rotang.
judici analític	Judici que és ver en virtut del significat dels seus termes.
judici sintètic	Judici la veritat del qual no es deriva de la significació dels seus termes.
julivert d'isard	Herba de la família de les umbel·líferes, d'arrel llarga i gruixuda, fulles en roseta basal, molt dividides, tija robusta i flors d'un blanc verdós reunides en umbel·la de radis molt desiguals, que viu exclusivament als pedruscalls dels Pirineus orientals i a Andorra (<i>Xatardia scabra</i>).
justa la fusta!	Expressió usada per a manifestar l'acord amb una cosa dita, l'adhesió a una opinió expressada.
jutge de línia	a) Jutge que controla que no se sobrepassin els límits reglamentaris de l'àrea de competició. b) Linier.
la flor i nata	Flor 4 1 . <i>La flor i nata dels nostres escriptors</i> .
latitud eclíptica	Angle determinat pel pla de l'eclíptica i un astre, mesurat sobre el cercle màxim que passa pel pol de l'eclíptica i per l'astre.

* En el DIEC2 hi ha una subentrada **joc de taula** procedent del DIEC1. Aquesta subentrada pertany a l'accepció **7** de l'article **joc** i és diferent, doncs, de la subentrada **joc de taula** que recollim aquí com a nova i que pertany a l'accepció **2** de l'article.

<i>Subentrada</i>	<i>Definició</i>
lava de coixins	Lava d'escolament subaquàtic que forma uns cossos el·lipsoïdals semblants a un coixí.
lectura labial	Interpretació de les paraules pronunciades per una persona a través de l'observació del moviment dels seus llavis.
lingüística cognitiva	Lingüística que parteix de la hipòtesi que la llengua és una capacitat cognitiva semblant a la resta de capacitats cognitives humanes.
línia agnàtica	Línia masculina (⇒).
línia cognàtica	Línia femenina (⇒).
línia col·lateral	Línia que va d'un subjecte a un parent del qual no descendeix o ascendeix directament.
línia d'arribada	Meta ¹ 2 l.
línia de vora de calçada	Ratlla de vora de calçada (⇒).
línia espectral	Llum d'una determinada longitud d'ona que correspon a una energia de transició en un àtom i es reflecteix en un espectre com una disminució o un augment d'intensitat.
línia lateral (s. v. línia , acc. 6)*	Línia col·lateral (⇒).
línia òrfena	Línia inicial d'un paràgraf, que queda sola després d'una línia en blanc, a final de columna o de pàgina.
línia parlar	En heràld., línia de separació en una dimidiació o en un empalament.
línia poligonal	Línia formada per segments de recta.
línia recta (s. v. línia , acc. 6)**	Línia directa (⇒).
línia transversal	Línia col·lateral (⇒).
liquen estèril	Liquen que ha perdut la capacitat de formar ascòspores, i es multiplica per soredis, isidis o fragments de tallus, com les lepràries.
literatura comparada	Estudi de les relacions diacròniques i sincròniques entre tradicions literàries en diferents llengües i entre aquestes i les diverses arts.
literatura de consum	Paraliteratura.
literatura de l'absurd	Conjunt d'obres dramàtiques i narratives, posteriors a 1945, que presenten situacions contràries a la raó o al sentit comú per a mostrar-ne les limitacions.

* En el DIEC2 hi ha una subentrada **línia lateral** procedent del DIEC1. Aquesta subentrada pertany a l'accepció **11** de l'article **línia** i és diferent, doncs, de la subentrada **línia lateral** que recollim aquí com a nova i que pertany a l'accepció **6** de l'article.

** En el DIEC2 hi ha una subentrada **línia recta** procedent del DIEC1. Aquesta subentrada pertany a l'accepció **2** de l'article **línia** i és diferent, doncs, de la subentrada **línia recta** que recollim aquí com a nova i que pertany a l'accepció **6** de l'article.

<i>Subentrada</i>	<i>Definició</i>
literatura pastoral	Gènere literari que es caracteritza per una idealització de la vida dels pastors i, en general, de la vida camperola.
litigi de sang	Estat d'hostilitat entre dos llinatges perquè un individu d'un llinatge ha mort una persona del llinatge rival.
llaç d'amor	En heràld., cordó entrellaçat formant un llaç els extrems del qual, generalment acabats en una borla, surten per baix, a dreta i a sinistra.
llagosta migradora	Llagosta de vol ràpid i potent que pot efectuar llargues migracions, la qual en entrar en fase gregària constitueix la plaga de la llagosta (<i>Locusta migratoria</i>).
llampuga reial	Peix de la família dels lamprídids, de cos oval, alt i comprimit, que pot atènyer 180 centímetres de llargada i uns 100 quilos de pes, de color gris blavós amb pinzellades de color rosa, verd i blau cel, i nombroses taques blanques, amb una sola aleta dorsal, sense radis espinosos, que viu a alta mar i és de carn exquisida (<i>Lampris guttatus</i>).
llangardaix ocellat [o llangardaix comú]	Llangardaix de mida gran, cos cilíndric i robust, cap prominent amb mandíbules poderoses i coloració general verd groguenca, amb un reticulat fosc i amb algunes fileres de taques blaves als costats, que és l'espècie més comuna a Catalunya i al País Valencià (<i>Lacerta lepida</i>).
llangardaix pirinenc	Llangardaix de mida mitjana, d'aspecte rabassut, amb el cap alt, el musell curt i arrodonit i les extremitats relativament curtes, que es troba en algunes localitats del Pirineu de Catalunya i Andorra (<i>Lacerta agilis</i>).
llar de foc	Llar 1 1. <i>Encén la llar de foc, que fa fred.</i>
lledoner americà	Arbre de la família de les ulmàcies, semblant al lledoner, propi d'Amèrica del Nord, la fusta del qual, força dura i tenaç, és emprada en fusteria i ebenisteria (<i>Celtis occidentalis</i>).
lleï de macla	Element de simetria cristallina que defineix la relació geomètrica de la macla d'un mineral.
llenega d'alzinar	Llenega més petita i de cama més prima que la llenega negra, comestible poc apreciat, que viu en sòls silícics (<i>Hygrophorus persoonii</i>).
llenega d'or	Llenega de color blanc, amb taques groc d'or al marge del barret i a la part alta de la cama (<i>Hygrophorus chrysodon</i>).
llenega rosàcia	Llenega comestible, de barret viscos i fosc al centre, amb tonalitats rosades al barret i a les làmines, que viu als carrascars (<i>Hygrophorus roseodiscoideus</i>).

<i>Subentrada</i>	<i>Definició</i>
llenega vermella llengua de bacallà	Carlet 1. Peix de la família dels gàdids, de cos molt allargat, que pot atènyer 180 centímetres de llargada, de color bru verdós, amb dues aletes dorsals i una de ventral, que viu en aigües profundes i és molt poc freqüent (<i>Molva molva</i>).
llengua de bou blanca	Llengua de bou de color blanc i carn fràgil, que viu preferentment en pinedes càlides (<i>Hydnum albidum</i>).
llengua de bou vermellosa llengua estàndard* llengua materna	Bolet d'agulles rufescent (⇒). Estàndard 4. Llengua adquirida d'una manera natural al llarg de la infància.
llengua polisintètica	Llengua en què les funcions morfosintàctiques s'expressen per mitjà d'un sol mot que aglutina una gran quantitat d'elements semàntics i de relacions gramaticals.
llenguatge artificial	Sistema construït explícitament per a delimitar una àrea conceptual o per a facilitar la comunicació.
llengüeteria de batalla	Conjunt de jocs de llengüeta disposats horitzontalment a la façana de l'orgue.
lleó lleopardat llet adaptada [o llet maternitzada]	Lleó que es representa passant i amb el cap de perfil. Producte semblant a la llet materna, obtingut a partir de la llet de vaca i altres ingredients, apte per a la lactància artificial.
lleterola de llet morada	Lleterola de barret viscos i làtex blanc que vira després al morat (<i>Lactarius uvidus</i> , <i>L. cistophilus</i> i espècies afins).
lleterola de perxada lli de Nova Zelanda llibertat de càtedra	Lleterola roja (⇒). Formi. Llibertat del professor per a elaborar el seu programa i triar l'enfocament de l'assignatura.
llibre de credença llibre deuterocanònic	Llibre de comptes de les germandats i confraries. En el catolicisme, llibre incorporat al cànon de l'Antic Testament a partir de la versió grega dels Setanta, el qual manca en el cànon de la Bíblia hebrea i en el de les esglésies protestants.
llibre electrònic	Microordinador portàtil de forma semblant a un llibre, proveït d'una pantalla, que pot contenir text, imatge i so.
llibre protocanònic	En el catolicisme, llibre de l'Antic Testament que figura en el cànon de la Bíblia hebrea i és acceptat com a canònic per totes les esglésies cristianes.

* La subentrada **llengua estàndard** s'ha donat d'alta en el DIEC2 en substitució de la subentrada del DIEC1 **llenguatge estàndard**.

<i>Subentrada</i>	<i>Definició</i>
llibreta d'adreces	Conjunt d'adreces electròniques que un usuari desa generalment en un programa de correu electrònic.
lliçó magistral	Conferència que pronuncia un professor en un acte acadèmic solemne o un candidat en una oposició.
llimoner dolç	Arbret de la família de les rutàcies, semblant al llimoner, però amb les flors d'un blanc pur i els fruits més petits (<i>Citrus limetta</i>).
lliri d'un dia	Lliri de la família de les liliàcies, herbaci i rizomatós, de fulles amplament linears, quasi totes basals, i flors d'un groc vermellós, amb sis tèpals, els tres interns ondulats al marge, disposades en una inflorescència bifurcada, originari de la Xina i cultivat com a ornamental (<i>Hemerocallis fulva</i>).
llissa capplà	Peix de la família dels mugílids, amb una taca negra a l'aixella de les pectorals (<i>Liza ramada</i>).
llissa fusany	Peix de la família dels mugílids, de cos allargat, sense taques a les galtes ni a les pectorals (<i>Liza saliens</i>).
llissa morruda	Peix de la família dels mugílids, amb el llavi superior molt ample i amb estries verticals (<i>Oedalechilus labeo</i>).
llista d'espera	Llista a la qual s'inscriuen les persones que han demanat un servei o una prestació que no està disponible, en espera de poder ésser ateses.
llit glacial	Espai ocupat per una glacera.
llit major	Llit d'un riu ocupat per l'aigua d'inundació.
llit menor	Llit d'un riu ocupat per l'aigua en règim ordinari.
lliure pensament	Manera de pensar pròpia d'un lliurepensador.
lloc web	Conjunt de pàgines web que una organització, una empresa o una persona pública posa a disposició dels usuaris.
llop cerber	En herald., llop amb cap de linx, posat de cara, amb les orelles dretes, el cos de pantera i la cua de gat.
lludrió ibèric	Lludrió de tronc curt i gruixut, amb les extremitats proveïdes de cinc dits (<i>Chalcides bedriagai</i>).
lludrió llistat	Lludrió de tronc prim i molt allargat, amb les extremitats molt reduïdes i proveïdes de tres dits, d'aspecte serpentiforme (<i>Chalcides striatus</i>).
lluerna vera	Peix de la família dels tríglics, que pot atènyer els 45 centímetres de llargada, de coloració general vermellosa i les aletes pectorals de color violeta fosc, amb visera rostral poc escotada i amb una espina curta per sobre l'aixella de l'aleta pectoral (<i>Trigla lucerna</i>).
lluna creixent	La Lluna en l'interval de temps entre el noviluni i el pleniluni.

<i>Subentrada</i>	<i>Definició</i>
lluqueta de roca	Planta de la família de les globulariàcies, molt semblant a la lluqueta, però de fulles més estretes, lanceolades, i de peduncles curtíssims, que es fa a les esclatxes de les roques calcinals (<i>Globularia repens</i>).
lògica clàssica	Lògica elaborada per Aristòtil i desenvolupada fins al segle XIX.
lògica electrònica	Establiment de mètodes algèbrics en l'estudi i resolució de problemes de commutació de circuits elèctrics.
lògica matemàtica	Lògica matemàtica (\Rightarrow).
lògica modal	Lògica que estudia les proposicions modals.
lògica moderna [o lògica simbòlica]	Lògica que recorre sistemàticament als simbolismes i al càlcul, desenvolupada a partir del segle XIX.
longitud eclíptica	Angle mesurat en sentit antihorari sobre l'eclíptica, entre el punt vernal i la intersecció del cercle màxim que passa pel pol de l'eclíptica i per un astre amb l'eclíptica. <i>La longitud celeste de Sírius, de Proció.</i>
macla múltiple	Macla formada per més de dos cristalls.
macla polisintètica	Macla múltiple en què els plans de macla entre els diferents cristalls són paral·lels.
macla simple	Macla formada per dos cristalls.
magraneta de corb	Planta de la família de les cinomoriàcies, de color vermell violaci, fulles esquamiformes i inflorescència en forma de clava, que viu paràsita als sòls salins del litoral mediterrani càlid i dels subdeserts asiàtics i del nord d'Àfrica (<i>Cynomorium coccineum</i>).
mai per mai que	Amb el verb que segueix en subjuntiu, equival a <i>si alguna vegada</i> amb el verb en indicatiu.
mal de peu	Glossopeda.
mal del peu dels cereals	Malaltia dels cereals deguda al fong <i>Ophiobolus graminis</i> que torna negre el peu de la planta i també l'espiga.
mal esperit	Diable 1.
malament rai	Malament 2 1. <i>Malament rai, si no trobem aviat una solució. —Què fa l'Andreu? —Malament rai; li han diagnosticat una malaltia incurable.</i>
mandíbula inferior	Mandíbula 1 1.
mandíbula superior	Maxil·la 1.
mans blanques	Bolet de soca de l'ordre de les xiliarials, que forma estromes enfarinats i ramificats apicalment (<i>Xylaria hypoxylon</i>).
maó mitjà	Maó d'uns 3 centímetres de gruix.
mapa isobàric	Mapa en què es representen les isòbares.
mapa mental	Representació mental de la localització i organització de les coses en un espai determinat.
mapa topogràfic	Mapa de l'orografia, la hidrografia, la xarxa de comunica-

<i>Subentrada</i>	<i>Definició</i>
	cions, les entitats de població i d'activitat econòmica, les divisions administratives i els usos generals del sòl d'un territori.
màquina alternativa	Màquina en què el moviment alternatiu de cada pistó s'acobla al moviment de rotació de l'eix per mitjà d'un mecanisme biela-manovella.
màquina de bitlles	Màquina per a enrotllar fil sobre diversos tipus de suports i poder-lo utilitzar com a trama.
màquina de bombos màquina validadora	Màquina que permet l'assecatge a l'ample dels teixits. Aparell instal·lat a l'entrada de les andanes dels ferrocarrils, especialment metropolitans, i també dels autobusos, perquè la targeta o bitllet que duu el passatger adquireixi validesa per al viatge o viatges que ha de realitzar.
maquineta de lliços	Conjunt de dispositius mecànics, actualment electrònics, responsable del moviment dels lliços del teler a cada passada.
mar arrissada mar brava	Mar amb onades de menys de 10 centímetres d'alçada. Mar amb onades que oscil·len entre els 4 i els 6 metres d'alçada.
mar desfeta	Mar amb onades que oscil·len entre els 6 i els 9 metres d'alçada.
mar enorme mar molt alta	Mar amb onades de més de 14 metres d'alçada. Mar amb onades que oscil·len entre els 9 i els 14 metres d'alçada.
mar plana marca de carn	Mar sense onades. Despigmentació localitzada dels pèls i la pell d'alguns animals, especialment equins i gossos.
marca de zebra	Línia fosca o negra sobre els membres, el coll o les cuixes dels equins.
marcador discursiu	Unitat lingüística que senyalitza en el text aspectes de la interacció comunicativa i, concretament, de l'estratègia que l'escriptor adopta en el procés de l'escriptura i el receptor utilitza com a instrument de lectura.
mare d'esclata-sang mareja de sizígia margall dret	a) Cualbra torulosa (⇒). b) Rovellola <i>l</i> . Marea viva (⇒). Planta anual de la família de les gramínies, molt semblant al margall, de tiges erectes o ascendents, que es fa sobretot als sembrats i a les vores de camins (<i>Lolium rigidum</i>).
margalló de la Xina	Palmera semblant al margalló, però en general més alta i amb el tronc cobert de fibres, originària de la Xina, cultivada com a ornamental per la seva resistència al fred (<i>Trachycarpus fortunei</i>).

<i>Subentrada</i>	<i>Definició</i>
margalló del Brasil	Palmera de fulles pinnades, pròpia de l'Amèrica tropical (<i>Euterpe edulis</i> i <i>E. oleracea</i>).
marge continental	Zona immersida de la vora d'un continent que fa d'unió amb els fons oceànics.
marge sil·làbic	Constituent que en una síl·laba precedeix o segueix el nucli.
massa en repòs	En la teoria de la relativitat, massa que té un cos per a un espectador en repòs, en oposició a la massa en moviment, superior a la massa en repòs.
massa perduda	Excés de massa trobada a partir d'estudis dinàmics en les galàxies i en els sistemes de galàxies per damunt de la massa observable mitjançant telescopi.
mataparent vellutat	Bolet del gènere <i>Xerocomus</i> , de l'ordre de les boletals, amb porus i cutícula seca i vellutada.
matèria fosca	Matèria invisible de l'univers que només es detecta per la seva interacció gravitatòria amb la massa visible.
matràs aforat	Matràs de forma esfèrica o de pera, amb el fons pla, amb una osca per a indicar-ne la capacitat, que s'utilitza generalment per a preparar solucions de concentració coneguda.
maxil·lar inferior	Mandíbula 1 1.
maxil·lar superior	Maxilla 1.
mecanisme biela manovella	Mecanisme que transforma el moviment alternatiu en circular o viceversa, que es compon d'una biela i d'una manovella, de manera que un extrem de la biela es desplaça seguint una recta i l'altre extrem s'articula en la manovella i té moviment circular.
mel rosada	Melrosat.
melca d'escombres	Melca d'una raça conreada, d'inflorescència grossa i molt ramosa, utilitzada per a fabricar raspalls i escombres.
melca dolça	Melca d'una raça de saba dolça, cultivada com a farratgera i per a obtenir-ne un xarop d'ús culinari.
menjar ràpid	Menjar que se serveix en un restaurant que té com a objectius preferents el servei en un temps mínim i el preu mòdic.
menta boscana	Menta tomentosa, blanca, de fulles oblongues i serrades i flors blanques o liloses, que es fa a les jonqueres i als herbassars humits, sobretot a muntanya (<i>Mentha longifolia</i>).
menta d'aigua	Menta poc pilosa, flairosa, de fulles ovades i dentades i de flors liloses, reunides en glomèruls terminals, pròpia de llocs xops (<i>Mentha aquatica</i>).
mercat lliure	Mercat on regeix el lliure joc de l'oferta i la demanda, sense intervenció estatal.

<i>Subentrada</i>	<i>Definició</i>
mercat únic	Mercat amb lliure circulació de béns i serveis a l'interior d'una zona geogràfica, expressió referida principalment a la Unió Europea.
més o menys	Aproximadament.
mestre racional	Oficial reial que dirigia les finances de la Corona catalanoaragonesa i controlava els comptes.
micena de les pinyes	Micena de barret cònic i coloració rosada, que viu sobre les pinyes (<i>Mycena seynesii</i>).
micena neta	Micena de barret rosat o blavós i típica olor de patata crua (<i>Mycena pura</i>).
milícia celestial	Conjunt dels àngels.
mill de sol petit	Herba anual de la família de les boraginàcies, de fulles oblongues, flors blanques, rarament blavenques o purpúries, disposades en cimes folioses, i fruits petits, rugosos i mats, pròpia dels camps de conreu (<i>Lithospermum arrense</i>).
mill italià	Panís 1 2.
mina antipersones	Artefacte explosiu concebut perquè exploti quan una persona el trepitja o s'hi acosta.
mineral accessori	Mineral que es presenta en una roca en proporcions inferiors al 5 % i no és utilitzat per a la classificació d'aquesta.
mineral essencial	Mineral que forma part d'una roca i en determina la classificació.
miraguà fals	Aràujia.
mobiliari urbà	Mobiliari viari indicat per a zones urbanes.
mocosa blanca tacada	Llenega blanca (⇒).
mocosa groguenca	Bolet de l'ordre de les tricolomatals, de làmines groguenques i barret glutinós, bru ocraci (<i>Hygrophorus hypothejus</i>).
modalitat de l'acció	Categoria associada fonamentalment al significat dels verbs i al tipus de situacions que designen els verbs i les oracions. <i>Atenent a la modalitat de l'acció, agradar és un verb d'estat.</i>
mode de producció	Conjunt de mitjans disponibles i formes d'organització existents que defineix en la manera com una societat realitza els seus processos productius i aconsegueix reproduir el seu capital per a mantenir el creixement.
model de gravetat	Model que ha estat usat per a predir una gran varietat de fluxos en geografia humana i ordenació del territori.
model viu	Model 1 2.
moixera de pastor	Arbre caducifoli de la família de les rosàcies, de fulles pinnatífides o pinnatipartides, flors blanques en corimbe

<i>Subentrada</i>	<i>Definició</i>
	i fruits bruns, que es fa als boscos de muntanya mitjana (<i>Sorbus torminallis</i>).
moixernó de primavera	Moixernó 1.
molí monetari	Mètode per a fer moneda que actua per pressió entre dos cilindres gravats.
mòllera de grapissar	Peix de la família dels mòrids, amb un radi molt allargat a la primera aleta dorsal, i una sola aleta anal (<i>Gadella maraldi</i>).
mòllera morenella	Peix de la família dels mòrids, amb dues aletes anals (<i>Mora moro</i>).
mongeta vermella	Mongeta seca d'una varietat de gra vermellós.
mongetera vermella	Mongetera de flors generalment d'un vermell escarlata, en gran nombre per raim, originària de l'Amèrica tropical i cultivada com a planta d'horta i ornamental (<i>Phaseolus coccineus</i>).
monjola borda	Reig bord (⇒).
mononucleosi infecciosa	Malaltia infecciosa aguda caracteritzada per febre, faringitis, hipertròfia dels ganglis limfàtics cervicals i un increment de limfòcits perifèrics, produïda per un virus.
monstre de Gila	Rèptil saure de la família dels helodermàtids, robust i de moviments lents i feixucs, que té glàndules verinoses a la mandíbula inferior i dents acanalades a les dues mandíbules, de manera que la inoculació de verí és relativament difusa (<i>Heloderma horridum</i>).
móra blanca	Infructescència de la morera blanca, de color blanc, rosat o purpurescent, comestible quan és immatura, fada.
móra negra [o móra de llei]	Infructescència comestible de la morera negra, de color púrpura fosc i de gust àcid.
morena anisada	Bola de neu (⇒).
morena de bosc	Morena comestible del grup dels camperols (<i>Agaricus impudicus</i> i espècies afins).
morena sangosa de carrasca	Rubiol de sang (⇒).
morena sangosa de pinar	Rubiol ¹ 1.
morena traïdora	Bola de neu pudent (⇒).
morera de paper	Arbre caducifoli de la família de les moràcies, dioic, de branquillons tomentosos, fulles ovades i serrades, sovint lobades, escabres a l'anvers, tomentoses i grises al revers, flors petites, les masculines en inflorescències amentiformes, les femenines en glomèruls globosos que esdevenen infructescències de color de taronja, amb fruits carnosos i vermells, originari de l'Àsia oriental, sovint cultivat com a ornamental (<i>Broussonetia papyrifera</i>).

<i>Subentrada</i>	<i>Definició</i>
mort ritual	Mort intencionada, real o simbòlica, d'una persona o d'un animal en el decurs d'una cerimònia amb l'objectiu de satisfer una necessitat particular d'un poble o de marcar un canvi d'estatus.
mos de granota	Xavos.
mosca blanca	Insecte homòpter que parasita les plantes. <i>Mosca blanca dels cítrics</i> . <i>Mosca blanca dels hivernacles</i> .
mot primitiu	Mot no derivat de cap altre de la mateixa llengua.
mot simple	Mot que consta d'un únic radical.
motor d'inferències	Element d'un sistema expert que extreu conclusions i proposa solucions a un problema plantejat a partir de la informació emmagatzemada en una base de coneixements.
moviment propi	Desplaçament angular d'un objecte celeste, causat pel seu moviment en l'espai.
moviment social	Conjunt d'accions col·lectives encaminades a aconseguir una mudança social determinada o a resistir un canvi.
mur de càrrega	Mur que tanca un espai i en sosté l'estructura.
mur de tancament	Mur que només tanca un espai.
múrgola borda	Bolet de greix (\Rightarrow).
múrgola negra	Arigany 1.
múscul recte	Múscul de fibres paral·leles al pla de simetria del cos, com ara els de la cuixa, l'abdomen o l'ull.
música clàssica	Música pròpia de la tradició occidental culta, no popular.
música incidental	Música composta per a acompanyar teatre o cinema.
música lleugera	Música de caràcter intranscendent, no seriós, sovint ballable.
música popular	Música que segueix les formes de la música tradicional d'un poble.
mussola pintada	Mussola de color gris amb taquetes blanques, amb la carn de qualitat inferior (<i>Mustelus asterias</i>).
mussola vera	Mussola de color gris llis o amb algunes taquetes negres, amb la carn de la millor qualitat (<i>Mustelus mustelus</i>).
nan blanc	Estel evolucionat molt dens, amb un radi d'uns 5.000 quilòmetres i una massa equivalent aproximadament a una massa solar.
nan marró	Objecte celeste d'una massa superior a la d'un planeta, però inferior a 0,08 masses solars, que no presenta les reaccions termonuclears pròpies d'un estel.
narració especular	Narració a l'interior de la qual es reflecteix, en forma reduïda i per homologia, el conjunt o una part de la seva estructura i el seu contingut.

<i>Subentrada</i>	<i>Definició</i>
navegar per l'aleta	El veler, navegar amb el vent entre les deu o les catorze quartes, per estribord, i les divuit i les vint-i-dues quartes, per babord.
nebulosa d'absorció	Núvol fosc (\Rightarrow).
nebulosa de reflexió	Núvol brillant de gas i pols interestel·lars que és visible a causa de la reflexió de la llum dels estels en la pols.
nebulosa planetària	Sistema físic format per un estel nan blanc i un embolcall esfèric de gas.
nebulosa primordial	Núvol de gas i pols interestel·lars que es contrau a causa de la gravetat i forma un estel en el seu centre i un disc pla al seu voltant on es formen planetes per acreció.
negoci jurídic	Declaració de voluntat d'una o més persones a la qual la llei reconeix efectes jurídics. <i>Un contracte, un testament són negocis jurídics.</i>
neu granulada	Hidrometeor sòlid, opac i petit, format per cristalls de gel, propi de l'alta muntanya.
ni per remei	Ni un per remei (\Rightarrow).
no poder aclucar els ulls	No poder dormir.
noguera americana	Cària.
noguera del Brasil	Arbre perennifoli, de fulles oblongues amb els marges ondulats, flors d'un blanc groguenc reunides en raïms espiciformes i fruit llenyós, esfèric, bru, dur i molt pesant, que s'obre mitjançant una tapadora i conté nombroses llavors, les nous del Brasil, propi de les selves d'Amèrica del Sud, que s'explota per a beneficiar-ne les llavors (<i>Bertholletia excelsa</i>).
noguera negra	Arbre caducifoli de la família de les juglandàcies, semblant a la noguera, però amb nombrosos folíols acuminats i fruits finament pubescents, propi dels boscos d'Amèrica del Nord i de vegades cultivat, del qual se'n beneficia la fusta i els fruits (<i>Juglans nigra</i>).
nom comptable	Nom que designa una entitat comptable, el qual, consegüentment, pot ésser modificat per un numeral cardinal i admet forma plural.
nom de matèria [o nom no comptable]	Nom que designa una entitat no comptable, el qual, en els usos rectes, no pot ésser modificat per un numeral cardinal ni admet forma plural.
nom sistemàtic	En quím., nom que designa un compost segons unes normes ben establertes i normalment en descriu la composició o la funció.
nombre d'or	Relació matemàtica entre alçades i amplades en la composició d'una façana, equivalent a 1,636.
nombres coprimers	Nombres primers entre ells (\Rightarrow).

<i>Subentrada</i>	<i>Definició</i>
notació diastemàtica	Notació musical que expressa l'alçada dels sons en un espai obert o sobre un pautat.
notació proporcional	Notació musical dels segles xv al xvii basada en la relació dels valors.
nou d'areca	Llavor de l'areca, emprada en molts països tropicals com a masticatori, juntament amb fulles de bètel i pasta de calç.
nou d'Austràlia	Macadàmia 2.
nou del Brasil	Llavor comestible de la noguera del Brasil, de closca bruna, allargada i amb tres cantells.
nou historicisme	Corrent de la teoria literària de final del segle xx que posa les obres literàries en paral·lel amb textos no literaris del mateix període i les considera una expressió de les relacions de poder i de l'energia social de l'època.
novel·la breu	Relat 2.
nus de pardal	Margarida 2.
nus gordià	Dificultat irresoluble.
núvol fosc	Núvol de matèria interestel·lar amb una quantitat de pols suficient per a impedir l'observació dels estels situats darrere seu.
núvol roent	Núvol volcànic emès d'una manera explosiva i format per una mescla de gas volcànic i de partícules sòlides.
objecte cognat	Acusatiu intern (⇒).
objecte formal	Perspectiva des de la qual es considera un objecte. <i>L'home com a ésser cultural és objecte formal de l'antropologia.</i>
objecte material	L'objecte en tant que pot ésser considerat des de diverses perspectives. <i>L'home és l'objecte material tant de l'antropologia cultural com de l'antropologia biològica.</i>
ocell elefant	Ocell no volador, exclusiu de Madagascar, extingit recentment per l'acció humana, que comprèn una espècie que atenyé el pes més gran entre l'ornitofauna de l'holocè.
octaedre regular	Octaedre en què les cares són triangles equilàters.
octava curta	En alguns instruments de teclat antics, disposició de les notes en la digitació d'una octava de manera que algunes notes alterades corresponen a notes diatòniques més greus que la del primer so.
oli de cedre	Oli extret, per destil·lació, del duramen de diverses coníferes d'Amèrica del Nord, principalment de la tuia del Canadà i del cedre de Virgínia, emprat en microscòpia, per a lents d'immersió, i en perfumeria.
oli de gerani	Oli aromàtic, extret de les fulles de diversos geranis exòtics del gènere <i>Pelargonium</i> , emprat en perfumeria.

<i>Subentrada</i>	<i>Definició</i>
om de Sibèria	Arbre de la família de les ulmàcies, molt semblant a l'om, però de fulles més estretes, simplement serrades i poc asimètriques, i de fruit arrodonit, originari de la Sibèria i el Turquestan, cultivat com a ornamental (<i>Ulmus pumila</i>).
ona curta	Ona radioelèctrica que té una longitud de 10 a 100 metres i una banda de 3 a 30 megahertz.
ona llarga	Ona radioelèctrica que té una longitud de 1.000 a 10.000 metres i una banda de 30 a 300 quilohertz.
ona mitjana	Ona radioelèctrica que té una longitud de 100 a 1.000 metres i una banda de 0,3 a 3 megahertz.
ona moduladora	Ona electromagnètica que conté la informació que, amb el suport d'una ona portadora, es transmet per qualsevol sistema de telecomunicacions.
ona molt curta	Ona radioelèctrica que té una longitud d'1 a 10 metres i una banda de 30 a 300 megahertz.
ona transversal	Ona en què la direcció de propagació és perpendicular a la direcció de vibració.
òpal comú	Varietat d'òpal d'aspecte lletós.
òpal de foc	Varietat d'òpal de tons rogencs i intensa opalescència, emprada com a pedra fina.
òpal noble	Varietat d'òpal de tons versicolors i intensa opalescència, emprada com a pedrafina.
or de València	Roal.
oració clivellada	Oració en la qual es focalitza un element fent-lo aparèixer com a atribut d'una oració copulativa davant d'una oració de relatiu.
oració completiva	Oració subordinada que funciona com a complement directe o subjecte gramatical de l'oració principal.
oració composta	Oració que conté més d'una construcció lingüística dotada de subjecte i predicat.
oració principal	Oració que, en una oració composta, no depèn de cap altra, i a la qual se subordinen una o unes altres oracions.
oració simple	Oració que conté un únic subjecte i predicat.
oració subordinada	Oració que, en una oració composta, depèn sintàcticament d'una altra oració.
orella de ruc	Trompeta.
orella fosca	Bolet de la classe dels ascomicets, amb aspecte de cassolleta bruna oberta pel costat (<i>Otidea cochleata</i>).
orellana borda	Gírgola de pi b) (⇒).
orellana d'arbre [o orellana de poll , o orellana de pollancre]	Orellana 3 l .

<i>Subentrada</i>	<i>Definició</i>
orgue major [o gran orgue]	El cos sonor més important de l'orgue, accionat per un teclat propi.
orientació òptica	Relació entre els eixos òptics i els eixos cristal·logràfics d'un mineral.
ou de bruixa	Cranc 3 1.
ou de monjola	Ou de reig (⇒).
ou de múrgola	Cassoleta violàcia (⇒).
ous de cugul	Prestació en espècie deguda al senyor feudal.
pa de cucut	Herba del gènere <i>Oxalis</i> , de la família de les oxalidàcies, de fulles trifoliolades, amb els folíols cordiformes, que es pleguen a la nit.
pa de motlle	Pa quadrangular i allargat que s'obté coent la pasta en un motlle metàl·lic.
pa de sucre	Turó rocós modelat sobre roques cristal·lines, de cim rodonenc i parets curvilínies però molt rostes, propi de certes zones tropicals.
paer en cap	Alcalde 1.
pàgina personal	Pàgina web que conté dades relatives a una persona.
pàgina web	Document amb informació codificada compatible amb el sistema de comunicacions de la xarxa Internet.
pagre reial	Peix de la família dels espàrids, de fins a 100 centímetres de llargada, vermellós amb bandes verticals més fosques que s'esvaeixen amb l'edat, amb les dues primeres espines de l'aleta dorsal molt curtes (<i>Sparus caeruleostictus</i>).
palet de tambor	Bolet del gènere <i>Tulostoma</i> , de l'ordre de les tulostomats, amb el peridi arrodonit sostingut per un peu (<i>Tulostomabrumale</i> i espècies afins).
palmera d'oli	Palmera de fulles pinnades i de fruits aglomerats en una infructescència compacta i globosa, originària de l'Àfrica occidental i molt cultivada als països tropicals perquè els seus fruits proporcionen un oli utilitzat principalment com a lubricant, per a fer sabó i en la indústria alimentària (<i>Elaeis guineensis</i>).
palmera de Canàries	Palmera dioica, de tronc gruixut, fulles pinnades d'un verd intens i fruit no comestible, originària de les illes Canàries i plantada sovint com a ornamental (<i>Phoenix canariensis</i>).
palmera de cera	Carandai.
palmera de Palmira	Palmera dioica, de fulles palmades i de fruit gros, esfèric o una mica aplatat, amb el mesocarpi fibrós, originària de l'Àsia tropical, de la qual s'obtenen nombrosos productes, com és ara fusta, fibres, sucre i una mena de vi (<i>Borassus flabellifer</i>).

<i>Subentrada</i>	<i>Definició</i>
palmera de Panamà	Planta de la família de les ciclantàcies, sense tija i amb una roseta de fulles coriàcies palmades, semblants a les d'una palmera, pròpia de l'Amèrica tropical, on també es cultiva perquè les fulles s'empren per a fer barrets i en cistelleria (<i>Carludovica palmata</i>).
palmera de sagú	Palmera de fulles pinnades, pròpia de l'Àsia sud-oriental i la Insulíndia, cultivada perquè la medulla del seu tronc proporciona el sagú (<i>Metroxylon sagu</i>).
palmera reial	Palmera monoica de tronc llis i grisenc, fulles pinnades d'un verd brillant i inflorescències que creixen per sota del fullatge, originària de Cuba i plantada com a ornamental (<i>Roystonea regia</i>).
paloma petita	Bolet no comestible de l'ordre de les agaricals, de barret cònic i cama amb anell (<i>Lepiota cristata</i>).
pantera heràldica	Animal fabulós en forma de lleó amb cap i coll de cavall, banyes de brau, crinera eriçada i potes anteriors d'àguila, que es representa traient foc per la boca.
paper cuixé	Paper revestit d'una capa de partícules de caolí, barita, guix o altres materials, finament dividides, que tapa els porus del suport i el fa apte per a la impressió de gravats.
paper d'alumini [o paper d'estany, o paper de plata]	Full molt prim d'alumini o d'un aliatge d'estany, plom i bismut.
paper d'amiant	Paper fet amb fils d'amiant, resistent al foc, que s'usa com a aïllant.
paper de filtre de cendres tarades	Paper que conté un pes conegut de cendra.
paper electrònic	Suport informàtic flexible i reutilitzable en què hom escriu per mitjà d'impulsos electrònics amb un llapis especial.
paper estucat	Paper cuixé (⇒).
paper indicador	Tira de paper reactiu impregnada d'un indicador àcid-base, emprat per a conèixer el pH aproximat d'una solució.
paper kraft	Paper de color marró fosc, molt resistent, que s'utilitza per a l'embalatge.
paper maixé	Material fabricat amb pasta de paper barrejada amb gluten o altres substàncies enduridores, o amb fulls de paper empastats els uns sobre els altres.
paper reactiu	Paper impregnat d'una substància que, pel canvi de coloració que experimenta en entrar en contacte amb una solució, dóna alguna informació sobre aquesta.

<i>Subentrada</i>	<i>Definició</i>
paper semàntic	Funció semàntica (⇒).
paquet bomba	Artefacte explosiu que s'envia per correu o es diposita en algun lloc i esclata en ésser manipulat.
paradella crespa	Paradella de fulles poc o molt crespes al marge, oblongues i lanceolades, d'inflorescència estreta i força compacta, i tèpals fructífers cordiformes i amb un grànul a la base cadascun, de color ferruginós quan és vella (<i>Rumex crispus</i>).
paradís fiscal	País on la fiscalitat, per a les persones o per a les empreses, és nul·la o molt baixa.
paràgraf alemany	Paràgraf que no té cap línia sagnada.
paràgraf francès	Paràgraf amb totes les línies sagnades excepte la primera.
paral·lel terrestre	Cercle menor de l'esfera terrestre determinat per la intersecció d'un pla paral·lel a l'equador amb l'esfera terrestre.
parc infantil	Àrea proveïda de tobogans, gronxadors i altres instal·lacions destinades al joc i a l'esbarjo dels infants.
parc temàtic	Parc d'atraccions en què es representen amb més o menys fidelitat ambients, activitats i personatges per a l'entreteniment dels visitants.
participi actiu	Participi present (⇒).
participi passat	Participi <i>l</i> .
participi present	Forma no personal del verb que es refereix al substantiu com a agent de l'acció verbal.
partícula connectiva	En lòg., partícula que governa les fórmules lògiques. <i>Els mots no, i, o, són partícules connectives.</i>
particularisme històric	Teoria que postula l'estudi dels processos històrics específics de cada cultura i rebutja l'evolucionisme per a classificar totes les cultures.
pas zebra	Indret senyalitzat per on es travessa un carrer o una carretera.
passat anterior	Temps verbal que expressa una acció passada immediatament anterior a una altra també passada.
passiva pronominal	Construcció sintàctica de significació passiva amb el pronom reflexiu <i>es</i> o <i>se</i> i el verb en veu activa.
patata de bosc	Fetjó.
pebràs coent	Lleterola de llet groga (⇒).
pebràs d'estepa negra	Lleterola de llet morada, que forma micorizes amb l'estepa negra (<i>Lactarius cistophilus</i>).
pebràs mascle	Pebràs parasitat per l'ascomicet <i>Hypomyces lateritius</i> .
pebràs pelut	Lletraga peluda (⇒).
pebre de Jamaica	Condiment obtingut dels fruits immaturs i dessecats del pebrer de Jamaica.
pebrer de Jamaica	Arbret perennifoli de la família de les mirtàcies, molt

Subentrada	Definició
	aromàtic, de fulles oblongues i enteres, flors blanques petites en cimes axillars i fruits en baia de color bru fosc, originari de les Antilles i l'Amèrica Central, cultivat a moltes terres tropicals (<i>Pimenta dioica</i>).
pedagogia social	Estudi dels processos educatius en l'àmbit social.
pedagogia terapèutica	Estudi de l'educació especial.
pedra molera	Pedra arenosa que serveix per a fer moles.
pedra seca	Precipitació en forma de pedra que no va acompanyada de pluja. <i>Durant deu minuts ha caigut pedra seca.</i>
pedra tallada	Instrument prehistòric del paleolític fet amb sílex tallat d'una manera basta fent-ne saltar esquerdills.
peix bada	Peix de la família dels singnàtids, amb el musell alt i comprimit (<i>Syngnathus typhle</i>).
peix de brom	Trotllo.
peix de Sant Francesc	Quetsémper.
pel seu compte	Sota la seva responsabilitat, sense dependre d'altri.
pels segles dels segles	Perpètuament.
peluda d'alga	Llenguado de fonera (⇒).
peònia de muntanya	Peònia de fulles compostes d'una manera ternada diverses vegades i amb els folíols lobulats i flors solitàries, grosses i de color rosa purpuri, que es fa sobretot a les clarianes dels boscos clars de la muntanya mediterrània (<i>Paeonia officinalis</i> o <i>P. peregrina</i>).
per antonomàsia	Per excel·lència (⇒).
per atzar	Per casualitat (⇒).
per compte de	A càrrec de (⇒).
per poc	Gairebé, faltant-hi poc.
perdre alguna cosa de vista	Cessar de veure-la.
permís d'arma	Llicència oficial de possessió i ús d'armes de foc.
persona que no té estudis	Persona que no ha estudiat res o que ha estudiat molt poc.
pessebre artístic	Diorama 3.
peu blau	Pimpinella morada (⇒).
peu de rata gris	Bolet del grup dels basidiomicets, gris, de forma més o menys ramificada (<i>Clavulina cinerea</i>).
pi blau de l'Himàlaia	Pi d'escorça llisa o gairebé, brots groguencs, fulles pèndules, llargues i flexibles, disposades en grups de cinc, i pinyes grosses i cilíndriques, originari de l'Himàlaia i de vegades plantat com a ornamental o com a arbre fuster (<i>Pinus wallichiana</i>).
pi d'Alaska	Arbre del grup de les coníferes, semblant a un avet, molt alt i robust, de fulles crespes i pinyes petites d'un bru groguenc, originari d'Amèrica del Nord i algun cop plantat com a arbre forestal (<i>Tsuga heterophylla</i>).

<i>Subentrada</i>	<i>Definició</i>
pi d'Oregon	Avet de Douglas (⇒).
pi de Monterrey	Pi insigne (⇒).
pi de Xile	Araucària de Xile (⇒).
pi marítim	Pinastre.
piano vertical	Piano amb la caixa harmònica perpendicular a terra i al teclat.
picornell blanc	Llengua de bou blanca (⇒).
picornell de càrritx	Camagroc.
picornell pelut	Llengua de bou blanca (⇒).
picornell vermellós	Bolet d'agulles rufescent (⇒).
pinenca borda	Pinetell bord a) (⇒).
pinetell boixat	a) Pinetella 3. b) Rovellola 1.
pinetell de cabra	Pinetell bord a) (⇒).
pinya americana [o pinya tropical]	Infructescència comestible de l'anànàs.
pinyó lliure	Pinyó que transmet el moviment en un únic sentit de rotació.
piràmide d'edats	Triangle d'edats (⇒).
pirata informàtic	Persona que obté il·legalment programes o dades informàtiques sense la llicència corresponent.
piroxens alcalins	Piroxens sòdics (⇒).
piroxens calcicosòdics	Subgrup de piroxens que presenten entre el 20 i el 80 % de les posicions de cations d'enllaç de l'estructura ocupades per ferro, magnesi o calci, i la resta, per sodi.
piroxens càlcics	Subgrup de piroxens en què la posició de coordinació més elevada està ocupada principalment per calci.
piroxens quadrilaterals	Subgrup de piroxens que presenten més del 80 % de les posicions de cations d'enllaç de l'estructura ocupades per ferro divalent, magnesi o calci.
piroxens sòdics	Subgrup de piroxens que presenten més del 20 % de les posicions de cations d'enllaç de l'estructura ocupades per sodi, i la resta, per ferro, magnesi o calci.
pitiriasi versicolor	Micosi de la pell produïda pel fong deuteromicet <i>Malassezia furfur</i> .
pixaconill blanc [o pixaconill bord]	Bolet de l'ordre de les tricolomatsals, de barret groc brunenc i làmines i cama blanques (<i>Tricholoma sejunctum</i>).
pla de falla	Superfície de fractura d'una falla quan és plana.
plana d'inundació	Part de la vall d'un riu, adjacent al llit, formada per sediments dipositats en èpoques de crescuda.
planta baixa	Pis situat al nivell del sòl.
plantatge mitjà	Plantatge de fulles ovades i sèssils o gairebé sèssils, i espigues allargades, molt més curtes que el peduncle, freqüenta les pastures de muntanya (<i>Plantago media</i>).

<i>Subentrada</i>	<i>Definició</i>
plantes amb flor	Plantes fanerògames.
plantes inferiors	Plantes criptògames.
plantes superiors	Plantes fanerògames.
plàtan d'Amèrica	Plàtan d'escorça que es desprèn a petites plaques, fulles no tan dividides com les del plàtan i glomèruls femenins solitaris, originari d'Amèrica del Nord (<i>Platanus occidentalis</i>).
pluja d'estels	Pluja de meteors (⇒).
pluja d'idees	Exposició espontània d'idees sobre un assumpte per part de cadascuna de les persones que participen en una reunió per tal d'obtenir-ne la màxima informació en un temps relativament curt.
pluja de meteors	Successió de meteors en un interval curt de temps que es produeix periòdicament en passar la Terra prop de l'òrbita d'un cometa.
pluja gelant	Pluja que es congela i forma una capa de gel en el moment que entra en contacte amb la superfície, quan aquesta es troba molt freda.
poagre comú	Cualbra torulosa (⇒).
poagre d'estepa	Bolet de l'ordre de les russulals, de barret verdós, que apareix sota l'estepa negra (<i>Russula monspeliensis</i>).
poagre de carrasca	Bolet comestible de l'ordre de les russulals, de barret gris pàl·lid, que es fa als alzinars i carrascars (<i>Russula ilicis</i>).
població activa	Població que està en condicions de treballar, dins la qual es compta la població efectivament ocupada més la que està a l'atur.
poc o molt (s. v. poc ¹)	Més o menys, d'una manera o altra. <i>Poc o molt, ens n'a-nem sortint.</i>
poc o molt (s. v. poc ² -a)	Una certa quantitat. <i>Poca o molta, de feina sempre en tenim.</i>
podridura de les arrels	Podridura causada pels fongs <i>Armillariamellea</i> i <i>Roselinia necatrix</i> , que afecta les arrels de la vinya i dels arbres fruiters.
podridura grisa	Podridura causada pel fong <i>Botrytis cinerea</i> , que afecta molts cultius.
podriment blanc	Descomposició de la fusta per efecte d'un fong que degrada la lignina.
podriment bru	Descomposició de la fusta per efecte d'un fong que degrada la cel·lulosa.
polarització regional	Intensificació del desenvolupament desigual en l'espai geogràfic.
poliedre de coordinació	En una estructura cristal·lina, cos geomètric que té els seus vèrtexs definits per la posició dels ions que envolten un altre ió.

<i>Subentrada</i>	<i>Definició</i>
◇ poliol blanc	Mateta de la família de les labiades, aromàtica, grisenca i pilosa, sobretot al revers de les fulles, ovades, flors blanquinoses, que es fan en els replans de roca i clapers assolellats (<i>Satureja fruticosa</i>).
politja mòbil	Politja d'eix mòbil.
pollancre carolí	Carolina 1.
pollancre d'Elx	Pollancre de fulles coriàcies d'un verd glauc, les joves lanceolades, les altres deltoïdes o reniformes, i d'aments femenins molt laxos, originari de l'Àsia occidental i del nord d'Àfrica, plantat i naturalitzat a la comarca d'Elx (<i>Populus euphratica</i>).
pollancre gavatx	Pollancre d'una varietat de conreu, de branques dretes, acostades al tronc i, per tant, de capçada llarga i estreta (<i>Populus nigra</i> cv. 'Italica').
pollancre ver	Pollancre 1 2.
pols interestel·lar	Pols de densitat molt baixa que representa aproximadament l'1 % de la massa total de la matèria interestel·lar.
pomera borda	a) Pomera de fulles glabres quan són adultes i de pomes més petites i més àcides, que es fa espontàniament als boscos caducifolis i a les bardisses (<i>Malus sylvestris</i> o <i>Pyrus malus</i>). b) Moixera.
possessió alienable	Possessió en què l'element posseït manté una relació temporal o no essencial amb el posseïdor.
possessió inalienable	Possessió en què l'element posseït manté una relació permanent o necessària amb el posseïdor.
pota de gallina	Peu de rata groc (⇒).
potencial d'ionització	Diferència de potencial necessària perquè un electró lligat a un àtom o a una molècula pugui escapar-se del sistema al qual pertany.
potencial elèctric	Treball que s'ha de realitzar contra les forces elèctriques per a portar una unitat de càrrega des d'un punt de referència al punt on es mesura el potencial.
potestat del pare i de la mare	Règim jurídic que regula les relacions dels pares envers els seus fills menors d'edat o majors incapacitats.
pou d'explotació	Pou que forneix hidrocarburs.
precis i preguntes	Torn obert de paraules (⇒).
presa de corrent	Base d'un endoll destinada a rebre una clavilla connectada a un cable.
pressió osmòtica	Diferència de pressions que hi ha entre els dos costats d'una membrana semipermeable que separa dues dissolucions de concentracions diferents quan el sistema assoleix l'equilibri.
prestació social substitutòria	Servei civil (⇒).

<i>Subentrada</i>	<i>Definició</i>
prestacions socials	Pagaments o accions amb fins socials efectuats principalment per l'Administració pública a favor dels ciutadans.
prim del ventre	Replec de la pell en els animals de quatre potes que uneix el ventre amb la cuixa i el greixet.
primer principi de la termodinàmica	Principi segons el qual la variació de l'energia interna d'un sistema és igual al treball extern fet sobre aquest sistema més la calor absorbida per aquest.
primera comunió	Primera vegada que una persona creient, normalment un infant, rep el sagrament de l'eucaristia, habitualment en un ambient solemne i festiu.
prímula acaule	Matrimonis.
prímula de jardí	Prímula de fulles peciolades i flors en umbel·la sobre peduncles força llargs, purpúries, roses o blanques, cultivada als jardins (diverses espècies de <i>Primula</i>).
principi d'exclusió	Principi de la mecànica quàntica segons el qual, en un sistema físic, no hi pot haver dos fermions en el mateix estat quàntic.
principi d'indeterminació [o principi d'incertesa]	Principi de la mecànica quàntica segons el qual el producte de les imprecisions en les mesures simultànies del moment lineal i de la posició d'una partícula, o d'altres parells de magnituds conjugades com ara el temps i l'energia, no pot ésser inferior a la constant de Planck dividida per 2π .
principi del terç exclòs	Principi en virtut del qual de dues proposicions una és necessàriament vera i l'altra falsa, sense tercera possibilitat.
probabilitat condicionada	Probabilitat d'ocurrència d'un esdeveniment quan n'ocorre un altre.
procés estocàstic	Variàble aleatòria els possibles valors de la qual no són nombres sinó funcions.
procés social	Mode d'acció, operació o interacció entre individus o grups socials, que suposa un canvi caracteritzat per un tret comú o una direcció definida.
processador de textos processament d'imatges	Programa informàtic emprat en el processament de textos. Aplicació dels mètodes i els instruments de processament de dades que permet adquirir, emmagatzemar, millorar, recuperar imatges i extreure'n característiques per a la seva interpretació.
producte per capita	Producte que resulta de dividir el producte interior brut pel nombre d'habitants de la nació.
programa font	Programa informàtic escrit en un llenguatge que pot ésser llegit per un compilador i convertit en llenguatge de màquina.

<i>Subentrada</i>	<i>Definició</i>
programació educativa	Concreció del pla d'estudis general elaborada pel mestre per a una classe determinada.
pronom fort	Pronom accentuat que ocupa la posició de subjecte o de complement.
pronom relatiu	Pronom que remet a un element nominal, prèviament aparegut en l'oració, o bé implícit, i introdueix una oració subordinada que fa funció d'adjectiu o substantiu.
proposició antecedent	Antecedent 3 2 .
proposició consegüent	Consegüent 2 1 .
proposició contradictòria	Proposició que té, respecte d'una altra proposició, els mateixos termes però diferent quantitat i qualitat, de manera que l'una és la simple negació de l'altra i, per tant, si l'una és vera l'altra és falsa i viceversa.
proposició modal	Proposició que indica la manera com el predicat s'uneix al subjecte.
proposició particular	Proposició en què el subjecte no és pres en tota la seva extensió.
proposició universal	Proposició en què el subjecte és pres en tota la seva extensió.
prova de gravador	Prova d'impressió, anterior al tiratge de còpies, destinada principalment a la correcció del color i l'enquadrament de les imatges.
prova ontològica	Argument ontològic (⇒).
prunera vermella	Mirabolà d'una raça de jardí, amb el fullatge d'un vermell fosc i les flors de color rosa intens, cultivada com a ornamental (<i>Prunus cerasifera</i> var. <i>atropurpurea</i> o <i>pissardii</i>).
pseudohermafroditisme femení	Pseudohermafroditisme que es dona en les femelles amb masculinització externa.
pseudohermafroditisme masculí	Pseudohermafroditisme que es dona en els mascles amb feminització externa.
publicació electrònica	Publicació editada en suport electrònic.
pulsatilla alpina	Anemone alpina (⇒).
punt Àries	Punt vernal (⇒).
punt d'honor (s. v. punt , acc. 22)*	Punt de l'escut situat al centre de la divisòria entre l'abisme i el cap.
punt equinoccial	Punt de tall de l'eclíptica amb l'equador celeste.
punt estacionari	Punt en què un planeta que es mou en l'esfera celeste en sentit oest-est canvia al sentit est-oest o viceversa.

* En el DIEC2 hi ha una subentrada **punt d'honor** procedent del DIEC1. Aquesta subentrada pertany a l'accepció **28** de l'article **punt** i és diferent, doncs, de la subentrada **punt d'honor** que recollim aquí com a nova i que pertany a l'accepció **22** de l'article.

<i>Subentrada</i>	<i>Definició</i>
punt quàntic	Dispositiu electrònic de dimensions inferiors a un nanòmetre, en què el confinament dels electrons implica efectes quàntics molt acusats, d'interès especial per al desenvolupament de xips molt miniaturitzats.
punt tipogràfic	Punt 13 1 .
quart bossell	Bossell el perfil del qual és un quart de circumferència.
quarta vidual	Dret de la persona vídua o del membre sobrevivent d'una parella homosexual a la successió de la quarta part de l'herència líquida del seu cònjuge o de la seva parella quan no té béns suficients per a mantenir-se adequadament.
quàssia de Jamaica	Arbre de la família de les simarubàcies, de fulles pinnades, flors inconspícues en panícules axillars i fruit que té d'una a tres drupes, originari de les Antilles, de propietats semblants a la quàssia típica (<i>Picrasma excelsa</i>).
quaterna harmònica	Conjunt de dues parelles de punts A, B i C, D d'una mateixa recta que compleixen la relació $AC/AD = BC/DB$.
quedar en quadre	Estar, quedar, reduït un grup al mínim nombre dels seus membres.
quedar malament	No complir els compromisos contrets, comportar-se d'una manera inadequada, fer un mal paper.
quilowatt hora	Unitat pràctica del treball efectuat per una màquina o de l'energia consumida per un aparell, en una hora, la potència dels quals és d'un quilowatt (símbol, kWh).
quin llamp de	Expressió que emfatitza la llargària o la grandària d'alguna cosa. <i>Quin llamp de cames, aquesta noia</i> .
quota de mercat	Proporció de vendes d'un determinat bé o servei efectuada per una empresa o unitat econòmica en un espai geogràfic determinat.
radiació electromagnètica	Conjunt d'ones elèctriques i magnètiques acoblades que viatgen a la velocitat de la llum i difereixen en longitud d'ona o freqüència en funció de la seva energia.
rajada caputxa	Rajada amb el musell molt llarg (<i>Raja oxyrinchus</i>).
rajada cardaire	Rajada amb el dors cobert de nombroses espinetes, com una carda (<i>Raja fullonica</i>).
rajada clavellada	Rajada amb botons espinosos sobre l'esquena (<i>Raja clavata</i>).
rajada de Sant Pere	Rajada amb una taca ocellada a cada ala (<i>Raja miraletus</i>).
rajada morella	Rajada amb el musell llarg, de color gris fosc (<i>Raja batis</i>).
rajada vestida	Rajada amb dues taques negres que contenen taquetes vermiformes grogues (<i>Raja naevus</i>).
rajos gamma	Radiació electromagnètica de freqüència superior a la dels rajos X, caracteritzada per un gran poder ionitzant.

<i>Subentrada</i>	<i>Definició</i>
rajos infrarojos	Radiació electromagnètica de freqüència inferior a la visible, caracteritzada pels seus efectes calorífics.
rajos X	Radiació electromagnètica de freqüència superior a la visible que, pel seu poder penetrant, és emprada per a exploracions mèdiques.
ranuncle de pedrusca	Ranuncle de fulles cordiformes, gruixudes i tomentoses al revers i flors blanques o rosades, que es fa als pedruscalls i a les tarteres de l'alta muntanya (<i>Ranunculus parnassifolius</i>).
raonador del ciutadà	Raonador 2 1.
rap cardaire	Peix de la família dels lòfids, semblant al rap però de cap proporcionalment més gros i de color més fosc, amb el peritoneu blanc, lleugerament menys apreciat que el rap (<i>Lophius piscatorius</i>).
ratlla de vora de calçada	Traç pintat al lateral de la calçada per a delimitar-la i facilitar als conductors la visió dels límits d'aquesta.
reactor nuclear	Aparell en el qual tenen lloc, de forma artificialment controlada, reaccions nuclears, per tal d'aprofitar-ne l'energia o els neutrons alliberats.
realitat virtual	Entorn físicament inexistent, visualitzat amb realisme, creat utilitzant dispositius electrònics i procediments informàtics.
recerca i desenvolupament	Activitat de recerca amb l'objectiu principal d'aplicar els nous descobriments i avenços científics i tecnològics a la millora de l'activitat productiva.
recés espiritual	Recés temporal per a dedicar-se a la reflexió i a exercicis piadosos.
reducció vocàlica	Pèrdua de distincions fonològiques en les vocals que apareixen en síl·laba àtona, respecte a les distincions que es donen en síl·laba tònica.
regió activa	Àrea sobre el Sol i altres estels on es concentra el camp magnètic i on es formen les taques i tenen lloc les fulguracions.
regle de Christen	Regle d'alçàries (⇒).
reial decret	En el règim monàrquic constitucional, decret aprovat pel Consell de Ministres i firmat pel rei.
reig bord groc	Bolet de l'ordre de les agaricals, de barret groc pàl·lid, cobert de plaques del vel universal (<i>Amanita citrina</i>).
reig de pi blanc	Garlandí.
reig ratllat	Peix de la família dels esciènids, de fins a 90 centímetres de llargada, amb el dors i els flancs amb línies obliqües, sinuoses, blaves i vorejades de negre i el marge posterior de l'opercle també negre, amb un bar-

<i>Subentrada</i>	<i>Definició</i>
	belló molt curt sota el maxil·lar inferior (<i>Umbrina cirrosa</i>).
religió natural	Deisme.
rellotge de pèndol	Rellotge que regula el moviment per l'oscil·lació d'un pèndol.
renda disponible	Renda de què disposa la unitat familiar després de deduir els impostos i afegir les percepcions socials rebudes, generalment destinada al consum i a l'estalvi.
repetidor de la giroscòpica	Instrument que, situat a l'aleró d'un vaixell, reproduïx el rumb de l'agulla giroscòpica i permet l'obtenció de demores.
resina epoxídica	Resina formada per molècules que contenen el grup epòxid, molt emprada en recobriments, en la indústria d'adhesius i en electrònica.
respiració cel·lular	Conjunt de funcions d'un organisme que menen a l'obtenció de l'energia necessària per a acomplir les seves funcions vitals, mitjançant la deshidrogenació total o parcial de les molècules orgàniques des de cadascuna de les cèl·lules d'un organisme.
ressonància magnètica	a) Tècnica d'investigació de l'estructura molecular d'una substància, d'una part de l'organisme, basada en la capacitat d'alguns nuclis atòmics d'absorbir una radiació de freqüència apropiada quan són sotmesos a un camp magnètic. b) Tomografia obtinguda amb aquesta tècnica.
resultat d'explotació	Saldo del compte d'ingressos i despeses, assimilable a beneficis de l'empresa.
retoromànic central	Conjunt de dialectes parlats a la regió de les Dolomites, al centre del domini retoromànic.
retroacció positiva	En un sistema, fet de prendre una fracció petita del senyal de sortida per afegir-la al senyal d'entrada a fi que la suma actuï sobre el sistema.
reunir condicions	Complir condicions (\Rightarrow).
riber negre	Riber de flors rogenques o brunenques i fruits negres, aromàtics i dolcencs, espontani en alguns països del centre i el nord d'Europa i cultivat pels seus fruits (<i>Ribes nigrum</i>).
riber silvestre	Riber de flors rosades i fruits d'un púrpura fosc, àcids, que es fa a les muntanyes alpines, inclosos els Pirineus (<i>Ribes petraeum</i>).
riber vermell	Riber de flors verdoses o un xic rogenques i fruits vermells i àcids, espontani en alguns països atlàntics d'Europa i cultivat com a fruïter (<i>Ribes subrum</i>).

<i>Subentrada</i>	<i>Definició</i>
riu sec	Riu de llera quasi sempre seca, propi dels països àrids.
riure per sota el nas	Riure discretament, dissimulant.
roba blanca (<i>s. v. roba</i> , acc. 1 2)	Teixit destinat a la seva confecció i comercialització en color blanc.
roba blanca (<i>s. v. roba</i> , acc. 2 2)	a) Peces de roba de color blanc o molt clar, com ara llençols, tovalloles, roba interior, que hom sol rentar separatament de les de color. b) Roba interior (⇒).
roba interior	Peces de roba que es porten sobre la pell i sota els vestits.
roca intrusiva	Roca ígnia formada per la consolidació d'un magma a l'interior de la litosfera.
roca subsaturada	Roca ígnia deficitària en sílice.
roca subvolcànica	Roca ígnia formada a l'interior de l'escorça terrestre, a menys profunditat que les roques plutòniques.
rosa heràldica	Moble heràldic que es representa generalment sense tija, amb cinc pètals, cinc sèpals o brins entre ells, i el botó.
rosar de jardí	Rosar cultivat, obtingut per hibridació entre diverses espècies silvestres, generalment de flors dobles, amb nombrosos pètals, de colors molt diversos segons la planta.
rosar gàllic	Rosar silvestre, caducifoli, de tiges amb agullons molt nombrosos barrejats amb pèls glandulars, fulles coriàcies, glauques i pubescents per sota, flors roses, solitàries i molt oloroses, i fruit d'un vermell viu, cobert de setes glanduloses, estès per l'Europa central i sud-oriental i cultivat com a ornamental, un dels progenitors dels rosers de jardí (<i>Rosa gallica</i>).
rosar silvestre	Rosar de flors simples, amb cinc pètals blancs, rosats o vermells, que es fa espontàniament a la natura, sobretot a les bardisses i als marges.
rossinyol de pi	Camagroc.
roure americà	Roure de brots rogencs i de fulles profundament pinnatífides, amb els lòbuls proveïts de dents amb arestes, que a la tardor prenen un color vermellós viu, originari de l'Amèrica del Nord, cultivat algun cop com a ornamental o com a arbre fuster (<i>Quercus rubra</i> o <i>Q. borealis</i>).
roure cerrioide	Roure de característiques intermèdies entre el martinenc i el valencià, que es fa sobretot als Pirineus centrals, als altiplans interiors de Catalunya i en algunes serralades costaneres de Catalunya i València (<i>Quercus cerrioides</i>).
roure de fulla petita	Roure de fulles petites, amb lòbuls aguts, piloses al revers, rígides, marcides i persistents durant l'hivern, que es fa als països submediterranis secs de la península Ibèrica (<i>Quercus faginea</i>).
roure sedós	Grevíllea.

<i>Subentrada</i>	<i>Definició</i>
rovelló d'avet	Pinetell d'avet (⇒).
rovelló de beç	Bolet no comestible de l'ordre de les russulals, que, per la forma del seu barret i pel color, es pot confondre amb el rovelló, si bé té el làtex blanc o groguenc (<i>Lactarius torminosus</i> i espècies afins).
rovelló de sofre	Bolet de l'ordre de les russulals, de color groc citrí, de marge tomentós i llet blanca que pren aviat color de sofre (<i>Lactarius citriolens</i>).
saba bruta	Saba que conté les sals minerals absorbides del sòl i circula, des de les arrels a d'altres òrgans de la planta, a través del xilema.
sabatera borda	a) Bolet del gènere <i>Sarcodon</i> , de l'ordre de les teleforals, de coloració brunenca, barret carnós i himeni amb agulletes, comestible quan és jove. b) Mariner ¹ .
sac embrionari	En bot., part interna del primordi seminal que és formada inicialment per una sola cèl·lula, equival a una megàspora i, en desenvolupar-se, dóna lloc al gametòfit femení.
sal gemma	Halita.
sala de banderes	Lloc d'una caserna on es desen les banderes de la unitat i es reuneixen els oficials i caps.
sala de festes	Establiment públic nocturn, amb servei de bar, pista de ball i escenari per a actuacions diverses.
salamandres gegants	Grup d'urodels que pertanyen a la família dels criptobrànquids, que inclou els amfibis vivents més grans.
salat blanc	Planta de la família de les quenopodiàcies, arbustiva, d'un gris argentat, de fulles gruixudes rombals o albardades i flors molt poc vistoses en panícula terminal, que es fa en indrets nitròfils, sovint salabrosos, de les contrades mediterrànies seques (<i>Atriplex halimus</i>).
salt de perxa	Prova atlètica que consisteix a saltar, amb l'ajuda d'una perxa, per damunt d'un llistó passant primer les cames, després el cos i finalment els braços.
salt mortal	Salt executat fent una rotació a l'aire a l'entorn de l'eix transversal del cos.
salze nan	Salze en forma de mata baixa o estès ran de terra, propi de les congesteres d'alta muntanya (<i>Salix herbacea</i> , <i>S. retusa</i> i <i>S. reticulata</i>).
sargantana balear	Sargantana de mida mitjana, cap aixecat i coloració verdosa, brunenca o blavosa negrosa, que habita a Cabrera i als illots que envolten Mallorca i Menorca (<i>Podarcis lilfordi</i>).
sargantana cendrosa	Sargantaner petit (⇒).

<i>Subentrada</i>	<i>Definició</i>
sargantana comuna	Sargantana ibèrica (⇒).
sargantana cuallarga	Sargantaner gros (⇒).
sargantana cua-roja	Sargantana de mida mitjana, cap alt i robust, extremitats fortes, amb unes sèries d'escates carenades especialment aptes per al desplaçament ràpid en les zones terroses i sorrenques on habita (<i>Acanthodactylus erythrus</i>).
sargantana vivípara	Sargantana de mida petita, cap robust i musell curt i arrodonit, cos cilíndric i coloració brunenca, amb bandes laterals més fosques i contrastades, que habita a les zones humides de l'alta muntanya (<i>Lacerta vivipara</i>).
sargantaner gros	Sargantaner de cua almenys dues vegades més llarga que el cos i coloració dorsal brunenca, amb dues línies dorsolaterals grogues o blanquinoses, que habita en ambients herbacis i forestals (<i>Psammotromus algirus</i>).
sargantaner petit	Sargantaner de tonalitat cendrosa, que viu en ambients àrids o amb poc recobriment de vegetació (<i>Psammotromus hispanicus</i>).
savina comuna	Savina en forma d'arbrust o de petit arbre, monoica, de gàbuls rogencs i fibrosos, que es fa a les brolles i màquies i als sòls rocosos o arenosos de les terres mediterrànies (<i>Juniperus phoenicea</i>).
savina de Virgínia	Cedre de Virgínia (⇒).
savina turífera	Savina arbòria, de vegades molt robusta, dioica, amb els gàbuls d'un blau negrenc, que es fa a les terres mediterrànies fredes i continentals, més que més a muntanya (<i>Juniperus thurifera</i>).
séc de la cama	Canyella ² 1.
secretari d'estat	En certes administracions, viceministre amb una responsabilitat temàtica concreta.
sector circular	Porció del cercle compresa entre un arc de la seva circumferència i els radis que passen pels extrems d'aquest arc.
seda salvatge	Fibra animal que s'obté de la secreció de certes erugues originàries de l'Àsia.
segell de Salomó (s. v. segell , acc. 3)*	Representació heràldica de l'estrella de David.
segon principi de la termodinàmica	Principi segons el qual les transformacions que poden tenir lloc en un sistema aïllat són aquelles en què l'entropia del sistema augmenta o roman constant.

* En el DIEC2 hi ha una subentrada **segell de Salomó** procedent del DIEC1. Aquesta subentrada pertany a l'accepció **4** de l'article **segell** i és diferent, doncs, de la subentrada **segell de Salomó** que recollim aquí com a nova i que pertany a l'accepció **3** de l'article.

<i>Subentrada</i>	<i>Definició</i>
segona menor	Segona d'un semitò.
semblar una ànima en pena	Tenir un aspecte trist i abatut.
sembrar a motes	Sembrar fent clotets a terra i dipositant-hi alguns grans a cadascun.
sembrar a solcs	Sembrar tirant el gra dins el solc que s'ha llaurat.
sensor magnètic	Dispositiu basat en una inductància capaç de llegir la informació continguda en un suport magnètic.
sentit antihorari	Sentit contrari al de la rotació de les agulles del rellotge.
sentit horari	Sentit de la rotació de les agulles del rellotge.
seqüència de temps	Correlació de temps (⇒).
serp de mar (<i>s. v. serp</i> , acc. 1)*	Serp marina (⇒).
serp llisa meridional	Serp de la família dels colúbrids, de mida petita, cap petit amb el musell prominent i arrodonit i amb una brida o línia negra característica entre l'ull i la commissura labial i entre els dos ulls (<i>Coronella girondica</i>).
serp marina	Serp verinosa pròpia dels mars tropicals, amb la cua comprimida lateralment, hidròfid.
serp pardalera	Serp verda (⇒).
serp rosa	Serp llisa meridional (⇒).
serp verda	Serp de la família dels colúbrids, de mida molt gran, cap relativament petit, amb unes dents posteriors que inoculen verí i amb les escates supraoculars prominents, fet que li confereix un aspecte ferotge (<i>Malpolon monspessulanus</i>).
serpeta cega	Rèptil saure de la família dels amfispènids, vermiforme, de color rosat o vinós, molt ben adaptat a la vida subterrània (<i>Blanus cinereus</i>).
serra d'arc	Serra amb la fulla muntada en un bastidor en forma d'arc rígid.
serra de cadena	Serra constituïda per una cadena sense fi, les baules de la qual són tallants, moguda per un motor d'explosió o elèctric.
serra de cinta	Serra constituïda per una cinta dentada sense fi i guiada per dos volants.
serra de dues mans	Serra per a tallar arbres, de grans dimensions i proveïda de dos mànecs, de manera que és manejada per dues persones.
serrà de fang	Serrà menut (⇒).

* En el DIEC2 hi ha una subentrada *serp de mar* procedent del DIEC1. Aquesta subentrada pertany a l'accepció 2 de l'article *serp* i és diferent, doncs, de la subentrada *serp de mar* que recollim aquí com a nova i que pertany a l'accepció 1 de l'article.

<i>Subentrada</i>	<i>Definició</i>
serrà imperial	Penegal.
serrà mascle	Peix de la família dels serrànids, de color marronós, amb els flancs amb bandes verticals fosques alternativament amples i estretes i nombroses taquetes blau clar sobre les aletes senars (<i>Serranus atricauda</i>).
serrà menut	Peix de la família dels serrànids, de 10 a 12 centímetres de llargada, de color marronós amb quatre o cinc bandes verticals fosques i una taca negra sobre l'aleta dorsal (<i>Serranus hepatus</i>).
servei d'àpats	Servei de restaurant especialitzat en la preparació per encàrrec de menjars per a grups que se serveixen en el lloc que indica el client.
servei del deute	Quantitat que ha de reembossar cada any un país als seus creditors constituïda pel capital a amortitzar més els interessos.
servitud d'androna	Servitud que recau en un forat fet en la paret pròpia per tenir vistes i llums en el predi veí.
servitud de pas	Dret de pas que es constitueix a favor d'una finca situada entre d'altres de veïnes que li impedeixen l'accés directe a un camí públic.
setena menor	Setena de cinc tons.
si fa no fa	Aproximadament.
si més no	Si altra cosa no, almenys. <i>En Jaume, si més no, ha mostrat interès per la situació.</i>
si que	Introdueix oracions que denoten sorpresa, admiració, dubte, ironia, etc., davant d'una constatació. <i>Si que triga! Si que anem bé!</i>
signe rodat	Rota ³ 1.
silicats d'anells	Ciclosilicats.
silicats d'illes	Nesosilicats.
silicats de cadenes	Inosilicats.
silicats de fulls	Fillosilicats.
silicats tridimensionals	Tectosilicats.
síndrome de Down	Afecció congènita causada per una alteració de la dotació cromosòmica, caracteritzada per un aspecte especial que recorda els individus de raça mongòlica i per una deficiència mental.
sisena menor	Sisena de quatre tons.
sísmica de refracció	Mètode de prospecció geofísica basat en la producció artificial de moviments sísmics i la captació instrumental de les refraccions esdevingudes en les diferents capes de roques en profunditat.
sistema electoral	Conjunt d'elements, regles i pràctiques que converteixen

<i>Subentrada</i>	<i>Definició</i>
	les preferències o vots dels ciutadans en designació de titulars de poder.
sistema literari	Teixit de relacions que regula el conjunt d'activitats de producció, distribució i consum de les obres literàries.
sistema ptolemaic	Model geocèntric de l'Univers en què la Terra és el centre i tots els altres astres giren al seu entorn.
siureny petit	Sureny castany (\Rightarrow).
socialització primària	Socialització que es produeix durant la infantesa, per mitjà de la qual l'individu es converteix en un membre de la societat.
socialització secundària	Socialització mitjançant les institucions educatives.
societat conjugal	Societat constituïda pels cònjuges durant el matrimoni, per disposició legal, llevat que no es pacti el contrari.
societat de cartera	Societat que controla una o més societats sense exercir cap activitat productiva, sinó només funcions financeres, de gestió o de màrqueting.
societat de massa	Societat amb una participació anònima, impersonal i aïllada dels seus membres, una industrialització a gran escala i una omnipresència de l'Administració.
societat industrial	Societat on predomina l'activitat de tipus industrial.
societat mercantil	Societat amb personalitat jurídica pròpia que té com a objectiu la realització d'operacions de comerç amb finalitat lucrativa.
soldat desconegut	Combatent no identificat mort en el camp de batalla, convertit en símbol dels morts en combat.
somera negra	Castanyoleta.
sou d'or	Sòlid ¹ .
sucres roig	Sucres sense refinar.
sulfat àcid	Hidrogen sulfat.
superfície neutra	Superfície que no s'allarga ni es contrau en una estructura mecànica sotmesa a flexió.
superfície solar	Capa més profunda de la fotosfera solar.
suport magnètic	Element dotat d'un recobriment d'un material magnètic, que permet escriure i llegir dades en forma de variacions puntuals de magnetisme.
suport òptic	Element dotat d'un recobriment metallitzat, que permet escriure i llegir dades binàries mitjançant un raig làser.
suslic europeu	Esquirol ratllat (\Rightarrow).
tabac espallat	Tabac sense els nervis de les fulles, preparat per a ésser transformat en cigarret.
talús d'equilibri	Pendent màxim que pot adquirir un sediment solt sense esllavissar-se per efecte de la gravetat.

<i>Subentrada</i>	<i>Definició</i>
tancar una cosa amb pany i clau	Guardar-la molt bé, ben secreta i segura.
tard o d'hora	Immediatament o en un temps llunyà.
targeta de transport	Document expedit per l'Administració pública que permet als camions, als omnibus, públics o privats, i als taxis de fer transports interurbans dintre de determinats àmbits territorials.
targeta intel·ligent	Targeta magnètica que conté un xip informàtic.
taula auxiliar	Taula situada a la vora dels comensals en un restaurant, on es posen els accessoris de servei i on el cambrer pot acabar de preparar els plats.
taula de Mendeléiev	Ordenació dels elements químics en una taula per tal de posar de manifest la periodicitat de les propietats d'aquests amb l'augment del nombre atòmic.
taula harmònica	Superfície elàstica, generalment de fusta, en contacte amb les cordes dels instruments cordòfons mitjançant el pont, la qual es posa en vibració i amplifica el so de la corda.
teixit texà	Teixit de cotó espès i fort, amb lligament de sarja, emprat especialment per a confeccionar pantalons, roba de feina, uniformes, etc.
tela de Vichy	Teixit de cotó tenyit en madeixa, amb lligat de plana, amb combinacions de colors que formen ratlles o quadres.
telescopi altazimutal	Telescopi muntat sobre un altazimut.
tempesta seca	Tempesta de llamps i trons que no va acompanyada de precipitació.
temps absolut	Temps verbal que indica anterioritat, simultaneïtat o posterioritat respecte al moment de l'acte de parla i no depèn, per tant, de cap altre temps.
temps propi	En fís. relativista, temps mesurat amb un rellotge en repòs situat en el sistema de referència de l'observador.
temps relatiu	Temps verbal que indica anterioritat, simultaneïtat o posterioritat respecte a un moment de referència assenyalat per una expressió temporal, per un altre temps verbal, explícit o implícit.
tenir llet	Tenir sort, tenir bona sort.
tenir mala llet	a) Tenir mala intenció, mala bava. <i>Té molt mala llet en el tracte amb els treballadors.</i> b) Tenir mala sort. <i>Té mala llet, l'han tornat a eliminar.</i>
tenir pebrots	Tenir coratge, tenir barra. <i>Quins pebrots que teniu!</i>
teologia apofàtica	Teologia negativa (⇒).
teoria de la recepció	Corrent de la teoria literària del segle xx que ha recuperat la figura del lector i estudia tant els processos indivi-

<i>Subentrada</i>	<i>Definició</i>
teoria de nombres	duals de la lectura literària com la història de les interpretacions d'una obra i la seva relació amb les normes estètiques de les diferents èpoques. Branca de les matemàtiques que estudia les propietats algebraiques dels nombres enters.
teoria feminista	Corrent de la teoria literària del segle xx, que inclou al seu torn mètodes d'altres corrents, entre els objectius del qual hi ha tant l'estudi de la representació de la figura de la dona a les obres escrites per homes com les obres produïdes per dones i les formes d'expressió de la seva experiència.
teoria marxista	Corrent de la teoria literària dels segles xix i xx, d'expansió internacional i profunda influència, que considerava les obres producte de les condicions materials de producció i reflex de la ideologia del seu autor.
teoria nebular	Teoria segons la qual el sistema solar i d'altres sistemes planetaris s'originen a partir d'un núvol de gas i pols interestel·lars en contraure's aquest gravitacionalment fins a convertir-se en un disc pla on els planetes es formen per acreció.
teoria postcolonial	Corrent de la teoria literària del segle xx, particularment l'angloamericana, que estudia la construcció que ha fet el pensament occidental de les cultures, llengües i subjectes de les antigues colònies i els processos d'assimilació, resistència o transformació de la cultura i llengua de la metròpolis per part d'aquestes.
tercer orde	Associació pietosa que depèn d'un orde religiós, els membres de la qual s'esforcen per assolir la perfecció seguint una regla adaptada a la vida secular. <i>El tercer orde franciscà.</i>
tercera menor	Tercera d'un to i un semitò.
terme d'una preposició	Complement d'una preposició.
terme de polaritat	Element lingüístic que requereix un context positiu o negatiu per a poder ésser utilitzat en l'oració.
terra de ningú	Territori sobre el qual cap estat no exerceix la sobirania i, en conseqüència, és considerat susceptible d'ésser adquirit mitjançant l'ocupació.
terra promesa	Terra promesa per Déu als israelites en l'Antic Testament.
terrandòs de cabra	Pebràs lleter vellutat (⇒).
testament obert	Testament atorgat davant de notari.
testament tancat	Testament autògraf que, en un sobre tancat, es lliura a un notari perquè el custodiï.
tetraedre regular	Tetraedre en què les cares són triangles equilàters.

<i>Subentrada</i>	<i>Definició</i>
tia valenciana	Cosina del pare o de la mare.
tinta electrònica	Conjunt de partícules que per mitjà d'impulsos elèctrics permet d'escriure o de dibuixar en un suport de paper electrònic.
titella de fils	Titella que és accionat des de dalt mitjançant uns fils que pengen directament de les mans del titellaire o d'un estri en forma de creu manejat per aquest.
titella de guant	Titella constituït per un cap i uns braços enganxats al vestit, dins el qual el titellaire fica la mà per bellugar-lo.
tocar el crostó a algú	Renyar-lo.
tocar el pirandó	Anar-se'n.
tòfona d'hivern	Tòfona negra amb l'interior primer blanquinós i després gairebé negre, molt apreciada com a condiment (<i>Tuber brumale</i>).
tòfona de Perigord	Tòfona negra amb l'interior negre amb fines vetes blanques, més apreciada que la tòfona d'hivern (<i>Tuber melanosporum</i>).
tòfona de pineda	Fetjó.
tora blanca	Tora de flors esblanqueïdes o grogues, amb l'elm molt alt i cilíndric, que es fa als herbassars megafòrbics (<i>Aconitum vulparia</i> o <i>A. pyrenaicum</i>).
tord enrocador	Tord roquer (⇒).
tord lloro	Peix de la família dels làbrids, de 30 a 35 centímetres de llargada, de colors molt vius, dors verdós, groc a la part posterior del cos i del ventre, amb taques i ratlles blaves (<i>Labrus bimaculatus</i> , mascle).
tord pastanaga	Peix de la família dels làbrids, de 20 a 30 centímetres de llargada, de color taronja o vermellós amb dues taques negres a la base de la segona aleta dorsal i una taca negra al peduncle caudal (<i>Labrus bimaculatus</i> , femella).
torn obert de paraules	Punt de l'ordre del dia d'una reunió destinat a la presentació de peticions d'informació i de propostes d'actuació sobre assumptes no previstos en els altres punts de l'ordre del dia.
torpede humà	Submarí de dimensions petites, amb un o dos tripulants, equipat amb un torpede.
tortuga careta	Tortuga de closca en forma de cor i recoberta de plaques còrnies juxtaposades (<i>Caretta caretta</i>).
tortuga d'estany	Tortuga de la família dels emídids, de closca lleugerament bombada i de coloració negrosa amb punts i línies de color groc (<i>Emys orbicularis</i>).
tortuga de Florida	Tortuga de la família dels emídids, amb la closca poc bombada, de color verd fosc, amb el cap, el coll i les extre-

<i>Subentrada</i>	<i>Definició</i>
tortuga de rierol	mitats amb bandes grogues i una taca de color vermell darrere els ulls, originària del sud dels Estats Units i molt estesa actualment pels rius de Catalunya (<i>Trachemys scripta elegans</i>).
tot i	Tortuga de la família dels batagúrids, de closca plana i de color verd negrós o olivaci (<i>Mauremys leprosa</i>).
tot i que	Malgrat <i>l</i> .
tractament d'imatges	Malgrat que (\Rightarrow).
tractament de dades	Processament d'imatges (\Rightarrow).
tractament tèrmic	Processament de dades (\Rightarrow).
tracte vocal	Tractament a què se sotmeten les peces metàl·liques per tal de modificar-ne l'estructura microscòpica i les característiques mecàniques mitjançant l'aplicació de calor i el refredament consegüent.
trànsit lleuger	Conducte que va des de la laringe als llavis i als narius.
trànsit pesant	Trànsit constituït de vehicles de poc pes.
transparència del mercat	Trànsit constituït de vehicles de molt pes.
transposar una matriu	Competència perfecta (\Rightarrow).
tremolítges de terra	Formar una altra matriu on les columnes són files de la primera.
trepadella borda	Cranc <i>3 l</i> .
treure foc pels queixals	Planta de la família de les papilionàcies, molt semblant a la trepadella, però de foliols més estrets i flors més petites, que creix espontàniament a les pastures de muntanya (<i>Onobrychis supina</i>).
trèvol blanc	Aïrar-se, irritar-se granment.
trèvol bord	Trèvol de tiges mig ajagudes i febles, foliols obovats i flors blanques o una mica grogues o rosades, reflexes un cop marcides, en glomèrul globós, que es fa a les vores de camins i als ermots de les terres mediterrànies (<i>Trifolium nigrescens</i>).
trèvol de prat	Trevolet.
triangle d'edats	Trèvol de tiges dretes o ascendents, foliols amb una taca blanca en forma de mitja lluna i flors rosades o vermelloses en glomèrul subglobós, corrent als prats i als herbassars humits i plantat com a farratge (<i>Trifolium pratense</i>).
triangle podal	Gràfic de forma aproximadament triangular que expressa l'edat d'una població, en percentatges i any per any, dividida en els dos sexes.
tripes de roca	Triangle que té per vèrtexs els peus de les perpendiculars traçades per un punt als costats d'un altre triangle.
	Liquen umbilicat del gènere <i>Umbilicaria</i> , de l'ordre de les

<i>Subentrada</i>	<i>Definició</i>
tritó ibèric	lecanorals, freqüent sobre roques silícies d'alta muntanya, utilitzable com a aliment en casos extrems. Tritó de mida petita, amb el tronc subquadrangular o de secció arrodonida, sense crestes, pell llisa i color dorsal fosc amb taques arrodonides sobre fons roig, que habita la meitat oest de la península Ibèrica (<i>Triturus boscai</i>).
tritó verd	Tritó de mida mitjana, de tronc de secció arrodonida o lleument comprimit, amb una prominent cresta dorsal i caudal en la fase aquàtica, de coloració verdosa amb taques negres i una línia vertebral rogenca (<i>Triturus marmoratus</i>).
trocànter major	Eminència quadrilàtera a l'extremitat superior del fèmur, situada per fora del coll, que dóna inserció a diversos músculs.
trocànter menor	Gros tubercle ossi situat a la part posterior i inferior del coll del fèmur, que presta inserció al múscul psoes ilíac.
truita a la francesa	Truita feta només amb ou, sense farcir-la amb cap altre aliment, a la qual es dóna generalment una forma plegada.
tub de buit electrònic	Tub electrònic on s'ha fet el buit.
tuia del Canadà	Tuia amb les rametes disposades en el pla horitzontal, de color verd groguenc o glaucescent per sota, que fan olor de pomes fresques, i amb les esquames del gàlbul arrodonides a l'àpex i amb una punteta, originària de l'Amèrica del Nord i cultivada en jardineria (<i>Thuja occidentalis</i>).
tuia gegant	Tuia que pot fer-se molt alta i robusta, amb les rametes en el pla horitzontal, pàl·lides per sota, molt flairoses, i esquames del gàlbul sense apèndix apical, originària de l'Amèrica del Nord i algun cop cultivada (<i>Thuja plicata</i>).
tuia oriental	Tuia en forma d'arbre baix, sovint arbustiva en conreu, amb les rametes disposades en el pla vertical, verdes per tots dos costats, sense olor, i amb les esquames del gàlbul gruixudes, amb un apèndix ganxut a la punta, originària de l'Àsia oriental, sovint cultivada als jardins i parcs (<i>Platyclusus orientalis</i> o <i>Thuja orientalis</i>).
ull de gat	Reflector que se situa tocant a terra i que, reflectint la llum dels fars dels automòbils, serveix per a delimitar carrils, vores de la calçada i, en general, per a guiar la circulació a la nit.
unció dels malalts	Sagrament d'algunes confessions cristianes consistent en la unció dels diversos òrgans dels sentits d'un malalt,

<i>Subentrada</i>	<i>Definició</i>
	acompanyada de pregàries per la seva salut corporal i espiritual.
unitat internacional	Unitat de mesura del sistema internacional.
vaca serrana	Peix de la família dels serrànids, de 20 a 25 centímetres de llargada màxima, amb el dors vermellós que presenta de 5 a 7 bandes verticals negroses, el ventre de color blau, amb nombroses taquetes fosques sinuoses que semblen signes d'escriptura sobre el cap i sota l'ull, i amb la boca molt grossa (<i>Serranus scriba</i>).
vaire gran	Vaire que té menys tires i peces que l'ordinari.
valencià apitxat	Subdialecte del valencià parlat al Camp de Morvedre, el Camp de Túria, l'Horta de València i la Ribera del Xúquer.
valencià meridional	Subdialecte del valencià parlat a les comarques de la Costera, la Vall d'Albaida, la Safor, el Comtat, la Marina, l'Alcoià, les Valls del Vinalopó, l'Alacantí i el Baix Vinalopó.
valencià septentrional	Subdialecte del valencià, amb algunes zones de transició cap al tortosí, parlat a les comarques de l'Alcalatén, la Plana de Castelló i part del Maestrat.
valor facial	Valor d'una moneda o d'un segell indicat per encunyació o per estampació, el qual pot diferir del seu valor real.
valor mobiliari	Valor que es pot transformar en liquiditat.
vaqueta de pi	Camagroc.
vaqueta negra	Trompeta 3 l .
vas llenyós	Vas constituït per cèl·lules mortes, de parets diversament lignificades, que serveix per al transport de la saba bruta.
vela de creu	Vela rodona (⇒).
vela de tallant [o vela de tall]	Vela triangular o trapezial que, quan és caçada al màxim, corre en sentit de proa a popa.
vela rodona [o vela quadra]	Vela de forma rectangular o trapezial que se subjecta a l'arbre mitjançant una verga horitzontal.
ventall de branca	Bolet del gènere <i>Crepidotus</i> de l'ordre de les cortinarials, amb làmines ocràcies, sense cama, que es forma en grups sobre branques en descomposició.
ventre de la cama	Tou de la cama.
verat volador	Orenyola.
verb predicatiu	Verb que funciona com a nucli d'un predicat.
verb principal	a) En una perífrasi verbal, verb en forma no personal que aporta el significat bàsic. b) En una oració composta, verb de l'oració principal.
verderol de mantellina	Cortinari verd (⇒).

<i>Subentrada</i>	<i>Definició</i>
verdolaga de conreu	Verdolaga d'una raça tota ella més grossa i de tiges dretes, que es cultiva de vegades com a hortalissa (<i>Portulaca oleracea</i> ssp. <i>sativa</i>).
verdolaga de flor gran	Herba de la família de les portulacàcies, de fulles carnoses semicilíndriques i flors força grosses, grogues o vermelloses, molt vistoses, originària d'Amèrica del Sud i cultivada als jardins com a ornamental (<i>Portulaca grandiflora</i>).
veu mitjana	Veu en què el subjecte és alhora l'agent i el pacient de l'acció expressada pel verb.
veure la padrina	Patir un dolor molt fort, una gran sentida.
via de servei	Calçada lateral (⇒).
vibrador d'arbres	Aparell que sacseja mecànicament els arbres o les seves branques per fer-ne caure la fruita, les olives, les avellanes, etc.
vibrant múltiple	Consonant vibrant.
vibrant simple	Consonant bategant.
vicari apostòlic	Prelat que administra un territori encara no erigit en diòcesi.
vicari episcopal	Eclesiàstic amb potestat ordinària per a ajudar el bisbe en el govern d'una part de la diòcesi o en una certa classe d'afers.
vigor híbrid	Heterosi.
viola d'arc	Instrument cordòfon tocat amb arc, desenvolupat en terres de la Corona catalanoaragonesa a partir del segle xv, que s'afinava en quartes i tercers.
viola de mà	Instrument cordòfon que es toca polsant la corda directament amb els dits.
viola de roda	Instrument cordòfon antic proveït d'un petit teclat per a la mà esquerra i d'una maneta per a la mà dreta, la qual acciona una roda que frega les cordes.
visitador mèdic	Persona que visita els metges per promocionar productes d'un laboratori farmacèutic.
vocal alta	Vocal que s'articula amb el dors de la llengua relativament elevat. <i>La i i la u són vocals altes</i> .
vocal anterior	Vocal que s'articula amb el cos de la llengua avançat. <i>La i és una vocal anterior</i> .
vocal baixa	Vocal que s'articula amb el cos de la llengua abaixat. <i>La a és una vocal baixa</i> .
vocal central	Vocal que s'articula amb el cos de la llengua entre la posició que correspon a les vocals anteriors i la posició que correspon a les vocals posteriors.
vocal mitjana	Vocal que s'articula amb el cos de la llengua entre la posi-

<i>Subentrada</i>	<i>Definició</i>
vocal oberta	ció que correspon a les vocals altes i la que correspon a les vocals baixes. <i>La e de cel és una vocal mitjana baixa o oberta, i la de fem, una vocal mitjana alta o tancada.</i>
vocal posterior	Vocal baixa (⇒). Vocal que s'articula amb el cos de la llengua endarrerit. <i>La u és una vocal posterior.</i>
vocal tancada	Vocal alta (⇒).
vocal temàtica	Vocal que, en aquelles formes verbals en què apareix, se situa immediatament després del radical i permet classificar els verbs en conjugacions. <i>La vocal temàtica i dels verbs de la tercera conjugació dormir i servir.</i>
volt de pela	Perímetre mínim necessari del canó d'una surera per fer la primera pela o espelagrinada del suro.
volt normal	Perímetre del canó d'un arbre a 1,3 metres del sòl.
volta de creueria	Volta que resulta de la intersecció de dues o més voltes apuntades.
vori vegetal	Part de les llavors d'algunes palmeres del gènere <i>Phytelphas</i> i de l'espècie <i>Hyphaene thebaicas</i> , blanca i dura, utilitzada com a substitut del vori per a fabricar objectes.
vot en blanc	Acte d'exercir el dret a vot sense donar suport a cap força partidària, utilitzant una papereta en blanc o sense seguir les instruccions de vot.
vot simple	Vot temporal o perpetu, no reconegut oficialment per la Santa Seu.
vot solemne	Vot perpetu reconegut oficialment per la Santa Seu.
vuits i nous i cartes que no lliguen	Raons insignificants, que no tenen cap valor.
xampinyó de bosc	Rubiol ¹ .
xarxa de difracció	Instrument òptic format per una superfície, generalment un cristall, en què són gravades molt juntes milers de línies, emprat per a dispersar la llum.
xatrac àrtic	Ocell de la família dels làrids, de 38 centímetres de llargada, de bec vermell a l'estiu i negrós a l'hivern, que fa les migracions més llargues entre tots els ocells (<i>Sterna paradisea</i>).
xerrac de costella	Xerrac reforçat amb una beina col·locada al cantell oposat al de les dents.
xerrac de punta	Xerrac de fulla estreta i afuada, acabada en punta.
xifra aràbiga	Signe gràfic dels deu, del 0 al 9, que serveixen per a expressar qualsevol nombre en el sistema de numeració decimal.
xiprer comú	Xiprer 1 2.

<i>Subentrada</i>	<i>Definició</i>
xiprer de Mèxic	Xiprer de branques obertes, fulles agudes, verdes o glauques, i gàbul especialment petit, inicialment glauc i d'un bru lluent quan és ben madur, originari de Mèxic i Guatemala, plantat com a ornamental o per a aprofitar-ne la fusta (<i>Cupressus lusitanica</i>).
xiprer dels pantans	Arbre caducifoli de la família de les taxodiàcies, que sol desenvolupar arrels respiratòries, de soca engruixida, branquillons que es desprenen amb les fulles, les quals són linears i de color verd clar, flors masculines purpúries disposades en panícules i òrgans fructífers globosos, que viu espontàniament en terrenys pantanosos d'Amèrica del Nord i es planta sovint com a ornamental (<i>Taxodium distichum</i>).
xucla blava	Peix de la família dels centracàntids, de 12 a 20 centímetres de llargada, de color grisenc amb taques blaves sobre les aletes dorsal i anal, i línies blaves longitudinals sobre el cos (<i>Spicara flexuosa</i> , mascle).
zona d'equipaments	Zona urbana destinada a instal·lacions i edificis educatius, culturals, assistencials, etc.
zona d'exclusió	Zona entorn d'un reactor nuclear o d'una instal·lació radioactiva que és controlada pels explotadors del reactor o de la instal·lació.
zona de servitud	Espai subjecte a la servitud de pas.
zona maritimoterrestre	Àrea que és envaïda per l'aigua en els temporals de mar.

5.2. SUBENTRADES PROCEDENTS D'UNA ACEPCIÓ DEL DIECI

<i>Subentrada</i>	<i>Definició</i>
a tot estirar	Pel cap alt (\Rightarrow).
acceleració instantània	En un moviment no uniforme, límit del quocient de l'increment de la velocitat per l'increment de temps quan aquests increments tendeixen a zero.
accent circumflex	Accent gràfic que consisteix en un traç angular amb el vèrtex dirigit cap a dalt (^).
acord major	Acord format per una tercera major i una quinta.
activitat nuclear	En fis. nuclear, nombre de nuclis atòmics d'una substància radioactiva que es desintegren per segon.
agulleta d'alguer	Peix de la família dels singnàtids, de fins a 40 centímetres de llargada, de color gris brunenc o verdós, que viu en els alguers de posidònies (<i>Syngnathus acus</i>).

<i>Subentrada</i>	<i>Definició</i>
aigua crua	Aigua que no cou bé els llegums.
això no mata	No és extraordinari, no és excepcional. <i>Aquesta novella no mata.</i>
alumne intern	Alumne que viu en un internat.
angle diedre	Angle format per dos plans que es troben.
angle horari	Angle mesurat sobre l'equador celeste en sentit horari des del meridià local fins al meridià celeste que passa per l'astre.
angle obtús	Angle més gran que un de recte.
angle pla	Angle de 180°.
angle sòlid	Angle format per tres o més plans que es troben en un punt.
any bissextil [o any bixest]	Any de traspàs (⇒).
any comú	Any civil que consta de 365 dies.
apèndix xifoide	Cartílag de l'extremitat inferior de l'estern.
aranya de mar	Picnogònids.
arc conopial	Arc format per quatre quarts de cercle còncaus a l'arrencada i convexos a la part superior, que forma punta a la clau.
àrea lingüística	Àrea compresa en una isoglossa o en diverses.
aspecte lèxic	Modalitat de l'acció (⇒).
àtom hidrogenoide	Àtom que, com el d'hidrogen, només té un electró orbitant el nucli.
béns antifernals	Escreix 1 .
béns profecticis	Béns que adquireix el fill amb cabals del seu pare.
béns seents	Béns immobles.
burro mallorquí	Burro 5 2 .
ça com lla	De qualsevol manera que sigui, sigui com sigui.
cadena isotàctica	Cadena polimèrica en què els substituents dels carbonis asimètrics tenen tots la mateixa configuració relativa respecte a la cadena.
cadira curul	Cadira oficial on seien els senadors, pretors i edils patricis.
café moca	Café d'una varietat procedent d'Àrabia.
caloria gram	Caloria 1 l .
càlcul digital	Càlcul que es fa operant amb dígits o xifres.
caluga blanca	Llissa vera (⇒).
cana de destre	Destre ¹ l .
canonge doctoral	Canonge d'ofici de les catedrals i col·legiates encarregat dels aspectes jurídics.
canonge lectoral	Canonge que té l'obligació d'explicar l'Escriptura.
canonge magistral	Canonge encarregat de la predicació en una catedral o en una col·legiata.
cesura hepthemímera	Cesura de l'hexàmetre després de la síl·laba llarga del quart peu.

<i>Subentrada</i>	<i>Definició</i>
cesura penthemímera	Cesura de l'hexàmetre després de la síl·laba llarga del tercer peu.
cesura trihemímera	Cesura de l'hexàmetre després de la síl·laba llarga del segon peu.
cicló tropical	Cicló d'uns centenars de quilòmetres de diàmetre, amb una depressió atmosfèrica al centre, de vegades inferior als 900 hectopascals, que provoca pluges torrencials i vents huracanats.
cirera de pastor	a) Cirera d'arboç (⇒). b) Cirereta de pastor (⇒).
colom mongí	Colom domèstic, generalment de color blanc, que té al cap plomes llargues que li cauen pels costats.
comèdia d'intriga	Comèdia centrada en el desenvolupament d'una història.
comitè d'apel·lació	Organisme encarregat de considerar les reclamacions i de jutjar i sancionar les infraccions del reglament que quedin fora de la competència del jurat d'una competició esportiva.
compost inorgànic	Compost que no conté carboni o que, contenint-ne, és característic del regne mineral, com els òxids, els carbonats i els carbons.
condemnar un malalt	Declarar-lo irremeiablement pròxim a morir.
condemnar un vaixell	Declarar-lo fora de servei.
conreu itinerant	Conreu en què s'artiguen noves terres i s'abandonen les exhaurides.
corrent de desplaçament	Corrent elèctric que té lloc en un material, conductor o aïllant, quan hom hi aplica un camp elèctric variable en el temps.
cos ciliar	Part anterior gruixuda de la coroide de l'ull, en forma d'anell.
cosí germà	Cosí 1 1.
cosí segon	Cosí 2 1.
cosina germana	Cosina 1 1.
cosina prima [o cosina segona]	Cosina 2 1.
costella flotant	Costella que té el cartílag lliure.
dia artificial	Temps que va des de la sortida a la posta del sol.
dia feriat	Dia en què estan tancats els tribunals.
disc de pedra	Element fet de resina artificial, emprat en el temps de les primeres gramoles com a suport dels solcs de l'enregistrament sonor, generalment de setanta-vuit revolucions per minut.
disseny industrial	Disciplina especialitzada en la formalització d'objectes d'ús produïts industrialment.
donar carpetada	Suspènre un expedient, denegar una demanda, etc.

<i>Subentrada</i>	<i>Definició</i>
donar compte d'alguna cosa	Donar-ne informació, explicar-la. <i>Donar compte d'un llibre, d'una revista. No ha sabut donar compte de la seva gestió.</i>
donar l'entrada	Fer el director d'un grup instrumental o vocal un gest per indicar el moment en què ha d'iniciar la intervenció un o més intèrprets. <i>El director dona l'entrada al metall.</i>
dorsal oceànica	Serralada submergida de més de 8.000 quilòmetres de longitud que s'aixeca uns 3.000 metres per sobre de les grans profunditats marines.
els vents en relleu	Divinitats de la mitologia que obeeixen Èol. Que forma relleu, que és fet formant relleu. <i>Lletres en relleu. Brodat en relleu. Un mapa en relleu.</i>
enrotllament primari	En un transformador, enrotllament connectat a la font d'alimentació.
enrotllament secundari	En un transformador, enrotllament considerat de sortida.
escata ganoide	Escata dura, brillant, sovint romboïdal, que cobreix el cos dels peixos actinoptèrgis primitius i dels teleostis actuals.
escata placoida	Escata de naturalesa òssia, que cobreix el cos dels peixos condrictis.
escriptura capital	Escriptura majúscula emprada pels romans de la qual deriven totes les escriptures llatines.
escriptura cursiva	Escriptura manuscrita en què les lletres s'uneixen les unes amb les altres mitjançant prolongacions i lligadures.
escriptura librària	Escriptura manuscrita emprada especialment en la còpia de llibres, caracteritzada per la claredat, la regularitat i la simetria.
escriptura rústica	Impròpiament, escriptura capital romana librària.
escriptura semiuncial	Escriptura librària llatina derivada de la minúscula.
escriptura uncial	Escriptura pròpia de l'alfabet grec i llatí.
esfera terrestre	Globus terraquii b) (⇒).
espectre electromagnètic	Espectre de la descomposició d'una radiació electromagnètica policromàtica en els seus components de longituds d'ona o de freqüència característics.
estat de natura	Estat d'un poble, d'un individu, sense civilitzar.
estat estacionari	Estat d'un sistema quan els fluxos d'entrada i de sortida són iguals.
estrella de mar amb potes eutanàsia activa	Ofiuroïdeus. Mort sense sofriment provocada a una persona que té una malaltia en fase terminal o es troba en un estat d'inconsciència irrecuperable.
explosió demogràfica	Increment sobtat de la població d'una espècie o vegetal d'un territori.

<i>Subentrada</i>	<i>Definició</i>
farga catalana	a) Mètode de reducció del mineral de ferro, emprat entre els segles XVII i XIX a les fargues de Catalunya i a altres regions d'Europa. b) Establiment on s'obtenia el ferro per mitjà d'aquest mètode.
fer el petarrell	Fer cara de contenir el plor, fer semblant d'estar a punt de plorar.
fer farons	Faronejar.
fer la corretgeta a un arbre	Treure-li un tros d'escorça tot al voltant del tronc o d'una branca.
fer mamballetes	Fer ballmanetes (⇒).
fer temps d'un esdeveniment	Haver transcorregut molt de temps des que va passar. <i>D'això ja fa temps. Fa temps que no anem a veure els avis.</i>
fer upa	Alçar una cosa o una persona fent força, especialment una criatura. <i>Vols fer upa?</i>
fesol rèneg	Mongeta rènega (⇒).
focus virtual	Punt del qual un feix de rajos divergents sembla provenir.
fonollada groga	a) Herba esquellera (⇒). b) Herba de la família de les escrofulariàcies, de fulles linears i de flors grogues i petites, disposades en raïms espiciformes, freqüent a les brolles i a les pastures seques (<i>Odontides luteus</i>).
fòsfor blanc [o fòsfor ordinari]	Fòsfor 1.
funció transformada	Funció definida a partir d'una altra mitjançant una integral.
gavina riallera	Gavina 1.
gavineta de tres dits	Gavineta 1.
gerret pàmfil	Gerret ver mascle, d'aspecte marcit després d'efectuar la fresa.
gram força	Gram ² 1 2.
gram massa	Gram ² 1 1.
gran caloria	Quilocaloria.
i llatina	Lletra <i>i</i> I.
imatge real	Imatge formada realment en el punt on convergeixen els rajos reflectits o refractats.
imatge virtual	Imatge que es veu en el punt de convergència de les prolongacions dels rajos lluminosos que arriben a l'ull de l'observador.
iniciativa legislativa	Presentació al Parlament d'un text articulat de prescripcions normatives a fi d'obrir el procediment per fer-ne una llei.
interval·ls ascendent·s	Successió d'interval·ls en què cada so és més agut que l'anterior.

<i>Subentrada</i>	<i>Definició</i>
joc de l'oca	Joc que es juga amb daus i fitxes damunt un cartó on hi ha dibuixades, formant una espiral, seixanta-tres cases numerades, en què cada jugador mou la seva fitxa segons els nombres que treu a la sort, i guanya qui primer arriba a la casa número 63.
jurar el càrrec	Acceptar-lo per mitjà de jurament.
l'etern repòs	La mort.
llàgrima de Batàvia	Llàgrima 3 2.
llana suarda	Llana bruta que encara conté tota la suarda.
llenguatge objecte	Llenguatge, natural o artificial, descrit per un altre llenguatge.
llet maternitzada	Producte semblant a la llet materna, obtingut a partir de la llet de vaca i altres ingredients, apte per a la lactància artificial.
lletra cursiva	Lletra d'impremta inclinada a la dreta imitant més o menys la lletra manuscrita.
lletra rodona	Lletra d'impremta de forma circular i dreta, emprada generalment en la composició de textos de llibres, diaris i revistes.
llissa vera	Peix de la família dels mugílids, que té el llavi superior gruixut amb fileres de papilles a la part inferior (<i>Chelon labrosus</i>).
lotus blanc	Lotus 1 1.
mantenir converses (o reunions, etc.)	Tenir-les.
matriu nul·la	Matriu en què tots els elements són zeros.
memòria volàtil	Memòria que només conserva la informació mentre es manté aplicada la tensió d'alimentació i, per tant, la perd en desaparèixer aquesta.
mentir pel coll [o mentir per la gola]	Dir mentides malèvoles.
merla de bec groc	Merla 1.
mestre d'estudi [o mestre d'escola, o mestre de minyons]	Mestre d'ensenyament primari.
metge forense	Metge adscrit a un jutjat.
metge intern	Metge que fa feina en un hospital i hi resideix d'una manera més o menys fixa.
mocador de butxaca	Mocador 1 1.
mode major	Mode que empra l'escala diatònica de cinc tons i dos semitons, en la qual aquests dos semitons se situen entre el tercer i el quart i entre el setè i el vuitè dels seus graus.

<i>Subentrada</i>	<i>Definició</i>
mode menor	Mode que, amb la mateixa armadura que el seu relatiu major, se situa a una tercera menor més avall.
mòllera pigada [o mòllera bròtola]	Peix de la família dels gàdids, amb les aletes ventrals que sobrepassen amplament l'origen de l'aleta anal (<i>Phycis blennoïdes</i>).
mongeta rènega	Mongeta d'una varietat de gra gros i rodó.
mot hereditari	Mot que ha sofert l'evolució fonètica normal, segons les lleis fonètiques pròpies de la llengua.
mot patrimonial	Mot hereditari (⇒).
mot popular	Mot hereditari (⇒).
múscul ciliar	Esfínter del cos ciliar que augmenta la convergència del cristallí en l'acomodació.
múscul digàstric	Múscul depressor del maxil·lar inferior.
neboda valenciana	Filla d'un cosí o d'una cosina.
nebot valencià	Fill d'un cosí o d'una cosina.
negret xato	Peix de la família dels esqualíds, de fins a 180 centímetres de llargada, de color uniforme, bru fosc o negrós, amb reflexos violacis, sense espines a les aletes dorsals i amb el musell carnós, curt i arrodonit (<i>Dalatias licha</i>).
nervi ciliar	Nervi del globus de l'ull situat entre l'iris i la còrnia.
nesprer del Japó	Arbre perennifoli de la família de les rosàcies, de mida petita, de fulles oblongues o ovades, dentades, coriàcies i rugoses, d'un verd fosc a l'anvers, tomentoses i rogenques al revers, flors blanquinoses en panícula i fruits carnosos, les nespres, originari de l'Àsia oriental i cultivat als països càlids o temperats (<i>Eriobotrya japonica</i>).
no disgustar una cosa a algú	a) Agradar-li. <i>Aquest vi és bonet: no em disgusta.</i> b) PER EXT. <i>Aquest pentinat no em disgusta, però m'agradava més el que portaves abans.</i>
no dissimular-se una cosa	Veure-la tal com és. <i>Jo no em dissimulo la gravetat del meu mal.</i>
no mentir una cosa	No enganyar, revelar la veritat. <i>Aquests papers no menteixen, algú ens ha estat robant a poc a poc.</i>
notació musical	Sistema convencional d'escriptura de la música basat en un conjunt de signes gràfics.
ona portadora	Ona electromagnètica que, mitjançant la modulació, fa de suport de la informació que es transmet per qual-sevol sistema de telecomunicacions.
ona ultracurta	Ona radioelèctrica que té una longitud de 10 centímetres a 1 metre i una banda de 0,3 a 3 gigahertz.
palmera de dàtils	Palmera dioica, de fulles pinnades de color verd grisenc i de baies oblongues comestibles, els dàtils, originària del nord d'Àfrica i de l'Àsia sud-occidental, plantada

<i>Subentrada</i>	<i>Definició</i>
	sovint als països càlids com a ornamental o per a aprofitar-ne els dàtils (<i>Phoenix dactylifera</i>).
panda gegant	Panda 1.
partícula conjugada	En fis. nuclear, partícula respecte a la corresponent anti-partícula, i viceversa.
perdiu roja	Perdiu 1 1.
perdonar la vida a algú	No matar-lo, no ajusticiar-lo.
pericó groc	Pericó 1 1.
permetre's la llibertat de fer alguna cosa [o permetre's de fer alguna cosa]	Gosar fer alguna cosa. <i>M'he permès la llibertat d'entrar. M'he permès de contradir-lo.</i>
petita calorïa	Caloria 1 1.
picar-se el vi	Començar a agrir-se.
picar-se una cosa	a) Fer-s'hi petits forats. b) Començar a corcar-se, a arnar-se. <i>Les bigues d'aquesta habitació s'han picat.</i> c) Fer-s'hi petits forats i taques a causa de la humitat, la corrosió, el florit, etc.
pica-soques blau	Pica-soques 1.
pimpinella petita	Pimpinella 1 1.
piula grossa	Piula ¹ 1.
pixota de llanguet	Peix de la família dels caràpids, de cos comprimit i molt allargat, que viu comensal en el tub digestiu de les holotúries (<i>Carapus acus</i>).
plata alemanya [o plata de níquel]	Alpaca 2.
plec antiforme	Plec simple convex cap amunt.
plec sinforme	Plec còncau cap amunt.
plexe solar	Plexe situat davant l'aorta, al voltant del tronc celíac i de l'artèria mesentèrica superior.
ploma tectriu	Ploma que cobreix la base de les plomes de la cua o les ales d'un ocell.
polit cantaire	Polit ¹ 1.
poll del pubis	Cabra 4 1.
portador majoritari	Portador que existeix en una quantitat superior a la meitat del total de portadors.
portador minoritari	Portador que existeix en una quantitat inferior a la meitat del total de portadors.
prendre en compte alguna cosa [o tenir en compte alguna cosa]	Tenir-la present en el moment d'actuar, de prendre una decisió. <i>Aquest detall, l'heu de tenir en compte. Això, heu de prendre-ho en compte.</i>
primitiva d'una funció	Funció que té per derivada la funció esmentada.
proposició subcontrària	Proposició particular que té, respecte d'una altra proposició particular, els mateixos termes però diferent

<i>Subentrada</i>	<i>Definició</i>
punt neutre	qualitat, de manera que poden ésser ambdues veres però no ambdues falses. a) Punt d'un sistema elèctric que es troba a un potencial nul i sovint unit a terra. b) En un sistema polifàsic, punt comú de l'estrella o del conductor o del born corresponents.
qüestió de turment	Tortura infligida antigament a un acusat per a fer-li confessar alguna cosa.
raça caucàsica [o raça blanca]	Raça humana que comprèn la majoria de pobles d'Europa, del nord d'Àfrica i del sud-oest d'Àsia.
raça mongòlica [o raça groga]	Raça humana que comprèn la major part dels pobles d'Àsia.
rata dormidora grisa	Liró I.
rata dormidora rogenca	Mamífer rosegador de la família dels glírids, de pelatge castany clar i ulls grossos (<i>Muscardinus avellanarius</i>).
regressió lineal	Estudi de la millor aproximació d'una variable aleatòria mitjançant una combinació lineal d'altres variables.
reineta europea [o reineta septentrional]	Amfibi anur de la família dels hílids, semblant a la granota, de cos més esvelt i potes llargues i primes, que habita en llocs humits, sovint en grups nombrosos (<i>Hyla arborea</i>).
retroacció negativa	En un sistema, fet de prendre una fracció petita del senyal de sortida per oposar-la al senyal d'entrada a fi que la diferència actuï sobre el sistema.
rosar bord [o rosar boscà]	Roser silvestre (⇒).
rosar d'hivern	Roser silvestre (⇒).
rosar de bardissa	Roser silvestre (⇒).
rosar de ca	Roser caní (⇒).
rosar de marges [o rosar de muntanya , o rosar de pastor]	Roser silvestre (⇒).
rosar gavarer	Roser silvestre (⇒).
saba ascendent	Saba que conté les sals minerals absorbides del sòl i circula, des de les arrels a d'altres òrgans de la planta, a través del xilema.
saba elaborada [o saba descendent]	Saba que conté les substàncies nutritives produïdes a les fulles i altres òrgans verds de la planta mitjançant la fotosíntesi i que circula bàsicament a través del floema.
sala càrstica	Cavitat d'un carst de mides més grans que els conductes que hi donen accés.
sala d'una mina	Cavitat d'una mina de mides més grans que les galeries que hi donen accés.
sant baró	Home bo, sense malícia. <i>Amb paciència de sant baró, a tot deia amén.</i>

<i>Subentrada</i>	<i>Definició</i>
sèrie homòloga	Sèrie de compostos orgànics cadascun dels quals s'obté de l'anterior per l'addició del grup CH ₂ .
serra circular	Serra proveïda d'un disc d'acer dentat al qual s'imprimeix un moviment de rotació, que serveix per a tallar fusta, pedra, etc.
signe lingüístic	Associació d'un concepte significatiu, o significat, i d'una imatge acústica, o significant.
signe negatiu	Signe que designa els nombres negatius i les magnituds negatives.
sistema cúbic	Sistema cristallí format per cinc classes cristal·lines que tenen en comú el fet de posseir quatre eixos ternaris equidistants els uns dels altres i que originen tres eixos binaris perpendiculars entre ells i equidistants dels anteriors.
sistema hexagonal	Sistema cristallí format per set classes cristal·lines amb un eix senari principal.
sistema isomètric	Sistema cúbic en què els tres eixos cristal·logràfics són iguals.
sistema lingüístic	Conjunt d'elements lingüístics connectats per relacions de solidaritat i d'interdependència que els defineixen i els delimiten, de manera que la modificació d'un d'aquests elements afecta l'equilibri de tot el conjunt.
sistema monoclínic	Sistema cristallí caracteritzat per tenir un eix cristal·logràfic inclinat diferent de 90° respecte als altres dos, i en el qual l'holoèdria només té un eix binari normal a un pla de reflexió i un centre de simetria.
sistema ortoròmbic	Sistema ròmbic (⇒).
sistema pràctic	Sistema d'unitats que té com a unitats fonamentals el metre, el quilogram força o quilopond i el segon.
sistema ròmbic	Sistema cristallí que té els tres eixos cristal·logràfics desiguals i perpendiculars.
sistema tetragonal	Sistema cristallí format per tres classes cristal·lines, la característica simètrica de les quals és posseir un eix principal quaternari.
sistema triclínic	Sistema cristallí que té tres eixos cristal·logràfics desiguals oblics entre ells.
sistema trigonal	Sistema cristal·logràfic caracteritzat per un eix ternari principal o senari d'inversió.
somera vermella	Forcadella 1 l.
soroll estàtic	Soroll breu d'intensitat irregular que interfereix la recepció de senyals de ràdio, produït per descàrregues d'electricitat atmosfèrica o per interferències degudes a aparells industrials i domèstics que generen guspises.
sortir carabassa	Un meló, sortir aigualit i insípid.
summe pontífex	Papa ¹ 2 l.

<i>Subentrada</i>	<i>Definició</i>
superfície quàdrica	Superfície algebraica de segon grau a l'espai de tres dimensions.
superfície reglada	Superfície engendrada per una recta.
tallar un arbre	Tallar-lo per la soca, per la base.
telègraf simple	Telègraf que solament pot transmetre un telegrama d'un cop en cada línia.
teló de boca	Teló I 1.
teló de ferro	Planxa metàl·lica que s'abaixa perquè el foc no es propaigui de l'escenari a la sala o viceversa.
teló de fons	Tela gran, generalment pintada, de l'amplària de l'escenari, que es pot baixar i pujar i que, abaixada, forma part d'una decoració.
tenir el mes	Tenir la menstruació.
torre albarrana	Torre situada a l'exterior dels murs a les antigues fortificacions.
transició vítria	Fusió gradual, com la que fa el vidre.
transistor bipolar	Transistor en què el control del corrent principal s'efectua per la injecció de portadors minoritaris.
vareta màgica	Vareta de què se serveixen els mags, les fades, els endevins, etc., que concentra i emet el poder que tenen atribuït.
vel parcial	Membrana que cobreix l'himeni d'alguns fongs.
vel universal	Membrana que cobreix enterament el carpòfor en formació d'alguns fongs.
velocitat instantània	En un moviment no uniforme, velocitat que en un punt donat és el límit de l'increment de l'espai dividit per l'increment del temps quan aquests increments esdevenen infinitament petits.
velocitat mitjana	En un moviment no uniforme, quocient de dividir l'espai recorregut pel temps emprat a recórrer-lo.
vents etesis	Vents periòdics que bufen en diferents indrets del Mediterrani.
vi escumós	Vi que ha sofert una segona fermentació dels seus sucres naturals un cop embotellat.
voltor lleonat	Voltor 1.
xerrac de beina	Xerrac reforçat amb una beina col·locada al cantell oposat al de les dents.
xucla vera	Peix de la família dels centracàntids, de cos oblong, de fins a 24 centímetres de llargada, amb el dors de color gris blavós, els flancs més clars amb una taca central, negra i rectangular, i nombroses taquetes fosques, el ventre argentat i la lliurea nupcial amb taques blaves, molt fosca en els mascles (<i>Spicara maena</i>).

5.3. SUBENTRADES PROCEDENTS D'UN EXEMPLE DEL DIECI

<i>Subentrada</i>	<i>Definició</i>
a bell raig	En gran abundància.
a comptar de	A partir de. <i>Els justificants s'han de presentar en el termini de dos mesos a comptar d'avui.</i>
a domicili	En el domicili de la persona interessada. <i>Servei a domicili. Un metge que fa visites a domicili. Servir, vendre, mercaderies a domicili.</i>
a la desbandada	De manera desordenada, tirant cadascú per un costat diferent. <i>Fugir a la desbandada. En sentir els trets, la multitud va córrer a la desbandada.</i>
a la ratlla de	Prop de (una quantitat). <i>L'edat exacta no la sé, però ja està a la ratlla dels cinquanta. La despesa pujava a la ratlla dels 1.000 euros.</i>
a les portes de a mida	Molt prop de. <i>Arribar a les portes de la mort.</i> Amb les dimensions ajustades a l'ús a què està destinat. <i>Mobles fets a mida. Mobles a mida. Fer-se fer un vestit a mida. Tallar les peces a mida.</i>
a plens pulmons	Omplint els pulmons fins a la seva màxima capacitat. <i>Respirar a plens pulmons. Cridar a plens pulmons.</i>
a poc a poc	Lentament.
a punt de	En la situació imminent de. <i>Estava a punt de plorar. Els geranis estan a punt de florir.</i>
a ratlla	En els seus límits justos. <i>Jo sabré posar a ratlla els més agosarats.</i>
a reveure	Expressió de comiat, especialment a una persona que hom espera tornar a veure.
abella mestra	Abella reina (\Rightarrow).
aberració cromàtica	En una lent o mirall, no-convergència, en un sol focus, dels rajos de llum de diferents colors que emanen d'un únic punt.
accent de quantitat	Accent que empra com a element distintiu la durada de les vocals i de les síl·labes.
accent diacrític	Accent gràfic usat per a diferenciar mots que altrament serien homògrafs.
accés directe	Accés que permet introduir-se directament en un fitxer informàtic, sense seguir la seqüència completa d'accés.
aigües continentals	Espais marítims propers a la costa que envolten un continent.
aixecar una sessió	Donar-la per acabada.
aixecar-se el temps	Asserenar-se un dia que ha començat núvol, plujós, etc.
aixecar-se vent	Començar a fer vent.
ajudant de camp	Militar que exerceix les funcions de secretari i d'auxiliar del comandament general.

<i>Subentrada</i>	<i>Definició</i>
al través	En sentit perpendicular a la llargària. <i>Tallar una fusta, una peça de roba, al través.</i>
alegre com un picarol alguna cosa	Molt alegre, de natural alegre. Expressió amb què es designa una cosa indefinida. <i>Pregunta-li si en sap res: ell en sap segurament alguna cosa. Alguna cosa de bo, de dolent, de cert.</i>
amb segones	Amb una intenció encoberta. <i>M'ho haig de prendre al peu de la lletra o ho has dit amb segones?</i>
amígdala faríngia	Amígdala situada a la part nasal de la faringe.
amígdala palatina	Amígdala situada a la paret lateral de la faringe entre els pilars del vel del paladar.
anar a llengües de la gent	Ésser objecte de comentaris maldients.
anar a llunes una cosa	Variar d'un temps a un altre.
anar a regna solta	a) Un cavall, córrer sense ésser refrenat. b) Obrar amb tota llibertat.
anar a roba en un lloc	Saquejar-lo.
anar curt de diners	Tenir pocs diners.
anar folrat d'armilla	Anar fort d'armilla (⇒).
aprendre de nota	Aprendre de música.
arma de repetició	Arma de foc en la qual la introducció del cartutx a la recambra l'efectua el tirador accionant un mecanisme.
baix poble [o poble menut]	El grup més baix en l'estratificació social.
bàlsam de Judea	Resina que flueix de l'arbre de la família de les burseràcies <i>Commiphora gileadensis</i> o <i>C. opobalsamum</i> , propi de l'Àfrica nord-oriental i d'Aràbia.
bàlsam del Canadà	Oleoresina de color groguenc o verdós, obtinguda de l'avit del bàlsam, emprada sobretot en òptica i microscòpia, i també en medicina i perfumeria.
batre les pernes	Morir 1 1.
biga carenera [o biga serrera]	Biga que correspon a la part més alta d'una teulada.
bona bua	Irònicament, mal bua.
bufar de ràbia	Estar sensiblement enrabiad.
bufeta natatòria	Bufeta situada en el tub digestiu de molts peixos, plena d'aire o d'una mescla gasosa, que intervé en l'equilibri hidrostàtic.
cansalada viada	Cansalada del ventre o del coll del porc que presenta vies de carn.
carregar-se de febre un malalt	Pujar-li la febre.
caure adormit	Adormir-se.
caure bé	Una peça de vestit, escaure.
caure de pernes enlaire	Caure de cap.
caure malalt	Posar-se malalt.

<i>Subentrada</i>	<i>Definició</i>
caure malament	Una peça de vestit, no escaure.
clar i net [o clar i català]	Amb tota claredat, sense embuts. <i>Parlar clar i net. T'ho diré clar i català.</i>
clau de ganxo	Clau que té la part de la cabota torçada en angle recte, emprat per a penjar objectes.
colla de gats	Grup de persones poc importants. <i>No facis cas de les seves crítiques: són una colla de gats.</i>
color brut	Color confús.
compixar-se de riure	Pixar-se de riure (⇒).
cordó sanitari	Defensa que s'oposa a una epidèmia mitjançant mesures administratives i materials que n'impedeixen la propagació.
creu grega	Creu que té els quatre braços iguals.
creu llatina	Creu que té el braç inferior més llarg que els altres i el superior, més curt.
corsa contra rellotge	Cursa cronometrada de sortida individual en què un corredor o un equip intenta recórrer la distància de la prova en el menor temps possible.
d'ahir en vuit (o d'ahir en quinze , etc.)	Al cap de vuit, de quinze, etc., dies a partir d'ahir.
d'ahir ençà	Des d'ahir.
d'avui en vuit (o en quinze , etc.)	Al cap de vuit, de quinze, etc., dies comptant el dia d'avui.
de cert temps enllà	Des del moment anomenat cap endavant. <i>De demà enllà. D'ahir enllà.</i>
de cor (s. v. cor ¹ acc. 2)*	Sincerament. <i>Sempre ha estat catòlic de cor.</i>
de primera necessitat	De què hom no pot prescindir. <i>Tothom està d'acord que el pa i la llet són articles de primera necessitat.</i>
deixar anar una cosa	a) Cessar de subjectar-la. <i>Deixar anar una corda que hom tenia agafada.</i> b) <i>PER EXT. Deixar anar un renec, una mala paraula.</i>
deixar jeure un afer	Deixar dormir un afer (⇒).
des que	Indica el punt inicial d'un espai de temps. <i>Des que vós sou ací, han canviat molt les coses.</i>
desfer-se en plors (o en llàgrimes , o en compliments , etc.)	Manifestar-los sense cap contenció.
Déu meu!	Exclamació que expressa consternació, sorpresa.
dia per altre	Cada dos dies, un dia sí, un dia no.

* En el DIEC2 hi ha dues subentrades **de cor** procedents del DIEC1. Una pertany a l'accepció **3** de l'article **cor**¹, mentre que l'altra pertany a l'accepció **4** d'aquest mateix article. Aquestes subentrades són diferents, doncs, de la subentrada **de cor** que recollim aquí com a nova i que pertany a l'accepció **2** de l'article.

<i>Subentrada</i>	<i>Definició</i>
diccionari visual	Diccionari que presenta il·lustracions ordenades temàticament, en les quals s'assenyalen les denominacions de les diverses parts dels objectes que s'hi mostren.
dijous sant	Dijous de la setmana santa en què les esglésies cristianes commemoren la santa cena i la institució de l'eucaristia. <i>Tornaran abans de Dijous Sant.</i>
diners engrunats	Xavalla 2.
dissabte de glòria	Vigília de Diumenge de Pasqua en què es commemora el repòs de Jesucrist en el sepulcre. <i>El Dissabte de Glòria hi ha missa de vetlla.</i>
diumenge de rams	Diumenge que inicia la setmana santa, en què se celebra l'entrada de Jesucrist a Jerusalem entre les aclamacions del poble i es beneeixen les palmes i els palmons que els fidels porten en processó. <i>El Diumenge de Rams estrena sabates.</i>
divendres sant	Divendres de la setmana santa en què es commemora la passió i la mort de Jesucrist i en què tradicionalment es dejunava. <i>Les processons de Divendres Sant.</i>
donar a algú la llibertat de fer una cosa	Donar-li el consentiment per fer-la.
donar curs a alguna cosa	a) Fer que surti del lloc on estava continguda o retinguda. <i>Donar curs a l'aigua embassada.</i> b) <i>PER EXT.</i> Donar curs al seu mal humor.
donar renyina a algú	Renyar.
edat antiga	Edat de la història que s'estén des dels primers temps històrics fins a la caiguda de l'Imperi romà.
edat del bronze	Edat prehistòrica en què es va descobrir i es va començar a usar el bronze.
edat moderna	Edat de la història que s'estén des de la caiguda de l'Imperi bizantí fins a la Revolució Francesa o fins a l'actualitat.
eixamplar-se-li a algú el cor el suprem adéu	Algú, tranquil·litzar-se.
empremta digital	La mort.
[o empremta dactilar]	Marca que deixa el dit en un objecte amb què s'ha posat en contacte.
en actiu	Exercint les seves funcions. <i>Una catedràtica en actiu.</i>
en cap concepte	De cap manera (⇒). <i>No puc acceptar-ho en cap concepte.</i>
en corporació	En grup sense faltar-hi ningú. <i>L'Ajuntament assistí en corporació a un acte.</i>
en corrua [o corrua feta, o a corrua feta]	Formant filera. <i>Els cotxes anaven en corrua darrere del camió.</i>
en flor	Florit ² 1 1. <i>Els cirerers en flor.</i>
en persona	a) Un mateix, amb presència real del cos. <i>Hi aniré en persona. Sembla el diable en persona.</i> b) Realment o di-

<i>Subentrada</i>	<i>Definició</i>
	rectament, sense intermediaris. <i>Conec el conseller en persona.</i>
en senyal de	Com a prova o demostració de. <i>Les banderes a mig pal en senyal de dol.</i>
en tots conceptes	Des de tots els punts de vista. <i>És una persona apreciable en tots conceptes.</i>
endevinar-la	Fer una acció encertada. <i>Venent aquests valors i comprant aquestes accions, l'hauràs endevinada.</i>
enemic capital	a) Enemic mortal. b) <i>PER EXT.</i> <i>El joc és el seu enemic capital.</i>
engegar algú a passeig (o a dida, etc.)	Treure-se'l del davant de mala manera, especialment amb paraules despectives o violentes.
entendre-s'hi	Veure amb claredat una situació per a poder obrar amb eficàcia. — <i>T'hi entens?</i> — <i>Sí que m'hi entenc. No m'hi entenc.</i>
és cas de	És l'ocasió de. <i>És cas de veure si podem ajudar-la. Què és cas de demanar-li'n, si ja els ha acabats!</i>
esmalt d'ungles	Pintura cosmètica per a les ungles.
espai vectorial	Conjunt proveït de dues operacions, una suma i un producte per escalars, amb unes certes propietats anàlogues a la suma de forces i al producte d'una força per un nombre.
ésser algú una pólvora	Ésser molt irascible.
ésser d'algú la culpa d'alguna cosa	a) Ésser-ne, aquesta persona, responsable. <i>Si m'ha enganyat, la culpa és meva de fiar-me d'un home com ell.</i> b) <i>PER EXT.</i> <i>Si no hem vingut més aviat la culpa és de la pluja.</i>
ésser-li igual una cosa a algú	Ésser-li indiferent. <i>Feu el que vulgueu, m'és igual. Tot li és igual: tant li és una cosa com una altra.</i>
estar a l'aguait [o posar-se a l'aguait, o posar-se en aguait]	Estar atent a alguna cosa.
estar a un tomb de dau	Estar a punt. <i>La collita estava a un tomb de dau de perdre's. Està a un tomb de dau de guanyar el plet.</i>
estar de bon demble	Estar de bon humor. <i>Veig que estàs de bon demble.</i>
estar de mal demble	Estar de mal humor. <i>L'he trobat que estava de mal demble.</i>
fer burilles	Treure's un tap de nas amb el dit.
fer cas omís d'algú o d'alguna cosa	No fer-ne cas, despreocupar-se'n. <i>Sempre ha fet cas omís de les persones que dirigien l'empresa. Autors que fan cas omís de totes les preocupacions socials.</i>
fer esment d'alguna cosa	Fer-ne menció. <i>Del que heu vist, no en feu esment a ningú.</i>
fer ferm	Lligar, cordar, subjectar, etc., d'una manera segura i sòlida una cosa. <i>Han fet ferma la corda on s'agafaran.</i>
fer la lluna el minvant	Disminuir gradualment la seva part il·luminada pel Sol.

<i>Subentrada</i>	<i>Definició</i>
fer la patota	Fer trampes en el joc per obtenir un benefici, per no sortir perjudicat, etc. <i>Si no fes la patota, els impostos se'm menjarien tots els guanys.</i>
fer magre [o menjar de magre]	Menjar amb abstinència de carn.
fer una concessió a algú [o fer concessions a algú]	Cedir en alguna cosa, dispensar un tracte més favorable del que és habitual. <i>Uns comerciants que fan moltes concessions a llurs clients. És una concessió que faig a l'opinió de la gent.</i>
fer valer una cosa	Fer-la prevaler per damunt d'una altra. <i>Fer valer algú la seva autoritat.</i>
fer-se valer	Procurar-se el respecte o la consideració dels altres. <i>És un home que no sap fer-se valer.</i>
ficar el nas en alguna cosa	Intervenir-hi sense tenir-hi dret.
fill espiritual	Deixeble amb relació al seu pare espiritual.
formatge de bola	Formatge de tipus holandès, de forma esfèrica i generalment recobert d'una capa de cera vermella.
galivar-hi	Llucar-hi (⇒). <i>No tinguis por: no hi galiva; no s'adonará de res.</i>
gat escaldat amb aigua tèbia en té prou	La persona que ha sofert un dany procura de no patir-ne d'altres, encara que siguin menys importants.
girar espatlla	Tombar-se d'esquena a algú. <i>Girà espatlla i se n'anà.</i>
gos de presa	Gos fort que no deixa anar la presa que ha agafat amb les dents.
gos que lladra no mossega	Els qui criden molt i amenacen no solen escometre.
grup abelià	Grup commutatiu (⇒).
impresora làser	Impresora que genera textos i imatges per mitjà d'un raig làser.
indústria tèxtil	Conjunt d'activitats dedicades a la transformació de matèries primeres mitjançant maquinària i treball per tal d'obtenir productes tèxtils.
instrument de corda	Instrument en què el so es produeix per la vibració de les cordes quan hom les frega, les colpeja o les polsa.
ira de Déu!	Expressió que manifesta ràbia.
judici final	Judici universal (⇒).
l'església universal	L'Església catòlica.
la bola del món	Globus terraquí (⇒).
la guineu quan no les pot haver diu que són verdes	Expressió emprada per a denotar que hom afecta desdenyar allò que no pot haver o aconseguir.
la meva meitat	El meu marit, la meva muller.
les tres unitats	El conjunt de la unitat d'acció, la unitat de lloc i la unitat de temps.
llarg de vista	Que hi veu molt bé de lluny.

<i>Subentrada</i>	<i>Definició</i>
llibre d'hores	Breviari 1 l.
llibre de classe	Llibre que conté les explicacions d'una matèria o assignatura i que és utilitzat pels escolars, pels universitaris, per a estudiar-la.
llibre sant	Llibre que conté la doctrina d'una religió. <i>La Bíblia i l'Alcorà són llibres sants.</i>
lligar-se-li a algú el cor [o lligar-se-li a algú la llengua]	Resultar-li impossible de parlar a causa d'alguna emoció.
llit de monja	Llit per a una sola persona.
lliure arbitri	Franc albir (⇒).
llucar-hi	Saber copsar les coses amb la intel·ligència. <i>Sembla que sigui un desvergonyit, però és que no hi lluca.</i>
mal per mal	En igualtat de circumstàncies adverses. <i>Mal per mal, una mort ràpida.</i>
mala negada facis!	Expressió per a manifestar la ira contra algú.
mar de lleva	Mar amb onades que són degudes a vents llunyans o a vents que ja han minvat.
marxes forçades [o a marxes dobles]	a) Fent més llargues i ràpides les etapes d'un moviment de tropes i més curts els descansos. b) Sense perdre temps.
mirar contra el govern	Mirar guerxo.
mode plagal	En el cant gregorià i bizantí, mode derivat d'un altre de principal o autèntic.
mongeta seca	Llavor madura comestible de la mongetera, generalment reniforme, de mida variable i de color divers, blanc, rosat, negrenc, marbrejat, segons la mena.
mongeta tendra	Llegum tendre comestible de la mongetera, verd, de longitud variable, pla o quasi cilíndric.
moviment retrògrad	Moviment de translació o de rotació, aparent o real, d'un astre, que té lloc en el sentit est-oest.
n'hi ha un feix, de tu!	Expressió usada per a manifestar a algú que ens fa perdre la paciència.
no entrar-li a algú alguna cosa al cap [o no entrar-li a algú alguna cosa]	No poder-la aprendre. <i>El grec no m'entra al cap; em resulta molt difícil.</i>
no poder pair algú	No poder-lo suportar, tenir-li gran aversió. <i>L'Albert no pot pair la seva cunyada.</i>
no tenir prou boca per a lloar algú	Lloar-lo molt.
novella cavalleresca	Obra d'imaginació en què es contaven aventures heroiques, amoroses, de cavallers.
obrir el cor a algú	Dir-li tot el que es pensa o se sent.

<i>Subentrada</i>	<i>Definició</i>
ocell de presa [o ocell de rapinya]	Ocell rapaç (⇒).
ordre toscà	Ordre dòric simplificat.
orquestra filharmònica	Orquestra que té entre vuitanta i cent instruments.
ou escumat	Ou bullit sense closca.
ou passat per aigua	Ou posat dins aigua bullent que no ha arribat a endurir-se.
pa de figues [o pa de figa]	Massa de figues seques molt atapeïdes i capolades, sovint barrejades amb ametlles i nous trencades.
pa de terra	a) Massa compacta de terra. b) Tros de terra que es deixa adherida a les arrels de les plantes que han d'ésser trasplantades.
pacte de supervivència	Pacte en virtut del qual el marit i la muller, en adquirir un bé immoble, acorden que la part del qui mori primer passarà al cònjuge supervivent.
paladar dur	Volta del paladar.
paper assecant	Paper no encolat, molt porós, emprat per a assecat la tinta dels escrits.
pasqua de resurrecció [o pasqua florida , o primera pasqua]	Pasqua 2 1.
pasqua granada [o segona pasqua]	Pentecosta 2. <i>Veurem la Sandra i en Pere dilluns de Pasqua Granada. Esperarem fins a la segona Pasqua.</i>
passar un llibre	Estudiar-lo ordenadament. <i>És una nena molt eixerida, ja passa el segon llibre de lectura.</i>
per punt	a) Per amor propi. <i>No ha anat al casament per punt.</i> b) Per tossuderia. <i>S'ha discutit amb ell només per punt.</i>
persona sense estudis	Persona que no ha estudiat res o que ha estudiat molt poc.
peu de pàgina	Part baixa de la pàgina. <i>Una nota a peu de pàgina, al peu de la pàgina.</i>
picar de peus	Mostrar el rebuig, la disconformitat, picant amb els peus a terra.
plantar botiga	Posar botiga (⇒).
plantilla ortopèdica	Plantilla que, interposada entre la planta del peu i el calçat, contribueix a la correcció de certes deformitats del peu.
pompes fúnebres	Cerimònies d'enterrament d'un difunt. <i>Administració, servei, de pompes fúnebres.</i>
posar despatx	Obrir un despatx.
posar en clar un afer [o deixar en clar un afer]	Explicar-lo clarament, de manera que no ofereixi dubtes. <i>Convindria que poséssim en clar totes les condicions.</i>
prestar jurament	Jurar 1 1. <i>Va prestar jurament de fidelitat.</i>
privilegi d'invençió	Patent 5.
protecció civil	Organització que coordina els serveis de salvament i els

<i>Subentrada</i>	<i>Definició</i>
qui dia passa, any empeny	cossos policials en el cas d'un sinistre greu o d'una catàstrofe. Expressió que indica que hom no fa gaire cas de les coses desagradables de cada dia o de les conseqüències d'esdeveniments que no l'afecten d'una manera immediata.
quocient intel·lectual	Xifra que representa una valoració de la intel·ligència d'una persona i que resulta de dividir l'edat mental per l'edat cronològica real i multiplicar per cent.
rajada de sol rei d'armes	Raig de sol. En les corts medievals, oficial amb el càrrec de portar missatgeries importants, ordenar les grans cerimònies i dur el registre dels escuts de la noblesa del país.
relliscar-li a algú una cosa	No donar-hi cap importància, no posar-hi atenció. <i>Tant és que li diguis una cosa com una altra, tot li rellisca.</i>
renyines de coixí repensar-s'hi	Disputes entre marit i muller. Canviar de parer. <i>Anava a fer-ho; però m'hi vaig repensar i vaig veure que no calia.</i>
retre l'ànima a Déu roba feta rotació de conreus	Morir 1 1 . Roba confeccionada (⇒). <i>Una botiga de roba feta.</i> Alternança ordenada de diferents conreus en el mateix camp.
saber de nota samarreta imperi santíssim sagrament	Saber de música. Samarreta de tirants. L'eucaristia, especialment les hòsties consagrades quan són reservades en el sagrari o exposades a la devoció dels fidels.
sector de serveis	Conjunt de les activitats econòmiques que no produeixen directament béns materials de consum, que no pertanyen al sector primari ni al secundari.
sembrar a eixams sembrar espès sentir-hi	Sembrar tirant grapadets de gra. Sembrar deixant les llavors molt acostades. Tenir el sentit de l'oïda. <i>No hi sento sinó d'una orella. No hi sent: és sord.</i>
signe matemàtic	Signe gràfic que serveix per a indicar una operació matemàtica.
sofrir mil morts sortir a llum una obra tenir adob	Sofrir molt. Sortir publicada. Poder-se arreglar o guarir. <i>Aquest rellotge no té adob. El malalt no té adob.</i>
tenir el cor a la mà tenir la vista curta tenir paraula tenir un cervell de pardal	Comportar-se sense dissimulació. No veure-hi bé de lluny. No faltar a les promences fetes. Tenir poca intel·ligència o poc seny.

<i>Subentrada</i>	<i>Definició</i>
teoria de les probabilitats	Branca de les matemàtiques que estudia els fenòmens aleatoris.
terra baixa	Terra de poca altitud, que no és muntanya.
terra d'escudelles	Mescla de sorra fina i llim que serveix, com a abrasiu, per a netejar coses greixoses, especialment, atuells de cuina.
terra de rajoler	Argila plàstica.
terrenys diluvials	Terrenys del quaternari inferior, formats per materials arrossegats per grans corrents d'aigua.
tornar-se de tots colors	Enrojolar-se.
tot arreu	Precedit de la preposició <i>a</i> , <i>de</i> o <i>per</i> , per totes bandes. <i>Han anat a tot arreu. Han estat per tot arreu. Han vingut de tot arreu.</i>
tots sants	Festa cristiana en què se celebra l'estada al cel de les ànimes dels justos. <i>Hi anirem per Tots Sants.</i>
treballar com un corcó	Treballar molt.
treure en clar	Obtenir amb coneixença completa. <i>Del que t'ha dit, què n'has tret en clar?</i>
treure la freixura per la boca	Fatigar-se granment.
una altra vegada [o un altre dia, o un altre cop]	La propera vegada, el proper dia, el proper cop. <i>Una altra vegada demana'm permís abans d'anar-te'n. Un altre dia banya'l més tard.</i>
valer la pena una cosa	Estar ben emprat l'esforç que costa. <i>Val la pena de fer-ho.</i>
vaques grasses	Període de prosperitat econòmica. <i>Amb el turisme van arribar les vaques grasses.</i>
vaques magres	Període de misèria econòmica. <i>La postguerra va ser una època de vaques magres.</i>
vés a fer punyetes [o vés-te'n a fer punyetes]	Expressió usada per a engegar algú de mala manera.
veure-hi	Tenir el sentit de la vista. <i>Els orbs no hi veuen. No hi veig de cap ull. Veure-hi clar. No veure-hi gota.</i>
vi verd	Vi encara no fet.
viu com la pólvora	Molt llest i eixerit.
viu com una centella	D'una vivor extraordinària, molt espavilat.
zona verda	Zona urbana destinada a parc o jardí.

5.4. SUBENTRADA PROCEDENT D'UN ARTICLE DEL DIEC1

<i>DIEC2</i>	<i>DIEC1</i>
vidre m. 1 2 vidre flint Cristall brillant que consta essencialment de silicat de plom i potassi.	flint-glass [angl.] [inv.] <i>m.</i> Cristall brillant que consta essencialment de silicat de plom i potassi.